

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİM ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

**TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SİĞINMACILAR İLE İLGİLİ SOSYAL
MEDYA PAYLAŞIMLARININ ZAMAN İÇİNDEKİ DEĞİŞİMİ:
TWITTER ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EKREM NERGİZ

Tez Danışmanı

DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞERMİN ATAK ÇOBANOĞLU

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SİĞİNMACILAR İLE İLGİLİ SOSYAL MEDYA
PAYLAŞIMLARININ ZAMAN İÇİNDEKİ DEĞİŞİMİ: TWİTTER ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EKREM NERGİZ

Tez Danışmanı

DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞERMİN ATAĞ ÇOBANOĞLU

ÇANAKKALE - 2022

JÜRİ ONAY SAYFASI

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Ekrem NERGİZ tarafından Dr. Öğr. Üyesi Şermin ATAK ÇOBANOĞLU yönetiminde hazırlanan ve **27/01/2022** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar İle İlgili Sosyal Medya Paylaşımlarının Zaman İçindeki Değişimi: Twitter Örneği**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Şermin ATAK ÇOBANOĞLU
(Danışman)

.....

Prof. Dr. Mustafa GÖRÜN

.....

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe YILDIZ ÖZSALMANLI

.....

Tez No : .....

Tez Savunma Tarihi : 27/01/2022

Doç. Dr. Yener PAZARCIK

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Ekrem NERGİZ
25.03.2022

TEŞEKKÜR

Bu tezin gerçekleŐtirilmesinde, çalıŐmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen, her zaman yanımda olarak destekçim olan saygı değer danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Şermin ATAK OBANOęLU'ya, çalışma süresince tüm zorlukları benimle birlikte göğüsleyen, hayatımın her evresinde koŐullar ne olursa olsun yanımda olan, desteklerini benden esirgemeyen, bana olan inançlarını her zaman hissettiren çok kıymetli annem, babam ve kardeŐim başta olmak üzere tüm aileme, dostlarıma ve arkadaşlarıma en kalbi duygularıyla teŐekkürlerimi sunarım.

Ekrem NERGİZ
anakkale, Mart 2022

ÖZET

TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİ SİĞINMACILAR İLE İLGİLİ SOSYAL MEDYA PAYLAŞIMLARININ ZAMAN İÇİNDEKİ DEĞİŞİMİ: TWİTTER ÖRNEĞİ

Ekrem NERGİZ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Şermin ATAĞ ÇOBANOĞLU

25.03.2022, 94

Göç olgusu, insanlık tarihi boyunca var olagelmıştır. İnsanoğlu var olduğu sürece göç olgusunun var olmaya devam edeceği düşünülmektedir. Göç en basit anlamı ile insanların mekân değiştirmelerini ifade etmektedir. Bu bağlamda günümüzde Türkiye ve bulunduğu bölgeyi en fazla ilgilendiren konu ise Arap Baharı’nın etkisiyle Suriye’de meydana gelen iç savaş ortamından kaçarak zorunlu bir göç hareketi oluşturan Suriyeli göçmenlerdir. Yaklaşık 11 yıldır devam edegelen bu süreçte yaşanan olaylar ve beyan edilen fikirler ve tartışmalar yazılı basınının yanı sıra 2000’li yılların başlarında internet ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ışığında ortaya çıkan sosyal medyaya da yansımıştır. Yılları içerisinde sosyal medya kullanım oranının artarak ilerlemesi bu tartışmaların da oranını artırmaktadır. Bu kapsamda bu çalışma Türkiye’deki “Suriyeli Sığınmacılar” ile ilgili sosyal medya paylaşımları üzerinden yapılan paylaşımlarda zamanla değişim olup olmadığını incelemeye yöneliktir. Göç ve sosyal medya kavramlarının literatür kapsamında ele alınmasının ardından, Twitter üzerinden elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle işlenmiştir. Bu işlemler neticesinde iki ana tema elde edilmiş ve aradaki farkın zaman ilerledikçe arttığı görülmüş ancak bu farkın çok büyük bir fark olmadığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sığınmacı, Suriyeliler, Sosyal Medya

ABSTRACT

CHANGE IN SOCIAL MEDIA POSTS RELATED TO SYRIAN REFUGEES IN TURKEY OVER TIME: THE EXAMPLE OF TWITTER

Ekrem NERGİZ

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Department of Political Science and Public Administration

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Şermin ATAK ÇOBANOĞLU

25.03.2022, 94

The phenomenon of migration has existed throughout human history. It is thought that the phenomenon of migration will continue to exist as long as human beings exist. In this context, the issue that most concerns Turkey and its region today is the Syrian immigrants, who escaped from the civil war environment in Syria with the effect of the Arab Spring and created a forced migration movement. In this process, which has been going on for about 11 years, the events and the ideas and discussions that have been expressed have been reflected in the social media, which emerged in the light of the developments in the internet and information technologies in the early 2000s, as well as the written media. The increasing rate of social media usage over the years also increases the rate of these discussions. People's thoughts on immigration are also discussed on social media platforms today. In this context, this study aims to examine whether there is a change over time in the social media posts about "Syrian Asylum Seekers" in Turkey. After discussing the concepts of migration and social media within the scope of the literature, the data obtained through Twitter was processed with the content analysis method. As a result of these processes, two main themes were obtained and it was observed that the difference between them increased as time progressed, but it was understood that this difference was not a big difference.

Keywords: Migration, Asylum Seeker, Syrians, Social Media

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ONAY SAYFASI	i
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	ix
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1.Göç Olgusu.....	4
1.1.1. Göçün Nedenleri.....	4
1.1.2. Göçün Sonuçları.....	7
1.1.3. Göç Kuramları.....	8
Ravenstein’ın Göç Kanunları.....	9
Göç Sistemleri Kuramı.....	11
İlişkiler Ağı (Network) Kuramı.....	12
Merkez Çevre Kuramı.....	13
1.1.4. Göç Çeşitleri.....	15
İç Göçler.....	15
Dış Göçler.....	16
Gönüllü Göçler.....	17
Zorunlu Göçler.....	18
1.2. Göçmenlik, Mültecilik ve Sığınmacılık.....	19
1.2.1. Göçmenlik.....	19
1.2.2. Mültecilik.....	20

1.2.3. Sığınmacılık.....	21
1.3. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Göç Hareketi.....	22
1.3.1. Arap Baharı ve Suriye'ye Etkisi	22
1.3.2. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'deki Nüfus Hareketliliği.....	24
1.3.3.Suriyeli Sığınmacılar İle İlgili Yasal Koruma Mevzuatı	29
Uluslararası Koruma Mevzuatı.....	29
Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951) ve Mültecilerin Statüsüne Dair Protokol (1967).....	30
Ulusal Koruma Mevzuatı.....	31
6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK).....	31
Geçici Koruma Yönetmeliği.....	31
Türkiye ve Avrupa Birliği Arasında Yapılan Göçmen Anlaşmaları	32
Türkiye Cumhuriyeti İle Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma	32
18 Mart Mutabakatı.....	33

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL MEDYA KAVRAMI VE KULLANIM ALIŞKANLIKLARI	35
2.1. Yeni Medya Kavramı.....	35
2.2. Sosyal Medya Kavramı.....	37
2.2.1. Sosyal Medyanın Özellikleri	40
2.2.2. Sosyal Medya Platformları	42
Facebook.....	42
Instagram.....	43
MSN Messenger	44
Whatsapp.....	44
YouTube	45
Twitter.....	46
2.3. Türkiye'de İnternet ve Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	62
3.1. Araştırmanın Amacı	62
3.2. Araştırmanın Veri Toplama ve Analiz Yöntemi	62
3.2.1. Yöntem	62
3.2.2. Veri Toplama Yöntemi.....	63
3.2.3. Analiz Yöntemi.....	65

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI	67
4.1. Araştırmanın Bulguları	67
4.1.1. 2013 Yıllarında Paylaşılan Twitter Gönderilerinin İncelenmesi	67
4.1.2. 2016 Yılında Paylaşılan Twitter Gönderilerinin İncelenmesi	70
4.1.3. 2019 Yılında Paylaşılan Twitter Gönderilerinin İncelenmesi	74
4.1.4. Belirlenen Tüm Zamanlarda Yapılan Paylaşımların Ortak İncelemesi	77

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ	81
KAYNAKÇA	85
ÖZGEÇMİŞ	I

SİMGELER VE KISALTMALAR

TDK	Türk Dil Kurumu
IOM	International Organization for Migration
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
BM	Birleşmiş Milletler
FAV	Favori
RT	Retweet
DM	Direct Message
TT	Trending Topic
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TV	Televizyon
VR	Virtual Reality
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
HES	Hayat Eve Sığar
%	Yüzde Oranı

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Sayısı	25
Tablo 2	Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı	26
Tablo 3	Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı	27
Tablo 4	Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı	28
Tablo 5	İnternet Erişim İmkânı Olan Haneler ve Bireylerde İnternet Kullanımı, 2011-2021	50
Tablo 6	Bireylerin Ortalama İnternet Kullanım Sıklığı (%), 2020,2021	51
Tablo 7	Mobil, İnternet Ve Sosyal Medya Kullanımı İçin Önemli Başlıklar	52
Tablo 8	Yıllık Dijital Büyüme	53
Tablo 9	Cihazlara Göre 16-64 Yaş Aralığındaki İnternet Kullanıcılarının Yüzdesel Oranı	54
Tablo 10	16-64 Yaş Arası İnternet Kullanıcılarının Medyada Günlük Geçirdiği Zaman	55
Tablo 11	16-64 Yaş Arası İnternet Kullanıcılarının İnternet İçeriği Aylık Tüketim Yüzdesi	56
Tablo 12	En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları	57
Tablo 13	En İyi Sosyal Medya Ve Video Oyunu Uygulamaları	58
Tablo 14	Twitter'ın Türkiye'deki Potansiyel Kullanıcı Kitlesi	59
Tablo 15	Aylık Aktif Kullanıcı Sayısına Göre En İyi Mobil Uygulama ve Video Oyunu Sıralaması	60

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Twitter'da Ara Sekmesi	64
Şekil 2	2013 Yılı'nın İlk Altı Ayı İçerisinde #Suriyeliler Etiketi İle Atılan Bir Tweet	64
Şekil 3	2016 Yılı'nın İlk Altı Ayı İçerisinde #Suriyeliler Etiketi İle Atılan Bir Tweet	65
Şekil 4	2019 Yılı'nın İlk Altı Ayı İçerisinde #Suriyeliler Etiketi İle Atılan Bir Tweet	65
Şekil 5	2013 Yılındaki Paylaşımların Destekleyici Görüşler Teması Grafiği	68
Şekil 6	2013 Yılındaki Paylaşımların Karşıt Görüşler Teması Grafiği	68
Şekil 7	2013 Yılındaki Paylaşımların İçerdiği Genel Kelime Bulutu	69
Şekil 8	2013 Yılındaki Paylaşımların Tek-Vaka Model Grafiği	70
Şekil 9	2016 Yılındaki Paylaşımların Destekleyici Görüşler Teması Grafiği	71
Şekil 10	2016 Yılındaki Paylaşımların Karşıt Görüşler Teması Grafiği	71
Şekil 11	2016 Yılındaki Paylaşımların İçerdiği Genel Kelime Bulutu	72
Şekil 12	2016 Yılında Yapılan Paylaşımların Tek-Vaka Model Grafiği	73
Şekil 13	2019 Yılındaki Paylaşımların Destekleyici Görüşler Teması Grafiği	74
Şekil 14	2019 Yılındaki Paylaşımların Karşıt Görüşler Teması Grafiği	75
Şekil 15	2019 Yılındaki Paylaşımların İçerdiği Genel Kelime Bulutu	76
Şekil 16	2019 Yılında Yapılan Paylaşımların Tek-Vaka Model Grafiği	77
Şekil 17	Tüm Zaman Dilimlerindeki Paylaşımların Destekleyici Görüşler Teması Grafiği	78
Şekil 18	Tüm Zaman Dilimlerindeki Paylaşımların Karşıt Görüşler Teması Grafiği	79
Şekil 19	Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Paylaşımların Genel Kod Dağılımı	80

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

İnsanlık tarih boyunca her zaman bir göç süreci ile iç içe yaşamıştır. Bir yerden başka bir yere hareket etme ve yerleşme olarak tanımlanan göç; sebeplerine, biçimlerine mekân ve koşullarına göre değişiklikler göstermektedir. Ayrıca uzaklık, zaman, irade ve yasal süreç gibi faktörler de göç çeşitlerinin tespit edilmesinde ana faktörler olarak değerlendirilmektedir. Göçler, uzaklık bakımından değerlendirildiğinde iç ve dış göç olarak çeşitlenmektedir. İç göç; bir ülkenin ya da sınırları belli olan bir bölgenin içerisinde gerçekleşen göçler iken, bu sınırların dışına gerçekleşen göç türleri ise dış göç olarak nitelenmektedir. Göçler, yasal süreçler bakımından değerlendirildiğinde düzenli ve düzensiz göçler olarak ön plana çıkmaktadır. Göç eyleminde bulunan kişi ya da kişilerin eylemleri yasal düzenlemeler içerisinde ise düzenli göç, yasadışı yollarla gerçekleşiyor ise düzensiz göç olarak nitelenmektedir. İrade faktörü de göç çeşitlerinin tespit edilmesinde önemli etkenlerden birisidir. Göç eylemi kişi ya da kişilerin rızası dâhilinde gerçekleşiyor ise bu göç, gönüllü göç olarak nitelenirken; rıza dışı ya da mecburiyet olarak değerlendirilebilecek durumlar nedeniyle gerçekleşiyor ise zorunlu göç kapsamına girmektedir. Özellikle savaş ve çatışma ortamı, doğal afet gibi yaşama imkânının ve yaşam standartlarının azaldığı ya da hiç kalmadığı durumlarda gerçekleştirilen göç eylemleri zorunlu göç olarak değerlendirilir.

Yakın tarihte ise Kuzey Afrika ülkelerinden Tunus'ta öne çıkarak önce diğer Kuzey Afrika ülkelerine ardından da Arap Yarımadası'na sığınan ve Türkiye'yi de etkisi altına alan Arap Baharı olayları doğrultusunda, Türkiye'nin güney sınırı komşusu olan Suriye'de ciddi ölçüde toplumsal olaylar meydana gelmiş hatta bu bir iç savaş ortamına dönüşmüştür. Bu doğrultuda can güvenliğini sağlayamayan ve zorunlu olarak göç etme ihtiyacı hisseden Suriyeliler, içlerinde Türkiye'nin olduğu çevre ülkeler başta olmak üzere uluslararası nitelik göç hareketleri gerçekleştirmişlerdir. 2011 yılında Suriye'de patlak veren bu iç savaş ortamının ardından Türkiye, göç etmek isteyenlere yönelik yürürlüğe koyduğu açık kapı stratejisi ile milyonlarca Suriyeli için hem bir sığınak hem de Batıya açılan bir kapı, transit bir geçiş güzergâhı olarak görülmüştür. Gelişen bu süreçte konumu itibarıyla Türkiye, milyonlarca Suriyeliye ev sahipliği yapmış ve hala yapmaktadır. Bu durum da, siyasi bilimler, idari bilimler ve sosyoloji gibi alanlar başta olmak üzere birçok akademik branşta, birisi de

sosyal medya olmak üzere çeşitli platformlar üzerinden yapılan ve yapılacak olan çalışmalara zemin hazırlamıştır.

Sosyal medya, günümüzde birçok özelliği ile insanların hayatlarını ciddi ölçüde etkileyen bir alandır. Özellikle yapılan paylaşımların kullanıcılar arasındaki etkileşimi ve ulaşımı sebebiyle sosyal medya paylaşımları da yüz yüze iletişim kadar tesir gösterebilmektedir. Kayıtlı kullanıcıların çoğunluğunun kullanım biçim ve amaçları bakımından değerlendirildiğinde sosyal medya mecrasındaki platformlardan Twitter'da göç ve Suriyeli sığınmacılar konusunda daha verimli incelemeler yapılabilecek içerikler mevcuttur.

Twitter'da Suriyeli sığınmacılara yönelik Türk vatandaşlarının yapmış olduğu paylaşımlarının incelenerek içerik analizinin yapılması tezin ana konusudur. Tezin amacı ise Suriyeli sığınmacılar hakkında Türk vatandaşlarının düşünceleri arasındaki farklılıkları Twitter üzerinden ortaya çıkarmaktır. Çalışmanın kısıtları Twitter'da Suriyeli sığınmacılar hakkında yapılan tüm paylaşımların incelenmesi mümkün olmadığından belirlenen zaman aralıkları içinde belirli bir hashtag (etiket) üzerinden inceleme yapılmıştır.

Gerçekleştirilen tez çalışmasının birinci bölümünde, göç olgusunun daha iyi anlaşılabilmesi için göç kavramı, göç ile ilgili diğer kavramlar; göçün sebepleri ve sonuçları, göç kuramlar, göçün çeşitleri, göçmenlik, mültecilik ve sığınmacılık gibi kavramların literatür incelemesi yapılmıştır. Burada özellikle göç hareketlerinin nedenleri ve sonuçları açık ve anlaşılır bir şekilde anlatılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın ana temalarından olan Suriyeli sığınmacıların ülkelerini terk ederek içlerinde Türkiye de olmak üzere başta çevre ülkeler ve daha iyi yaşam standartlarının olduğu herhangi bir yere göç etme isteği veya zorunluluğunun bu sayede daha iyi anlaşılacağı düşünülmektedir. Devam eden kısımda ise göçmenlik ve ilgili diğer kavramlar açıklanmıştır. Her ne kadar bu üç kavram söylem arasında birbirlerinin yerine sık sık kullanılıyor olsa da esasında birbirlerinden farklı anlamlar taşımaktadırlar. Göçmenlik, mültecilik ve sığınmacılık kavramları uluslararası hukuk çerçevesinde farklı manalarda düzenlenmiş kavramlardır. Dolayısıyla bilimsel çalışmalarda bu ayrımı doğru yaparak, okuyucunun doğru bilgiyi edinmesi açısından bu açıklamaların önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın ikinci kısmında ise esas uygulamaya konu olan sosyal medya kısmı literatür çalışması yapılmıştır. Bu bağlamda sosyal medyanın ortaya çıkışını sağlayan yeni medya, sosyal medyanın özellikleri, başta Twitter ve yapısı olmak üzere en çok kullanılan sosyal medya platformlarından bazıları ve Türkiye’deki internet ve sosyal medya istatistikleri incelenmiştir. Yapılan incelemelerde sosyal medya ve doğal olarak internet kullanımının tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de her geçen zaman arttığı gözlemlenmiş, sosyal medya araçlarının geleneksel medya araçlarının yerini devraldığı, geleneksel medyanın kaybettiği popülariteyi internet ve web 2.0 ile birlikte gelişen sosyal medya kavramının devraldığı görülmüştür. Bu bağlamda internet ve sosyal medyanın nasıl ve ne için kullanıldığı, insan hayatında ne kadar bir zaman dilimini kapladığı, insanlığa ne gibi kolaylıklar ve avantajlar getirdiği önem arz etmektedir. Bundan dolayı da önemli görülen bu hususlarla birlikte başta çalışmanın veri bankası görevi gören Twitter olmak üzere Facebook, Instagram, YouTube gibi hem ses hem görüntü anlamında her türlü paylaşımın yapıldığı popüler sosyal medya hesapları ele alınmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, araştırmaya daire genel bilgilere yer verilmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı ve yöntemine, araştırma kapsamında elde edilen verilerin toplama ve analiz yöntemlerine yer verilmiştir. Bu doğrultuda araştırmada, can güvenliğini sağlamak başta olmak üzere çeşitli sebeplerle Suriye’deki iç savaş ortamından kaçarak on yıla yakın bir süredir Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacılar hakkında Türk halkının sosyal medyadaki görüşleri ve bu görüşlerinin değişiminin ölçülmesi amaçlanmıştır. Sosyal medya mecralarının kullanım oranının her geçen gün artması, çalışmanın uygulama alanının sosyal medya olarak belirlenmesinde etkili olmuştur. Twitter üzerinden etiket taraması ile elde edilen verilerin içerik analizi yapılarak işlenmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise Twitter üzerinden elde edilen veriler, veri analizi yazılım programı olarak işlev gören MAXQDA programının son güncel hali olan MAXQDA 2022 programı üzerinden içerik analizi ve tematik kodlama yapılarak işlenmiştir. Bu kısımda veriler ile ilgili belli başlı zaman, etiket vb. kıstaslar konulmuş, kıstaslara uygun olan tweetler araştırmada veri olarak kullanılmıştır. Bu noktada MAXQDA 2020 programı üzerinde “Destekleyici Görüşler” ve “Karşıt Görüşler” olmak iki ana tema ve bu temalara bağlı toplamda on yedi alt kod oluşturulmuş ve veriler bu alt kodlar ile işlenmiştir.

1.1. Göç Olgusu

Göç kavramı, ilk bakışta insanlık tarihinin başlarına kadar giden, tarih boyunca neredeyse duraksamadan devam edip, günümüze kadar ulaşan ve günümüzün mevcut şartları ile değerlendirildiğinde insanlık dünya üzerinde var oldukça var olacak bir kavramdır.

Göç kavramı literatürde farklı biçimlerde açıklanmıştır. Türk Dil Kurumu (TDK)'na göre göç; *“ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların üzerindeki bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret”* şeklinde tanımlanmıştır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM)'nün hazırladığı Göç Terimleri Sözlüğünde ise göç; *“bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmesi. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir.”* şeklinde tanımlanmaktadır. Dar anlamıyla göç; *“bireysel ya da kitlesel bir şekilde yer değiştirme eylemi”* olarak tanımlanmıştır (Tunç, 2015: 30). Geniş anlamıyla ise; kişi ya da toplumların savaş, çatışma, politik problemler, ekonomik buhran, toplum nizamında aksaklık, salgın rahatsızlıklar kişinin kendisini ya da toplumun genelini etkileyen durumlarda geçici süreliğine ya da ömrünün sonuna kadar başka bir yere taşınmaları ve hayatlarını orada sürdürmeleri olarak belirtilmektedir.

Kişisel ve kurumsal olarak farklı tanımlanması ve çeşitlendirilmesi durumuna karşın genel itibari ile göç; bir veya birden fazla kişinin gönüllü ya da zorunlu sebeplerden ötürü hali hazırda yaşadığı yerden başka bir yere taşınması ve yerleşmesi eylemidir. Eğer göç eylemi, ulusal ya da uluslararası kamuoyunun tanıklık ettiği bir durum karşısında yaşanır bu bağlamda yapılan göç diğer türlere göre daha etkili ve ses getiren bir eylem olarak görülmektedir.

1.1.1. Göçün Nedenleri

Göç, tanımsal olarak özetle yaşanan coğrafya değişikliği olarak ifade edilse de esasında arka planda yatan birden çok sebep bulunmaktadır. Gerçekleşen göç olaylarının içeriği birçok çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Bu unsurlar sonucunda gerçekleşen göç

hareketleri ise kişiler, uluslar ve devletler nazarında farklı süreçleri ve sonuçları meydana getirmektedir.

Göç, esasında çeşitlilik bakımından gönüllü ve zorunlu göç olarak ayrılrsa da bu başlıkların altında yatan birden fazla sebep bulunmaktadır. Bu göç olayları bazen iklimsel, bazen ekonomik, bazen kültürel bazen de doğal afet, savaş vb. gibi durumlardan dolayı gerçekleşmektedir. Bu noktada ise gerek bireysel gerekse toplu olarak gerçekleştirilen göçün nedenlerini daha iyi kavrayabilmek adına göç olgusunun temel sebeplerini incelemek gerekir.

Göç, tek başına ele alınamayacak kadar farklı boyutlara ve yapıya sahip bir konu olarak nedenlerinin detaylı bir şekilde açığa kavuşturulması birçok farklı bilimsel alanın etkileşimi ile açıklanabilir. Göçün en birincil, öncelikli sebebi göç edecek kişi ve kişilerin kendilerini daha güvenli bir ortamda, hayat standartlarının daha iyi olduğu bölgelerde yaşama istediğidir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde; sanayileşme ve şehirleşme, kapitalizmin hızlı yayılması ve buna bağlı olarak da gelir adaletsizliğinin oluşması, iş gücü ihtiyacı, siyasi karışıklık ve ekonomik sıkıntı ortamı, savaş, kargaşa ve terör olayları gibi birçok etken göç olaylarına sebebiyet veren unsurlar olarak görülmektedir (TBMM, 2010: 226).

Göçün en belirgin özelliklerinden birisi kırdan kente yönelik yapılan olaylar olmasıdır. Tabi bu noktada teknolojiye bağlı olarak sanayileşme oranındaki artış ve toplumsal değişimler bu ortamı sağlayan temel faktörlerdendir (Tekeli, 1975: 159). Gelişen teknoloji ve buna bağlı olarak iş gücüne olan ihtiyacın azalması sonucunda özellikle kırsalda yaşayan insanlar karşılaştıkları işsizlik durumu ile baş edebilmek maksadıyla göç etmiştir (Karpat, 1978: 7). İşsizlikten etkilenmemek adına iş bulmak için göç eden insanların göç sebepleri doğal olarak göçün ekonomik sebeplerindedir. Böyle bir durum, göçün ekonomik sebeplerine bir örnek olarak gösterilebilir. Özellikle kırsaldan kente yapılan göçler değerlendirildiğinde sanayileşme ile birlikte gelen tarımsal makineler ve iş yükünü azaltarak kolaylaştıran gelişmeler kırsalda işçiye duyulan ihtiyacın azalmasına dolayısıyla bundan etkilenen kesimin de göç etmesine neden olmuştur (Sağlam, 2006: 155).

Göçe sebep olan bir başka etken, güvenlik kaygısıdır. Özellikle savaş ortamı ve terör olayları, bu durumun içerisinde aktif olarak rol almayan sivil halkı göç etmeye iten önemli etkenlerden birisi olarak değerlendirilmektedir. Terör ve savaş gibi can güvenliğinin neredeyse hiç bulunmadığı bölgelerde insanlar, kullanılan ağır silahlara, fiziksel ve psikolojik saldırılara karşılık veremediği için güvenliğini sağlayacağı farklı bölgelere gitmek isteyebilmektedir. Bunun yanı sıra insanların yaşadığı yerde bu tarz şiddet olayları yaşanması dahi çevre bölgelerde yaşanan olaylardan dolaylı olarak etkilenen insanlarda benzer gerekçelerle göç etme isteği duyabilmektedir. Kuzey Afrika'da başlayarak Arap Yarımadası'na sıçrayan ve sınırimızdaki Suriye'yi de ciddi ölçüde etkisi altına alan Arap Baharı olayları, Suriye'de yaşayan milyonlarca insanı göç etmeye zorlamıştır (Çakı: 2018: 13).

Göçe sebep olan bir başka etken, doğal bir diğer deyişle de fiziki sebeplerdir. Bun sebebe bağlı olarak gelişen göç olayları, iklimsel farklılıklar, yangın, sel, deprem vb. gibi doğal afetler ve diğer çevresel etmenlerden kaynaklanmaktadır. Deprem, sel, yangın vb. gibi doğal afetlerde insanlar evlerini, işyerlerini, arazilerini kaybedebilmekte, bu olaylara bağlı olarak hâlihazırda sürdürdükleri yaşam standartlarının seviyesi düşebilmekte ya da tamamen kaybedebilmektedir (Temizyürek, 2019: 10).

Göçe sebep olan diğer etkenlerden biri ise siyasal ve sosyo-kültürel etkenlerdir. Günümüzde devletler, daha önceki yüzyıllarda olduğu gibi belli istisnalar haricinde tek ya da çok az sayıdaki toplumsal çeşitlilik ile değil birçok milletten bir araya gelen insanlardan toplumlara sahiptir. Bu bağlamda devletlerin uyguladığı politikalar, yönetme biçimleri toplumun içerisinde bazı kesimler tarafından sorun olarak görülmezken bazı kesimler tarafından aynı şekilde karşılanmaz ve buna bağlı olarak da sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Temizyürek, 2019: 10). Bu kapsamda insanlar kendilerini daha rahat hissedebilecekleri, hayatlarındaki konfor alanlarını daha kolay temin edebilecekleri farklı bölgelere ya da ülkelere göç edebilmektedir. Uluslararası politikaların da göç olayları üzerinden dolaylı olarak tetikleyici etkisi olabilmektedir. Örnek vermek gerekirse 20. yüzyılın ikinci yarısında sanayileşmede ciddi bir artış yaşayan Kıta Avrupası ülkeleri özellikle de Almanya'nın duyduğu işçi ihtiyacı sonucunda içerisinde Türkiye de olmak üzere birçok ülkeden göçün yaşanmasına sebep olmuştur. Bunun yanında insanların yaşadıkları yerlere kültürel olarak uyum sağlayamaması ya da eğitim vb. gibi konularda daha iyi olanaklara sahip olma amacıyla

göç etmek istemesi de göçün sosyo-kültürel sebeplerine örnek olarak gösterilebilir (Başel, 2007: 523).

Göçe sebep olan bir başka etken ise dinsel sebeplerdir. Tarihte bununla ilgili verilebilecek birçok örnek bulunmaktadır. Günümüzde ise hemen her dine mensup olarak dini dayanak olarak kullanıp çeşitli terör faaliyetleri ve baskı unsuru oluşturan kesimler yüzünden göç etmek zorunda kalan, iltica başvurusunda bulunan insanlar bulunmaktadır (TBMM, 2010: 227).

1.1.2. Göçün Sonuçları

Genel değerlendirmelerden farklı olarak göç kavramını hem sebep hem de sonuç olarak değerlendirmek de mümkündür. Göç, ekonomik ve toplumsal olayların etkileşimi sonucunda gerçekleşen ve ekonomik ve toplumsal dönüşümleri etkileyen bir unsurdur. Bu kapsamda değerlendirildiğinde göç bir sebep olarak da görülmektedir (Yılmaz, 2014: 1693).

Göç olayları; din, dil ve kültür gibi açılardan farklı olan toplumları bir araya getirerek bu toplumların birbirlerinden etkilenmelerine sebebiyet vermiştir. Bu etkileşimlerin sonucunda ise yeni toplumlar meydana gelmiş ve bu yeni toplumlarla birlikte ona ait yeni kültürler, yeni yönetimler ve yeni ırkları ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda da gelecekte oluşacak toplumların zemini hazırlanmıştır (Karpas, 2013: 9). Göçler; göç eden kişiyi, varsa ailesini ve çevresini, göç alan kesimi ve göç veren kesimi etkilemekle sosyal ve kültürel anlamda da sonuçlar doğurmaktadır (Töre, 2016: 55). Göç eden kişi veya toplulukların gittikleri yerde yaptıkları ilk şey kalacak bir yer ve çalışacak bir iş bularak hayatlarını idame ettirmektir. Göç ettikleri yerler ise göçtükleri yerlere göre daha iyi şartlara sahip yerler olmasından dolayı genelde iş bulmaları kolay olmamakta, sosyal güvencesiz ve süreli işlerde çalışmak durumunda kaldıkları için de göç edilen yerde açık işsizlik oluşmaktadır (Taşçı, 2009: 191).

Göç, toplumdaki hareketliliğe bağlı olarak nüfus dağılımında dengesizlik oluşturmakta ve bu özelliğiyle de hem göç veren hem de göç alan bölgeyi etkilemektedir. Göç edilen

bölgelerde nüfus artışı yaşandığı için hem işsizlik artmakta hem de doğal olarak konut ve gıda problemleri yaşanmaktadır. Ürünlerdeki talep miktarının artışı dolayısıyla da gıda ürünlerinin fiyatları da artmaktadır. Bunun yanında göç veren bölgelerde de özellikle üretim sahaları boş kalıp üretici açığı doldurulamayınca çalışma sahaları boş kalmakta bundan dolayı da yine gıda ürünlerinde üretim ve fiyat problemi yaşanmaktadır (Ünsal, 2018: 7).

Koçak ve Terzi'ye (2012: 168) göre ise göç olayının meydana getirdiği sonuçlar şöyledir;

- Eğitim, sağlık ve altyapısal hizmetlerde eksikliklerin meydana gelmesi, artması, yaşanması
- Gecekondulaşmanın oluşması ve çarpık kentleşme yapısı
- Göç olaylarının sonucunda kişi ya da topluluklar arasında kültürel anlaşmazlıkların yaşanması
- Göç alan yerdeki nüfusun artması, göç veren yerdeki nüfusun azalması
- Nüfus dağılımında dengesizlik olması

1.1.3. Göç Kuramları

Devletler, düşük maliyetli emek gereksinimini yine düşük maliyetlerle sağlama durumunu, göç olayları ile karşılayabilmektedir. Göç ve göçmenler, kendi dönemlerinin sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi değişkenlerinden etkilenebildiği gibi göç ettikleri ya da göç sırasında kullandıkları transit bölgelerde de benzer unsurlarda değişiklikler oluşturabilmektedir. Göç çalışmalarında tüm teori ve alanlar, birbirlerinin açık kalan kısımlarını tamamlayarak bütüncül ve kapsamlı bir sonuç ortaya çıkarmaktadır. Göç kuramları, göç olaylarının neden ve sonuçları ile ilgilenmekle birlikte göç ile ilgili genel bilgiler de sunmaktadır. Dünyanın farklı yerlerinde meydana gelen göç olaylarına bakıldığında her ne kadar coğrafyalar farklı olsa da sebeplerin birbirleri ile benzer olduğu görülmektedir. Kapitalist düzenin yayılması, devletlerin yeni sınırlarının oluşması, toplumların yaşam alanlarında yerli ve yabancı gibi kavramların yerleşmiş olması gibi unsurlar göç kavramını da ön plana çıkarmıştır (Güneş, 2019: 10).

Göç kuramlarındaki bakış açısı, genellikle göç kavramını yapılabilecek yer değişiklikleri üzerinde düşünen kişi veya kişilerin kararları doğrultusunda değerlendirmektir. Bu doğrultuda ortaya çıkarılan göç kuramlarının temel öğretilerinin de kişilerin göç kararlarını etkileyen çevresel etmenler doğrultusunda oluşturulduğu değerlendirilmektedir (Özcan, 2016: 187). Ancak göç olaylarının zemininde ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi vb. birçok sebep olabileceğinden genel anlamda göç olgusunu kapsayıcı bir göç kuramının olabileceğini söylemek doğru olmaz (Gezgin, 1991).

Ravenstein'in Göç Kanunları

Diğer kuramlardan farklı olarak Ernst Georg Ravenstein tarafından göçün kesin kanunları olmayacağını savunanların aksine göç kavramının her yerde aynı şekilde anlaşılmasının mümkün olduğunu göstermek amacıyla başlanılan çalışmalar neticesinde ortaya çıkmıştır. Kendisinden sonra alanda yapılan çalışmalara örnek ve kaynak niteliği taşıması bakımından önem gören çalışmalar arasında görülmektedir (Çakı, 2018: 21). Ravenstein'in 1885 yılında yayımladığı "The Laws of Migration" yani Göç Kanunları adlı makalesi göç alanında yapılan ilk bilimsel çalışma olarak literatüre geçmiştir (Yalçın, 2004: 22).

1800'lü yılların sonlarında yaşanan gelişmeler Ravenstein'in Göç Kanunlarının oluşumunda esas etkenlerden olmuştur. Sanayileşmenin artması ile birlikte genişleyen iş kolu yelpazesi ve yan unsurlar insanları Kıta Avrupası'nın iç kısımlarına ve Kuzey Amerika'ya göç etmesine etken olmuştur. Çok büyük göç hareketlerinin yaşandığı bu dönemde göç çalışmalarını yapan Ravenstein'in 1885 ve 1889 yıllarında yayımlanan makaleleri kendisinden sonraki çalışmalarda görüleceği gibi çok derin olmaması ve genel bir çalışma olmasına karşın söz konusu çalışmaların öncülü ve kaynak noktası olarak değerlendirilmesi sebebiyle önem arz etmektedir. Ravenstein, çalışmasında yedi göç kanunu oluşturmuştur. Bunlar şu şekildedir (Çağlayan, 2006: 69):

1. Göç ve Mesafe: Ravenstein, göç edecek kişilerin göç tercihlerinde mesafenin önemli olduğunu çünkü göç eden kişi ve kişilerin daha çok kısa mesafeli bölgeleri göç ettiğini öne sürmektedir. Gerçekleşen bu kısa mesafeli göç olayları, ardından

farklı göç hareketlerine sebep olmakta, bu göç hareketleri ise daha çok sanayi ve ticaret hacminin geniş olduğu bölgelere yönelim göstermektedir.

2. Göç ve Basamakları: Şehirlerdeki sanayi ve ticaret hacminin genişlemesiyle sonuç olarak ortaya çıkan ekonomik gelişmişlik ve rahatlık şehirlerin çevresinde ve dışında yaşayan halkı şehirlere çeken unsurlardan olmaktadır. Bu bölgelerden şehirlere gerçekleştirilen göç hareketleri neticesinde boşalan bölgeleri uzak yerlerden gerçekleştirilen göç hareketleri ile gelen göçmenler, onların göçtüğü yerlerdeki boşlukları ise o bölgenin çevresinde bulunan bölgelerdeki göçmenler dolduracaktır. Bu şekilde adım adım şehirlere doğru ilerleyen göç hareketleri, sonuçta tüm ülke çağında bilinecek ve çok daha büyük bir kapasiteye ulaşacaktır.
3. Yayılma ve Emme Süreci: Yayılma ve emme süreçlerini önemli hale getiren birincil unsur ortak amacın bulunmasıdır. Ravenstein'a göre insanlar sadece istedikleri için yani keyfi alınan kararlara göre göç etmezler. Bunun için göç, kendi başına bir amaç olamaz. Göç edecek ya da eden kişilerin amacı şehirlerde ticari büyümenin sonuçlarından faydalanmaktır. Bu ise yayılım faktörünü tetiklemektedir.
4. Göç Zincirleri: Ravenstein'a göre göç, bir defalık yapılan bir hareket değildir. Göç eden kişilerden oluşan boşluklara başkalarının göç edeceği, onların yerine de bir başkalarının göç edeceği ve her göç hareketinden sonra boşalan yerlere bir başka göç hareketi ile başkalarının geleceğini savunur. Dolayısıyla bir defa başlayan göç hareketleri zincirleme bir şekilde devam eden bir süreç haline gelecektir.
5. Doğrudan Göç: Ravenstein'ın Göç Kanunları çerçevesinde buraya kadar sunduğu dört madde içerik olarak devamlı basamak ve zincirleme göç hareketlerini ele almaktayken, bu madde diğerlerinden farklılıkla göstermektedir. Doğrudan göç hareketlerinde, göçmenler basamak basamak ilerlemek yerine uzun mesafeli olarak gerçekleştirdiği göç hareketi ile sanayi ve ticaret bölgelerine direkt olarak yönelim göstermektedir.
6. Kır-Kent Yerleşimcileri Farklı: Ravenstein'a göre kırsalda yaşayan insanlar, şehirlerde yaşayan insanlara nazaran göç etmeye daha fazla meyillidirler. Kırsal alandan şehre gerçekleşen göç hareketleri, hâlihazırda şehirde yaşayan nüfusu göç etmeye iten bir unsur olmamakta ancak kırsal alandan başka bir kırsal alana gerçekleşen göç hareketi ise göç edilen yerdeki yaşayanları etkileyebilmektedir.
7. Kadın-Erkek Farkı: Ravenstein'ın Göç Kanunları içerisinde sunduğu son madde ise cinsiyet farkını içermektedir. Buna göre erkekler uzun mesafeli ve doğrudan

göç hareketlerini daha fazla tercih ederken, kadınlar ise daha çok kısa mesafeli göç hareketlerinde yer almaktadır.

Ravenstein'in ortaya koyduğu bu maddeler çerçevesinde göç olgusunu ilk olarak kısa mesafe içerisinde ve basamaklı bir modelde, ikincil olarak ise uzun mesafeli, basamaksız ve doğrudan bir modelde incelediği görülmektedir.

Göç Sistemleri Kuramı

Bu kurama göre, ülkelerin birbirleri arasında yapacak oldukları karşılıklı göçmen değişiklikleri ile ilgili bir sistem ya da ilişki kurması esastır. Göç olayları, göç hareketinden önce tahsis edilen ilişkiler doğrultusunda gelişmektedir (Çağlayan, 2006: 82). Akin Mabogunje liderliğinde geliştirilen bu kurama göre; göç olayı nedeniyle hem göçülen hem de göç edilen yerlerin sosyal, kültürel ve ekonomik şartlarının değiştiği şeklindedir. Merkez Çevre Kuramı gibi uluslararası ilişkiler, siyasi ve ekonomik faktörleri önemli gören kuram, daha çok bölgesel çapta gerçekleşen göçlerin incelenmesinde kullanılmaktadır (Özcan, 2016: 201).

Bu kurama göre, ilişki kuracak ülkeler arasında tarihsel bir bağ ya da ilişkisi bulunmakta ve bu doğrultuda bir anlaşma ile bir sistem oluşturulmaktadır. Kuramın en önemli hususu, göç sistemi kuracak ülkeler arasında daha önceden bir ilişki kurulmuş olmasıdır. Buna örnek olarak ise Türkiye ve Almanya gösterilebilir. Birinci Dünya Savaşı sırasında müttefik olan bu iki ülke, İkinci Dünya Savaşı sonrası Almanya'nın duyduğu ihtiyaç üzerine bir işçi göçü sistemi oluşturmuştur (Aksoy, 2012: 296: 201).

Bu kuramın farklı kılan özelliklerinden birisi de, göç olayları ülkeler arasındaki ilişkiler temelinde ekonomik ve siyasi temelli olduğundan ülkelerin birbirlerine olan fiziki yakınlık veya uzaklığı çok fazla önem taşımamaktadır (Özcan, 2016). Bir başkası ise bir ülkenin birçok göç sistemi içerisinde yer alabileceği ancak bu durumun göç veren değil, alan ülkeler tarafında daha yaygın olduğu yönündedir (Massey vd. 1993).

Thomas Faist'e göre bu kuramın üç temel özelliği bulunmaktadır (Faist, 2003: 82-83):

1. Kurulacak olan göç sistemi, birbirlerine karşı insan akışı sağlayarak alan ve veren ülkeler arasında gelişmektedir. Göç hareketleri, insanların değil ülkelerin geçmişteki bağları üzerinden kurulacak ilişkiler neticesinde sağlanır.
2. Göç hareketleri bir defa yaşanıp kapanan konular değildir. Bundan dolayı göç sistemleri kuramı da göç sistemlerinde gelişen ve yaşanan süreçleri konu edinmektedir.
3. Bu kuramı ortaya çıkaran ve esas alan teorisyenler, toplumsal sosyal ağ kuramını pratik edinmişler, göç veren ve alan ülkelerin bu anlamdaki politikaları doğrultusunda ortaya çıkan durumlar ile ilgili yeni stratejiler geliştirmişlerdir.

İlişkiler Ağı (Network) Kuramı

Göç kuramlarının birçoğu göç hareketlerinin sebeplerini ekonomiye dayandırarak açıklığa kavuşturmaya çalışmıştır. Ancak İlişkiler Ağır Kuramı, göç hareketlerini bu eksen dışına çıkararak göçlerin birçok unsurun etkisi doğrultusunda gerçekleştiğini varsayımını savunmaktadır (Güler, 2017: 11). Bu kuramın temelinde, göç eden kişi veya kişilerin göç ettikleri bölgelerde oluşturdukları ve göç ettikleri ülke ile göçtükleri ülke arasında gelişen sosyal ağlar ve bu ağların etkisi bulunmaktadır. Bu bağlamda “*Göçmen ilişkiler ağı, geldikleri ülke ile yeni yerleştikleri ülkelerde eski göçmenler, yeni göçmenler ve göçmen olmayan kişiler arasında ortak köken, soydaşlık ve dostluk bağlarından oluşan kişiler arası bağlantılardır*” şeklinde ifade edilebilir. (Abadan Unat, 2002: 18).

İlişkiler Ağı Kuramı çerçevesinde kurulan ağlar, ilk etapta çeşitli ihtiyaç durumlarından kaynaklanarak doğal yollarla oluşmakta ve herhangi bir planlı ek müdahaleye gerek kalmadan zaman içerisinde kendisini geliştirmektedir. Ancak bu ağları destekleyen çevresel etmenler de bulunmaktadır. Bunlar, ağların kurulmasını sağlayan göç sistemini devam ederek göç hareketinin sürmesi ve desteklenmesidir. Böylece ilk göç dalgası ile kurulan ağlar devam eden göç dalgaları ile varlığını devam ettirebilecek ve gelişebilecektir (Yalçın, 2004: 50).

İlişkiler Ağı Kuramına göre bir bölgeden başka bir bölgeye göç eden ilk göçmenler, göçtükleri yerdeki insanlar ile göç ettikleri yer arasında bir nevi köprü vazifesi görerek,

kendilerinden sonra o bölgeye göç edecek olan insanlar için yardımcı unsur olmaktadır. Sonraki zamanlarda aynı bölgeye göç etmek isteyen diğer insanlar, daha önce kurulan bu ilişkiler ağları sayesinde göç edecekleri yer ile ilgili karşılaşabilecekleri problemleri önceden bilerek ortadan kaldırmakta veya etkisini azaltma imkânına sahip olabilmektedir (Adıgüzel, 2016: 31). Wilpert'e göre (1992) İlişkiler Ağı Kuramı ve kurulan ağlar şu şekilde çalışır; *“Öncü göçmenler öncelikle göç veren ve alan toplumları birbirine bağlayan bir altyapı oluştururlar ve bu bağlantı göç veren toplumdaki diğer bireylere göçme olanağı sağlar. Yeni göç dalgaları, kurulmuş bu ağı harekete geçirir ve sonradan göç edenler ilk gelenlerin tecrübelerinden yararlanırlar. Zamanla göç kendi kendini devam ettiren bir hâl alır”* (aktaran Yalçın, 2004: 50).

Gurak ve Caces (1992) İlişkiler Ağı Kuramı çerçevesinde kurulan ağların altı önemli işlevi olduğunu belirtmiştir (aktaran Yalçın, 2004: 51-52):

1. Göç olaylarının göçmenler üzerindeki rahatsızlık seviyesini ve maddi külfetini önemli oranda azaltır.
2. Göç eden kişilerin, göç ettikleri yerlerde hayat akışında kaybolmalarını engelleyerek kendi yurtları ile ilişkilerini devam ettirmelerine yardımcı olur.
3. Ayrılacakları yerleri ve gidilecek yerleri tespit ederek göç edecek kişilerin belirlenmesini sağlar.
4. Göç edecek kişilerin, göç edeceği yerlere adaptasyonunu kolaylaştırarak, uyum sağlamasına yardımcı olur.
5. Göç eden kişilerin geldikleri yerlerden gelebilecek olan diğer kişiler için hayatlarını kolaylaştırıcı bilgilendirmeler konusunda yardımcı olur.
6. Göç hareketinin kapasitesini ve zamansal ilerleyişini tespit eder.

Merkez Çevre Kuramı

Yaygın olarak kullanılan ve Bağımlılık Okulu ya da Dünya Sistemleri Kuramı olarak da adlandırılan, Immanuel Wallerstein'in öncülüğünde Andre Gunder Frank, Johan Galtung, Samir Amin gibi akademisyen ve düşünürler tarafından geliştirilmiş bir kuramdır (Erten, 2018: 21).

Merkez Çevre Kuramı, temelinde Marksist görüşün hâkimiyetini bulunduran, kapitalist düzenin genişleyebilmesi için ucuz işgücünün sermaye kazanımı doğrultusunda göç etmesine yol açılması, gözden çıkarılmasıdır (Güneş, 2019: 24). Çünkü kapital dünya sisteminde bir yerdeki işgücü sermaye sahipleri tarafından ucuz bulunmazsa, bu ucuzluğu göç edebilecek olan potansiyel göçmen işgücü ile sağlamaktadır (Toksöz, 2006: 18). Batı ülkelerine nazaran diğer ülkelerdeki az gelişmişliğin ya da ilerleme seviyesinin düşük olmasını gelişmiş ülkelerini sömürge siyasetine dayandıran ve bir diğer adı Bağımlılık Okulu olan bu kuram, 20. yüzyılın ortalarında bilinir hale gelen modernleşme okulu görüşlerine bir tepki olarak da değerlendirilmektedir (Cizreli, 2015: 32).

Merkez Çevre Kuramı, dünyayı merkez ve çevre olarak değerlendirir ve ikiye ayırır. Kuramın savunucularına göre merkez ve çevre arasında eşit olmayan ve az çevre kısmını oluşturan az gelişmiş ülkeleri olumsuz yönde etkileyen bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkinin işgücü, hammadde, doğal kaynaklar gibi unsurları içeren ve zorunluluklara bağlı olarak bitirilemeyen, bir bağımlılık haline geldiği düşünülmektedir (Özyakışır, 2013: 62). Kuramın geliştirdiği ve sunduğu bilgilere göre, merkez kısmını oluşturan kapitalist düzene sahip bölgeler, kendisi gibi olmayan diğer bölgelerin çevresine ulaşmaya başladıkça, ulaşılan yerlerdeki nüfus göç hareketliliğine başlamaktadır. Bu süreç önceki yüzyıllarda çokça yaygın olan günümüzde de direkt olarak bu isimle anılmasa da fiili olarak faaliyetleri bazı ülkelere devam ettirilen sömürgecilik anlayışı ile bağlantılı bir süreçtir. Tarihte kolonyal sömürgeci devletler ya da bu devletler adına hizmet eden kesimler, sömürülen bölgelerdeki fakir yerlere de girmişlerdir. Günümüzde ise neo-kolonyal olarak anılan bazı devletler, çok büyük çaptaki şirketler dünya ekonomisini yöneten iktidar sahiplerine bu anlamda hizmet etmektedir (Yıldız, 2012: 23).

Kuramın öncüsü Immanuel Wallerstein, dünyada tek bir sistemin var olamayacağını ve birçok dünya sisteminin var olduğunu düşündüğünü bu yüzden söylemleri ve yazıların “dünya-sistemleri” şeklinde özellikle belirttiğini ifade etmiştir. Ona göre “Modern dünya sistemi” ifade ettiği bu düşüncelerindeki birçok sistemden yalnız bir tanesidir (Wallerstein, 2003: 521-523). Bu yaklaşım doğrultusunda, kapitalizmin günümüz ekonomisini ve bağlı unsurları belirleyen temel unsu olduğunu belirtmiştir. (Wallerstein, 2000: 134).

Kuramla ilgili elde edilen bu verilen bağlamında bir değerlendirilme yapıldığında, Wallerstein'in merkez olarak sınıflandırdığı ülkeler, kapitalist ekonomi düzenini benimsemiş ve sosyo-ekonomik açıdan gelişmiş ülkeler olmaktadır. Çevre ülkeler olarak sınıflandırılan ülkeler ise, merkezdeki ülkeler bağımlılıkları bulunan ülkelerdir. Sadece çevre ülkeler, merkez ülkelere değil aynı zamanda merkez ülkeler de, gelişimlerini devam ettirebilmek ve bu amaçla kaynak sağlayabilmek adına çevre ülkelere bağımlıdır. Çevre ülkelerin sahip olduğu kaynaklar, merkezde bulunan ülkelerin alanlarına dâhil oldukça doğrusal olarak çevre ülkelerden merkez ülkelere göç hareketlilikleri yaşanmaktadır.

Buraya kadar elde edilen bilgiler doğrultusunda görülmektedir ki, göç kuramları konusunda Ravenstein ve kendi oluşturduğu Göç Kanunları kendisinden sonra gerçekleştirilen çalışmalara referans oluşturması bakımından ayrıca bir önem arz etmektedir. Bu bağlamda bu çalışma içerisinde de kendisinden başlıca bahsedilmiş ve sonrasında ise önemine binaen literatürde de yerini alan diğer göç kuramları incelenmiştir. Her ne kadar çalışmanın konusu olan Suriyeli sığınmacıların göçü yukarıda incelenen dört kuramdan birisiyle direkt ve tam olarak karşılık gelmese de sahip olunan farklı özellik ve durumlar neticesinde ilişkilendirilebilen noktalar da bulunmaktadır.

1.1.4. Göç Çeşitleri

Eski çağlardan beri insanlık için değişmez bir gerçek olan göç olgusu birçok farklı unsur çerçevesinde alt çeşitlere ayrılmaktadır. Göç, şahsi olarak gerçekleştirilebileceği gibi topluluk olarak da gerçekleştirilebilir. Gerçekleşen göç hareketlerinin nasıl gerçekleştiğine dair bilgi sahibi olmak, göçü daha iyi anlamaya ve analiz etmeye yardımcı olur (Ekici ve Tuncel, 2015: 14). Gerçekleşme biçimine ve sebebine, nitelikleri ve kapsamlarına, amaçlarına, hareket yönlerine vb. gibi birçok unsura bağlı olarak göç hareketleri alt türlere sahiptir. Bu bölümde bunlar doğrultusunda göç çeşitleri ile ilgili bilgiler aktarılacaktır.

İç Göçler

Genellikle ülke içerisinde ve kırdan kente doğru yönelimi olan kalıcı ya da geçici (mevsimlik) olarak gerçekleştirilen göç hareketidir. *“İç göç; belirli bir ülke içinde, köy, kasaba veya kent gibi yerleşim yerleri arasında yapılan nüfus hareketliliği olarak ifade*

edilir.” (Keleş, 1998: 50). Bu göç hareketleri sadece kırdan kente değil, kırdan kıra, kentten kıra ve kentten kente olarak da görülebilmektedir. Kırsal alanlardan şehir bölgelerine gerçekleştirilen göç hareketlerinde; tarımsal arazilerin varisler arasında bölünerek verim ve getiri oranının düşmesi, artan nüfusa doğrultusunda orantılı olarak iş olanaklarının artmaması vb. diğer imkânlardan fayda seviyesinin düşük olması etken unsurlar olarak görülmektedir (Güneş, 2019: 9).

Göç hareketleri her zaman kişilerin kendi istekleri doğrultusunda olmamaktadır. İsteğe bağlı olmayan göç hareketleri güdümlü göç olarak da ifade edilebilmektedir. Güdümlü göç ile anlatılmak istenen, devletlerin kararlaştırdıkları çeşitli politikalar ile vatandaşların kendilerini göç etmeye mecbur hissetmesi durumudur (Eş ve Ateş, 2004: 211). Bunun zıttı olarak kişiler kendi istekleriyle de göç edebilmektedir. Bu durumda özgür birey varlığı görülmekte dolayısıyla da modern devletin varlığı olmalıdır (Tekeli, 2008: 173).

İç göçlerin oluşmasına sebep olan bir başka etken ise bölgelerin gelişmişlik düzeyindeki dengesizliklerdir. Gelişmişlik düzeyi daha önde olan bölgelerde sanayileşmenin ve teknolojik gelişmelerin de daha ileride olduğu bir gerçektir dolayısıyla bu bölgelerdeki ekonomik büyümeye bağlı olarak diğer bölgelerden bu bölgelere iç göç yaşanabilmektedir (Dönmez-Kara, 2015: 21).

Dış Göçler

Uluslararası nitelikte yapılan göçlerdir (Özyakışır, 2013: 9). Bir ülkeden, bir başka ülkeye çalışmak, eğitim görmek, tedavi olmak, daha iyi yaşam standartlarına sahip olmak gibi sebeplerde yapılabilen göç hareketleridir (Gönüllü, 1996: 11). Dış göç hareketlerinde göç eden kişilerin ayrıldıkları ülkeye “kaynak ülke”, gitmek istedikleri ülkeye “hedef ülke”, üçüncü bir ülke var ise de buna da “transit ülke” denilmektedir (Somuncu, 2006: 3).

Dış göç hareketleri olumlu ve olumsuz olmak üzere elbette bazı sonuçlar doğurmaktadır. Olumlu sonuçlar ele alındığında; kültürel etkileşim gerçekleştiği, ülkeler arası ilişkilerin pekiştiği, ülkeye dışarıdan gelecek olan para birimi neticesinde döviz girecek olması ve ekonomik iyileşmeler, turizmin gelişmesi ve işgücü kaynaklı işsizliğin sonlanması

gibi sonuçlar görülmektedir. Olumsuz taraftan ele alındığında; göç eden kişilerin göç ettikleri ülkeye uyum sağlayamaması, nüfus artışı sonucunda, barınma ve gıda noktalarında problemlerin ortaya çıkması, din, dil ırk ve kültürel farklılıklardan dolayı yaşanabilecek diğer sorunlar görülebilmektedir (Akan ve Arslan, 2008: 25-26).

Dış göç hareketlerinde görülen bir başka önemli unsur ise göç ağlarıdır. Bir toplumda, göç olaylarının artması ile göç hareketlerine katılım sayısı da artış göstermektedir. Bu doğrultuda göç ağları da yayılım gösterir, bununla birlikte göç eden kişi sayısındaki artış oranında göç kanalları meydana çıkmaktadır. Bu göç kanalları ise göç hareketinin riskini ve maliyetini düşürerek göç edecek kişi için daha güvenli bir süreç oluşturarak dış göçe hız kazandırmakta ve devamlılığını sağlamaktadır (Güllüođmar, 2012: 54).

Gönüllü Göçler

İnsanlar, daha iyi bir yaşam kalitesini yakalamak adına çeşitli etkenlerden etkilenecek bir yerden başka bir yere göç edebilirler. Bu etkenler genelde yaşamın devamını sağlayacak önemdeki zorunlu unsurlar değil de eğitim kalitesi, ekonomik refah düzeyi vb. gibi unsurların daha yüksek standartlarda olabilmektedir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen göç, gönüllü göç türüne bir örnektir (Temizyürek, 2019: 17). Bir başka tarif ile gönüllü göç; insanların daha iyi şartlarda yaşama isteğiyle gerçekleştirdiği göç hareketleri olarak açıklanmaktadır (Sayın vd. 2016: 3).

Gönüllü göç hareketlerinin genel nedenleri řu şekilde ifade edilmektedir (Özyakışır, 2013: 15):

- Daha iyi eğitim alma
- Kariyer yapma
- Yaşam standartlarını yükseltme
- Daha yüksek maaşlı işlerde çalışabilme
- Sosyal hizmetler imkânlarından yararlanma
- Aynı kültürden, benzer özellikteki anlaşma oranı yüksek insanlarla yaşama
- İnanç ve özgürlüklerin daha rahat yaşanabilmesi

Zorunlu Göçler

İnsanların kendi istek ve iradeleri dışında, belirli baskı unsurları altında karar alarak buldukları bölgeden göç etmeleri durumunu açıklamak için kullanılmaktadır. Bir başka ifade şekliyle; bir ülkede yaşamakta olan kişi veya kişilerin kendi buldukları yerlerden devleti yöneten organlar tarafından alınan kararlar neticesinde gönüllü olmayarak, bir başka yere göç durumunda kalması da zorunlu göç olarak değerlendirilebilir (Çiçekli, 2009: 75). Örnek olarak ise Kurtuluş Savaşı sonrasında, ülkeler arasında sınırların yeniden oluşturulmasına müteakiben Türkiye Cumhuriyeti ve Yunanistan arasında yapılan mübadele anlaşması ve bu kapsamda Türkiye’de kalan Yunanlıların Yunanistan’a, Yunanistan’da kalan Türklerin ise Türkiye’ye göç etmesi verilebilir.

Bunların haricinde, kuraklık, salgın durumları, kıtlık dönemleri, doğal afetler vb. gibi fiziki durumlar da insanları zorunlu olarak göç etmeye itebilmektedir. Örneğin, 1840’da İrlanda’da görülen böcek istilası sonucunda ülkede gıda maddelerinin yok olması ile açlık ve ölümlerde artmış ve birçok kişi ABD’ye göç etmek durumunda kalmıştır (Karpat, 2013: 77).

Zorunlu göç hareketlerinin genel neden şu şekilde ifade edilmektedir (Çakı, 2018: 19):

- Temel ihtiyaç maddelerinin karşılanamaması
- Doğal afetler
- Savaşlar ve güvenlik kaygısı
- Sosyal hizmetlerin yeteli olmaması
- Siyasi, dini ve ırksal baskılar

Zorunlu göç konusu ile ilgili literatür anlamında bu noktada elde edilen bilgiler zorunlu olarak göç etmek durumunda kalan göçmenlerin göç sebeplerini genel olarak sınıflandıran bilgilerdir. İç savaş ortamından kaçarak göçmen konumuna geçen Suriyeli göçmenlerin ise yukarıda verilen beş maddenin sadece birisi (doğal afetler) hariç diğer tüm olaylar ile karşılaşmış olma durumu bulunmaktadır. Bu da kitlesel bir göç akını ile birlikte uluslararası göç kapsamında Suriyelilerin statüsünü de öne çıkarmaktadır. Bu doğrultuda aşağıda göçmenlik, mültecilik ve sığınmacılık statüleri ve Suriyelilerin bunun neresinde olduğu ele alınmıştır.

1.2. Göçmenlik, Mültecilik ve Sığınmacılık

Göçmenlik, mültecilik ve sığınmacılık kavramları esasında farklı düzenlemeler sonucunda ortaya çıkmış ve farklı durumlar için kullanılan kavramlardır. Bu durum uluslararası hukuk çerçevesinde değerlendirildiğinde de bu şekilde görülmekte olmasına karşın söylem şeklinde kullanımında birbirlerinin yerine sıkça kullanıldıkları görülmektedir. Son dönemlerde özellikle Orta Doğu bölgesi ve Türkiye başta olmak üzere dünya genelinde gerçekleşen ve zorunlu göç hareketlerine sebep olan çeşitli olayların sıkça yaşandığı bu dönemlerde göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramlarını hakiki anlamları ile değerlendirmek daha da önemli hale gelmiş durumdadır (Özyakışır, 2013: 15).

1.2.1. Göçmenlik

Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre göçmen kavramı; “*Kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden (kimse, aile ya da topluluk), muhacir*” şeklinde tanımlanmaktadır. Göç mevzuatına göre ise göçmen; “*ülkemize gelen veya başka bir ülkeye giden ve henüz ne ülkemizin ne de göç edilen ülkenin vatandaşlığını kazanamamış kişi veya kişilerdir*” (Sever, 2009: 6).

Göçmen statüsü, mültecilik ve sığınmacılık statülerinden farklı olarak zorunluluk dâhilinde değil de göç eden ya da edecek kişi veya kişilerin daha yüksek hayat standartlarına sahip olmak amacıyla gittiği ülkenin vatandaşlık hakkını elde edene kadar taşıdığı bir unvandır. Göçmen statüsünde değerlendirilen kişiler diğer türlerin statülerinden faydalanamazlar (Deniz, 2009: 190).

Yukarıda aktarılan bilgilerden de çıkarılabileceği üzere, göçmen kavramı daha çok gönüllü ve yasal göç kanalları ile göç eden kişileri kapsamaktadır. Kişilerin şahsi kararlarının ötesinde devletlerarası yapılan mübadele anlaşması gibi kanallarla da göçmen kabulünün gerçekleştiği ifade edilmektedir. 2010 yılına kadar Türkiye’de göçmen statüsüne sahip olarak ifade edilen kişilerin %90 Balkan Coğrafyasından gelen kişileri ifade etmek için kullanılmaktadır (Başak, 2011: 4). Göçmenler, gittikleri yerlerde bir aile sahibi olursa ya da ailelerini de yanlarına alırsa göçmen kişilerin çocukları göçmen statünü yaşamaya devam edebilir, o ülkenin vatandaşlığını almaya hak kazanabilir (Temizyürek, 2019: 19).

1.2.2. Mültecilik

Mülteciler, kendi ülkesi dışında başka bir ülkeye sığınma maksadıyla başvurmuş ve başvurusu kabul görmüş kişileri ifade etmektedir ve mültecilik hukuki bir statüdür. Bir kişinin mülteci olabilmesi için göç edilecek olan ülkeye iltica başvurusu yapmak gerekmekte, başvurunun onaylanmasının ardından mültecilik statüsü kazanılmaktadır (Güneş, 2019: 31).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve 1951 yılında yürürlüğe sokulan Cenevre Sözleşmesi mültecilik kavramına ve yan unsurlarına bir zemin olma özelliği taşımaktadır (Kayalarlı, 2019: 36). BM, Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşmesi 1. maddesine göre mülteci, *“İrki, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen veyahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıstır”* şeklinde tanımlamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti mültecilik kavramı için direkt olarak bu tanımlamayı geçerli olarak saymamaktadır. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü'nün birinci maddesine çekince koyarak, protokolü coğrafi sınırlama koşullarında kabul etmiştir. Ülke içindeki ulusal düzenleme olan 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 61. maddesine göre; *“Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.”*

1.2.3. Sığınmacılık

Sığınmacı kavramı her ne kadar mülteci kavramı ile karıştırılsa da birbirlerinden farklı kavramlardır. Bu iki kavram arasındaki en öncül fark ise; sığınmacı göç ettiği ülkede soruşturma aşaması yaşamamaktadır. Bu fark haricindeki hemen her özellik mültecilik için de geçerlidir (Akıncı vd. 2015: 66). Sığınmacı bir görüşe göre; *“Hukuki olarak mülteci olma şartlarını haiz yani ülkesinden kaçıp başka bir ülkeye sığınma sebebinin zulme uğramak ya da uğrayacağına dair haklı korku olduğunu ispatlayabilen fakat mültecilik statüsü resmi olarak tanınmamış kişi”* olarak tanımlanmaktadır (Buz, 2004: 8).

Sığınmacı, sığınma talep edecek kişinin kendi devletinden baskı görmesi sebebiyle bir başka devletin himayesi altına girmek istemesidir. Bunu; sığınmak istenilen devletin uluslararası temsilcilikleri ya da direkt olarak sınır unsurları vasıtası ile gerçekleştirebilir. Bu eylem tek kişi ya da kitleler için geçerlidir. Önceleri iltica hakkı olarak bilinen bu hak, can güvenliğinden şüphe duyan insanlara verilmektedir (Çalık, 2015:1122-1123). Sığınmacı olarak kabul edilecek insanlar için diğer kavramlarda olduğu gibi herhangi bir başvuru onayı aranmaz. Başvurusu henüz sonuçlanmayan ya da hiç başvuru yapmamış kişiler dahi sığınmacı olarak değerlendirilir (Ergüven ve Özturanlı, 2013: 1007).

Sığınma kavramı, çeşitli sebeplerden dolayı bir devletten kaçarak başka bir devlete sığınan kişi hakkında sığınılan devlet tarafından durumun karara bağlanmamasında ortaya çıkabilmektedir. Sığınma talep eden kişilerin, mülteci olarak nitelendirilebilmesi için sığınma talebi ya da başvurusu herhangi bir sonuca ulaşmadığı için sığınmacı statüsünde kalmaktadırlar. Buradan hareketle söylenebilir ki; esasında her mülteci aynı zamanda sığınmacı iken, her sığınmacı aynı zamanda mülteci olamamaktadır. Mültecilik, beraberinde bazı hak ve sorumluluklar da getirirken, sığınmacı için bu durum daha kısıtlıdır (Tamer, 2019: 14).

1.3. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Göç Hareketi

Suriye'den Türkiye'ye kitlesel bir şekilde göç hareketleri, ülkede çıkan iç karışıklardan dolayı oluşan siyasi istikrarsızlık, çatışma ortamı ve buna bağlı olarak can ve mal güvenliğinin azalması veya yok olmasıyla birlikte başlamıştır. Ülkedeki halk için can ve mal güvenliğinin azalması insanları göç etmeye itmiş ve sonuçta bir zorunlu göç meydana getirmiştir. Bu kapsamda 2012 yılından itibaren Suriye'nin sınır ülkeleri başta olmak üzere, milyonlarca Suriyeli başka ülkelere göç etmek durumunda kalmıştır. Türkiye de yaklaşık dört milyon Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapmaktadır. Suriye'deki bu iç karışıklıklar ise Kuzey Afrika ülkelerinden Tunus'ta 2010 yılında başlayan ve Arap Baharı olarak adlandırılan halk isyanlarının Suriye'ye de sıçramasından kaynaklanmıştır. Bu bağlamda konunun alt başlıklarında ilk olarak Arap Baharı olaylarına, sonrasında ise Suriye'den Türkiye'ye gerçekleşen göç hareketliliğine yer verilecektir.

1.3.1. Arap Baharı ve Suriye'ye Etkisi

Arap Baharı, 2010 yılının sonlarında Kuzey Afrika ülkelerinden Tunus'ta bir seyyar esnafın kolluk kuvvetlerinin kendisine yapmış olduğu kötü muameleye tepki göstermek için kendisinin yakması ve hayatını kaybetmesiyle birlikte başlangıcı Tunus olan, Kuzey Afrika ve Arap Yarımadası ülkelerine yayılan halk isyanları silsilesidir (Oğuzlu, 2011: 9).

Arap Baharı olaylarının başlamasındaki sebep Tunus'ta meydana gelen bu olayla sınırlı değildir. Genel anlamda Arap Baharı olaylarının başlaması ve yayılmasını etkileyen unsurlar şu şekilde açıklanabilir (Gözen, 2011: 6-8);

- Ortadoğu coğrafyasında neredeyse bir asırdır devam eden baskıcı yönetim anlayışına karşı toplum içinde barınan rahatsızlıkların ortaya çıkışı ve otoriter bir yapı yerine demokratik bir sistemin istenmesi
- Olayların yaşandığı ülkelerde, yoksulluğa yol açan işsizlik, ekonomik adaletsizlik vb. gibi problemlerin artması ve buna bağlı olarak halkın hayat kalitesinin olumsuz etkilenmesi

- Globalleşme ile birlikte gelen ulus-devlet anlayışının önemini önceki kadar koruyamaması ve globalleşmenin baskıcı devlet yapılarını etkisi altına alarak değişime itmesi
- Özellikle medya ve bireysel hak ve özgürlükler olmak üzere çeşitli özgürlüklerin kısıtlanması

Ülkelerde yaşanan kaos ve iç karışıklıklar hükümetlerin egemenlik güçlerini zayıflatmış ve güvenlik zafiyetleri ortaya çıkarmıştır. Ortaya çıkan bu zayıflıklar neticesinde suç oranları artmış ve iç savaşlarla birlikte terör unsurları da baş göstermeye başlamıştır. Bu süreçle birlikte ekonomik olarak da güçlüklerin yaşanması insanların göç etmesindeki temel faktörlerden olmuştur (Ünal, 2017: 152).

Aralık 2010'da Tunus'ta başlayan Arap Baharı olayları, ilk etapta coğrafi olarak Tunus'a daha yakın olan Kuzey Afrika ülkelerinde yayılım göstermiş olsa da yaklaşık üç ay sonra Suriye'nin Dera şehrinde başlayan gösterilerle Suriye'yi de etkilemeye başlamıştır. Dera'da başlayan ayaklanmalar ülkenin farklı bölgelerin olan Humus, Lazkiye, Hama ve Deyrizor şehirlerinde de görülmeye başlamış, kısa sürede ülkenin büyük bir çoğunluğunu etkisi altına almıştır. Bu ayaklanmalara karşı Devlet Başkanı Beşşar el-Esad'ın baskıcı bir politika izlemesi ile olaylar ayaklanma boyutunu aşip iç savaş boyutuna ulaşmıştır (Şen, 2013: 59).

Bu süreçte Esad'ın baskıcı ve otoriter tutumundan vazgeçmemesi, silahlı müdahalelerin devam etmesi ve ger geçen gün sivil vatandaşların daha fazla kayıp vermesi muhalif bir kuvvet meydana getirmiştir. Bu muhalif kuvvetlerden en fazla etki alanına sahip ve en kapsamlı olanlarından birisi de Özgür Suriye Ordusu'dur. Özgür Suriye Ordusu, rejime karşı olan merkezi hükümete bağlı olan ordudan ayrılanları bir araya getirerek direniş göstermek isteyen silahlı bir muhalefet birimidir (Sevgili, 2020: 48). Muhalif kesimin silahlı direniş ayağını temsil eden Özgür Suriye Ordusu, kısa süre içerisinde popülarite kazarak ülkenin hemen her bölgesine yayılarak faaliyetler gerçekleştirmiştir. Muhalefetin sivil direniş kısmını ise merkezi Türkiye'de olan Suriye Ulusal Konseyi temsil etmekteydi. Suriye Ulusal Konseyi de Özgür Suriye Ordusu gibi mevcut rejim karşıtı insanları bir araya getirmeyi amaçlamıştır (Arı, 2012).

Arap Baharı'nın Suriye'deki etkileri gün geçtikçe dozunu artırırken, ülkenin içerisinde bulunduğu iç savaş ortamı halkı hemen her anlamda etkilemiş ve büyük bir insani kriz ortamı oluşmasına sebep olmuştur. Bu etkiler doğrultusunda, can ve mal güvenliği tehdit altında olan halk çareyi yaşadıkları yerleri terk ederek başka ülkelere göç etmekte bulmuştur (Çelik, 2020: 41).

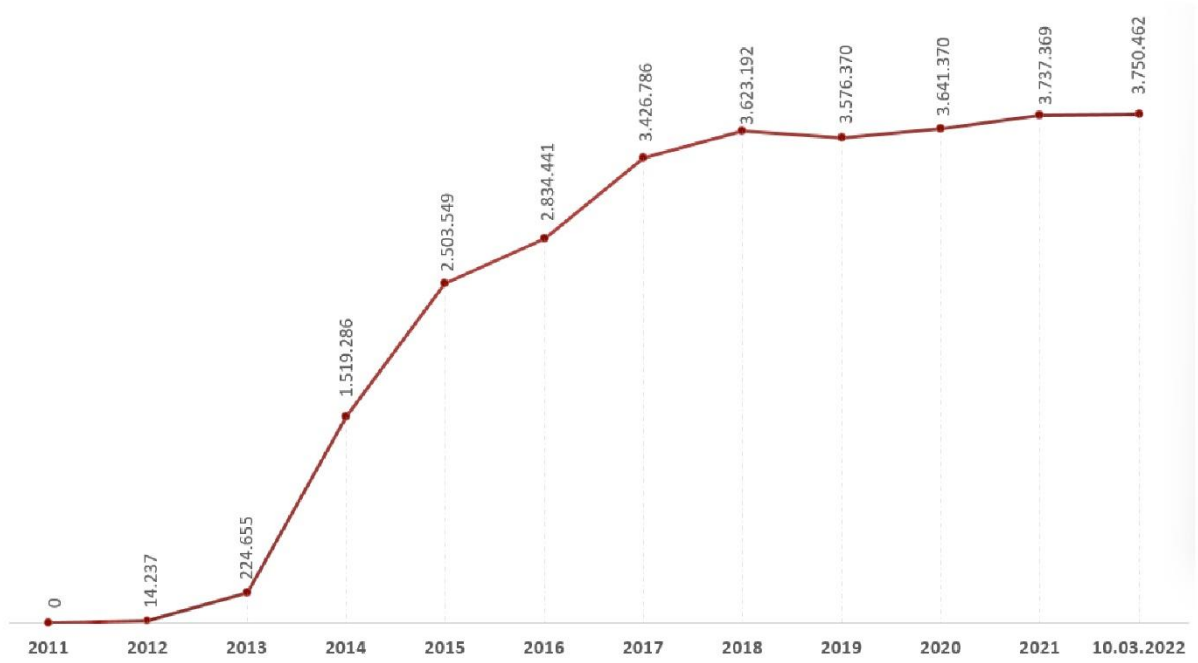
1.3.2. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'deki Nüfus Hareketliliği

Türkiye, gerek coğrafi konumu itibariyle Suriye'ye yakınlığı gerekse Suriye'nin içerisinde bulunduğu iç savaş ortamı özelliklerinden uzak oluşu bakımından Suriye'den kaçmak isteyen nüfus için öncelikli tercihlerden birisi olmuştur (Sağiroğlu, 2016: 43). Bu kapsamda Suriye'den gelen göç dalgasının daha önce görülmemiş bir büyüklükte olduğu görülmektedir. Türkiye'nin Suriyelilere karşı uygulamış olduğu göç politikaları ve Suriye'nin kendi iç huzur ortamını sağlayamamış olması da bu artışı etkilemiştir (Çelik, 2020: 43). Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki nüfusları ile ilgili istatistikler şu şekilde görülmektedir.

Tablo 1

Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Sayısı

YILLARA GÖRE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLER

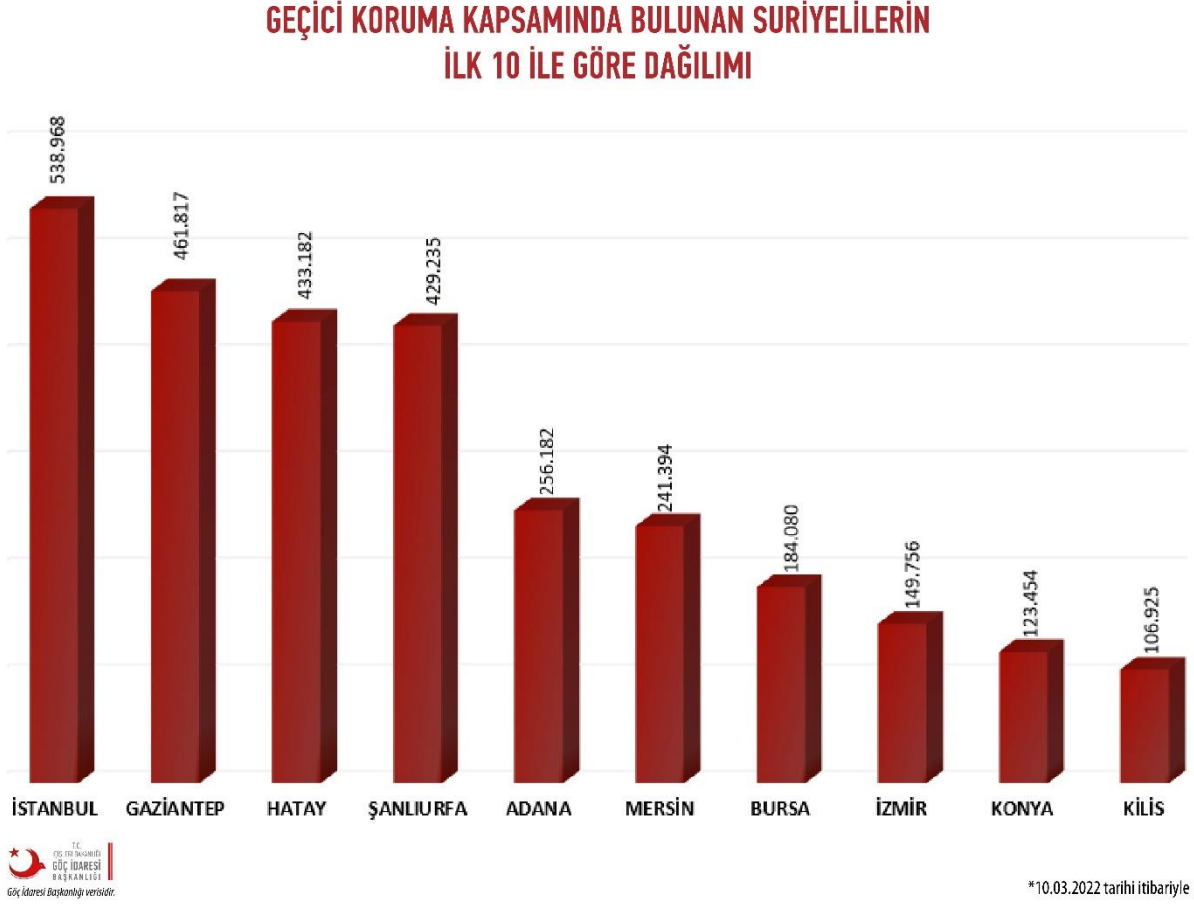
*10.03.2022 tarihi itibarıyla

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> Erişim Tarihi: 13.03.2022

Göç İdaresi Başkanlığı'nın kendi internet sitesinden Suriyeli sığınmacılar hakkında yayınladığı güncel bilgilere göre 10.03.2022 itibarıyla Türkiye'de 3.750.462 geçici koruma kapsamında Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır. Tabloda da görüldüğü üzere bu statüde daha 2011 yılında hiç sığınmacı bulunmazken Suriye'deki iç savaş ortamından kaçmak isteyen insanların 2012 yılı itibarıyla Türkiye'de varlık oluşturmaya başladığı bu sayının ilk olarak 2012 ve 2013 yıllarında sonraki yıllara nazaran daha düşük bir artış oranı ile devam ettiği ancak 2013'den 2014'e geçilen zamanda çok büyük bir artış oranı izlediği görülmektedir.

Tablo 2

Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> Erişim Tarihi: 13.03.2022

Bu tabloda da Türkiye’de bulunan Suriyelilerin nüfus olarak en çok bulunduğu ilk 10 il görülmektedir. Buna göre gerek iş sahalarını yoğunluğu gerekse hayat standartlarının daha üst seviyelere taşınması adına tercih sebebi haline gelen metropol şehirler ve gerek kültürel gerekse coğrafi yakınlık bakımından tercih sebebi olan Türkiye-Suriye sınırına yakın olan şehirlerde daha fazla Suriyeli sığınmacı yaşadığı görülmektedir. Bu tabloda bulunan şehirlerde yaşayan Suriyeli sığınmacı sayısı ülke genelinde yaşayan sığınmacıların genel toplamının büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Öyle ki, 3.750.462 Suriyeli sığınmacının 2.924.993 kişisi tabloda verilen ilk 10 ilde yaşamaktadır.

Tablo 3

Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı

**GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERİN
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNE GÖRE DAĞILIMI (5 İLDE 7 BARINMA MERKEZİ)**

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ADANA (1)	Sarıçam	16.685	16.685
HATAY (3)	Altınözü	2.433	8.259
	Yayladağı	3.313	
	Apaydın	2.513	
KAHRAMANMARAŞ (1)	Merkez	9.648	9.648
KİLİS (1)	Elbeyli	8.209	8.209
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	8.182	8.182
TOPLAM		50.983	
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA BULUNAN SURİYELİ SAYISI			3.699.479

*10.03.2022 tarihi itibarıyla

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> Erişim Tarihi: 13.03.2022

Bu tabloda da şehirlerin içerisinde yerleşim yerleri dışında kalan geçici barınma merkezlerinde yaşayan sığınmacı sayısı görülmektedir. Buna göre, Adana'da 1, Hatay'da 3, Kahramanmaraş'ta 1, Kilis'te 1 ve Osmaniye'de 1 olmak üzere toplamda 5 ilde bulunan 7 geçici barınma merkezinde yaşayan Suriyeli sığınmacı sayısı 50.983 kişidir. Bunların dışında ülke genelinde yerleşim yerlerinde yaşayan Suriyeli sığınmacı sayısı ise 3.699.479 olarak çıkmaktadır.

Tablo 4

Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

**GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERİN
YAŞ VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI**

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	2.018.191	1.732.271	3.750.462
0-4	257.652	240.426	498.078
5-9	296.208	278.514	574.722
10-14	229.495	215.868	445.363
15-18	141.213	121.857	263.070
19-24	273.889	206.731	480.620
25-29	233.218	166.599	399.817
30-34	167.034	122.842	289.876
35-39	130.208	100.211	230.419
40-44	88.322	74.692	163.014
45-49	61.118	59.521	120.639
50-54	46.131	45.160	91.291
55-59	36.362	36.604	72.966
60-64	23.556	24.542	48.098
65-69	15.439	16.658	32.097
70-74	9.402	10.364	19.766
75-79	4.520	5.502	10.022
80-84	2.456	3.308	5.764
85-89	1.170	1.695	2.865
90 ve üstü	798	1.177	1.975

*10.03.2022 tarihi itibarıyla

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> Erişim Tarihi: 13.03.2022

Bu tabloda ise Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacıların yaş ve cinsiyetlere dair istatistikler görülmektedir. Buna göre; 0-18 yaş arasında 924.568’i erkek, 856.665’i kadın olmak üzere toplamda 1.781.233 kişi yaşamaktadır. 18-65 yaş arasında 1.059.838’i erkek, 836.902’si kadın olmak üzere 1.896.740 kişi yaşamaktadır. 65 yaş ve üzerinde ise 33.785’i erkek ve 38.704’ü kadın olmak üzere 72.489 kişi yaşamaktadır.

1.3.3. Suriyeli Sığınmacılar İle İlgili Yasal Koruma Mevzuatı

Uluslararası Koruma Mevzuatı

Uluslararası hukuk gerçekleştirilen tüm çalışmalar, yasal kapsamda uluslararası korumayı da güvence altına almaktadır. Uluslararası koruma kapsamındaki en temel çalışmalar Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme ve Mültecilerin Statüsüne Dair Protokoldür. Daha sonra yapılan birçok çalışmada bu çalışmalar referans alınmıştır.

Uluslararası koruma kapsamında yapılan çalışmalarda, bahse konu herkesi eşit olarak görülmekte ve ayrımcılık yapılmamaktadır. Yaş ve cinsiyetin dikkate alındığı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda uluslararası korumaya ilişkin pozitif ayrımcılığın olmadığı metinler şunlardır (Çelik, 2020: 22);

- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı
- Avrupa Birliği Yönergeleri
- Dublin Sözleşmesi ve Dublin Yönetmelikleri
- Amsterdam Antlaşması

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 14. maddesi itibariyle koruma konusu kapsamaktadır. Bu maddede koruma ihtiyacı olan, zulüm karşısında mültecilik talep eden herkese mülteci muamelesi görme hakkını tanınmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 7 numaralı ek protokolüne göre kişi ve kişilerin uyruğu olduğu devletten yasalara uygun bir şekilde sınır dışı edilmesinin önüne geçilmiş aksi bir durumda ise kişilere, sınır dışı edilmesine karşı gerekçeler öne sürebilme, durumunu yeniden inceletme, kendini temsil ettirme hakları verilmiştir. Kişi veya kişilerin sınır dışı edilme durumu kamu düzenini bozma, ulusal güvenliği tehdit etme gibi durumlar içerisinde ise kişilere tanınan hakların kullanılmadan sınır dışı edilebilmesini öngörülmektedir.

Avrupa Birliği Temel Hakları Şartı'nın 18 ve 19. maddelerin de uluslararası korumayı konu alınmıştır. 18. madde sığınma hakkının 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Sözleşme (Cenevre Sözleşmesi) ve New York Protokolü doğrultusunda düzenlenmesini, 19. madde ise bir kişinin ülkesinden zulüm görüyor olması halinde ülkesine geri geri gönderilmesinin ve sınır dışı edilmesinin önüne geçmektedir.

Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arasında da uluslararası korumaya yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda bazı yönergeler hazırlanmıştır. Bu yönergeler řu şekildedir;

- İltica Usulleri Yönergesi
- Vasıf Yönergesi
- Kabul Koşulları Yönergesi
- Geçici Koruma Yönergesi

Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951) ve Mültecilerin Statüsüne Dair Protokol (1967)

Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme 28.07.1951 tarihinde Cenevre'de imzalanmıştır. Bunun için bu sözleşmeye 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi olarak da anılmaktadır. Sözleşme, 1954'te yürürlüğe girmiş ve 33. maddesi itibariyle de mültecilere uluslararası koruma sağlanması bakımından önem taşımaktadır. Bu maddeye göre hâlihazırda bulunduğu ülke için tehdit oluşturuyorsa canı ya da özgürlüğü tehdit altında olan kişilere, geri göndermeme ilkesi doğrultusunda uluslararası koruma hakkı tanınmaktadır.

Ancak sözleşmenin 1. maddesinde yer alan zamansal ve coğrafi sınırlama unsuru ilerleyen süreçte tartışmalar ortaya çıkarmış ve sözleşmeden 16 yıl sonra zaman sınırının kaldırıldığı coğrafi sınırlama unsurunun ise taraf ülkelere bırakıldığı Mültecilerin Statüsüne Dair Protokol hazırlanmıştır. Cenevre sözleşmesinde yer alan "1 Ocak 1951 tarihinden önce gerçekleşen olaylar" ibaresi kaldırılmıştır. Türkiye hem 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne hem de 1967 yılında New York'ta imzalanan protokole taraf olmuş ancak 1967 Protokolü'ndeki coğrafi sınırlamanın kaldırılmasına ilişkin uygulamayı kabul etmemiştir. Buna göre Türkiye, sadece Batıdan gelen kişilere mülteci statüsü tanımaktadır.

Ulusal Koruma Mevzuatı

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)

Türkiye'nin uluslararası koruma kapsamında düzenlediği ilk kanundur. 04.04.2013 tarihinde kabul edilmiş ve 11.04.2013 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun doğrultusunda geçici koruma konusunda Türkiye'de ilk kez yasal bir zemine oturmuştur. Kanunda geçici koruma hakkının sağlanacağı durumlar 91. maddede şu şekilde düzenlenmiştir; kitlesel bir şekilde zorla yerinden edilen ve ülkesine geri dönemeyen kişilere acilen geçici koruma sağlanacağı ve geçici korumanın da 104. madde doğrultusunda T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı bünyesinde uygulanacağı ifade edilmiştir (Kamu Denetçiliği Kurumu, 2018: 89).

Kanunun 95. maddesinde ise Göç İdaresi Başkanlığı'na, geçici korumaya başvuran kişilerin barınma, sağlık ve sosyal ihtiyaçlar gibi diğer tüm ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla barınma merkezlerini kurabilmesi yetkisi verilmiştir.

Geçici Koruma Yönetmeliği

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 91. maddesi Geçici Koruma Yönetmeliği'ne zemin hazırlar niteliktedir. Bu kapsamda Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 1. maddesine göre amacı; kendi ülkesinden zorla ayrılmak durumunda kalmış ve kitlesel bir şekilde geçici koruma talebiyle sınırlara gelen yabancılara sağlanacak geçici koruma konusunu ve ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasındaki işbirliği ile ilgili konuları düzenlemektir.

Geçici koruma ile ilgili kıstaslar yönetmeliği 7 ve 8. maddelerinde işlenmiştir. Buna göre geçici korumanın sağlanacağı yabancıların özellikleri şu şekildedir;

- Ayrılmak durumunda kaldığı ülkesine geri dönemeyenler
- Geçici koruma talebiyle kitlesel olarak sınırlara gelenler
- Bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belli olmayanlar

Geçici korumanın sağlanamayacağı kişilerin özellikleri ise şu şekildedir;

- Türkiye dışında hangi nedenle olursa olsun zalimce eylemler yaptığı düşünülenler
- Kendi ülkesinde silahlı çatışmaya katılmış olup, sonlandırmayanlar
- Terör eylemlerini planladığı düşünülenler ya da bu eylemlerde bulunanlar
- Toplumla karşı tehdit unsuru olabileceği düşünülenler
- Milli güvenlik, kamu güvenliği ve düzeni açısından risk oluşturabilecekler
- Uluslararası mahkemelerde hakkında insanlık suçu işlediğine karar verilenler

Türkiye ve Avrupa Birliği Arasında Yapılan Göçmen Anlaşmaları

Türkiye Cumhuriyeti İle Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma

Türkiye Cumhuriyeti İle Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma ya da Geri Kabul Anlaşması. İlk olarak Avrupa Birliği tarafından 2003 yılında teklif edilmiş, 2005 ve 2010 yılları arasında çeşitli görüşmeleri yapılmış, 16 Aralık 2013 tarihinde imzalanmış ve 01.10.2014 tarihinde yürürlüğe girmiş bir anlaşmadır (Batır, 2017, 596-597).

Anlaşmanın 3. maddesine göre Türkiye, AB üyesi bir ülkenin talebi doğrultusunda bahse konu olan ülkeye girme, ülkede bulunma veya ikamet etme ile ilgili şartları yetine getirmeyen vatandaşlarını geri kabul edecektir. Bu madde sadece vatandaşlığı devam eden Türk uyruklu kişileri değil, geçmişte Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup da sonradan vatandaşlığını kaybeden kişileri de kapsamaktadır.

Anlaşmanın 4. maddesi ise üçüncü ülke konumundaki tüm ülkeleri kapsamaktadır. Buna göre; AB üyesi bir ülkenin talebi doğrultusunda bahse konu olan ülkeye girme, ülkede bulunma veya ikamet etme ile ilgili şartları yetine getirmeyen veya şartların devamlılığını sağlayamayan tüm üçüncü ülke vatandaşları ya da vatansız kişiler;

- AB üyesi bir ülkenin topraklarına giriş için Türkiye tarafından düzenlenmiş bir vizeye ya da ikamet iznine sahipse

- Türkiye’de kaldıktan ya da Türkiye üzerinden transit geçiş yaptıktan sonra AB üyesi ülkelerin sınırlarından doğrudan ya da yasa dışı bir şekilde giriş yapmışsa ve bu durumların kanıtlanması durumunda Türkiye bu kişileri geri kabul edecektir.

Türkiye’nin kişi veya kişileri geri kabul etmeme durumu ise şu şekilde düzenlenmiştir;

Üçüncü bir ülkeye ait vatandaşlığı olan ya da vatansız olan kişiler veya kişiler Türkiye’nin uluslararası statüdeki bir havalimanından aktarma işlemi yapmışsa ya da talepte bulunan AB ülkesi söz konusu kişilere kendi topraklarına girebilmesi adına vize veya ikamet izni düzenlemişse ve Türkiye tarafından aynı belgeler söz konusu kişi için daha uzun süreli olarak düzenlenmemişse ya da söz konusu kişinin talepte bulunan AB ülkesine vizesiz giriş hakkı varsa Türkiye söz konusu kişi veya kişilere geri kabul etmeme hakkına sahiptir.

18 Mart Mutabakatı

18 Mart Mutabakatı, 2015 yılının Kasım ayında başlayan ve 18 Mart 2016 tarihinde gerçekleştirilen üçüncü toplantı ile Türkiye ve Avrupa Birliği arasında göçmen konusu ile anlaşmaya varılan bir mutabakattır.

Anlaşmanın 1. maddesine göre; 20 Mart 2016 tarihi itibariyle Türkiye’den Yunan adalarına geçen tüm düzensiz göçmenler Türkiye’ye geri kabul edilecektir.

Anlaşmanın 2. maddesine göre; Yunan adalarından Türkiye’ye geri kabul edilen her bir Suriyeli için daha önce Avrupa Birliği üyesi ülkelerin sınırlarına girmemiş ya da girme teşebbüsünde bulunmamışlara öncelik verilmek üzere Türkiye’de ikamet etmekte olan bir başka Suriyeli de Avrupa Birliği’ne yerleştirilecektir. Bu usul, ilk etapta 18.000 daha sonrasında ise gönüllülük esasına benzer bir şekilde 54.000 kişinin yerleştirilmesi şeklinde olacaktır.

Anlaşmanın 6. maddesine göre ise; AB, “Türkiye için Sığınmacı Mali İmkânı” kapsamında başlangıç olarak ödemeyi kabul ettiği 3 milyar avronun ödenmesini hızlandıracak ve 2018 sonuna kadar da ek olarak 3 milyar avro daha ödeyecektir.

Çalışmanın bu bölümünde göç olgusu literatür kapsamında değerlendirilmiştir. Bu bağlamda göç olgusunun açıklaması, hangi unsurların göçe sebep oluşturabileceği ve bu

doğrultuda ortaya çıkabilecek sonuçlara değinilmiştir. Göçün arkasında yatan etkenlerin neler olduğu hangi sebepler çerçevesinde göçün gerçekleştiği önem arz etmektedir. Bu sebepler, göç olayının kendisine tesir ettiğinden ortaya çıkaracağı sonuçlar da farklı olmaktadır. Bunun yanında göç hareketlerinin daha anlaşılır ve sınıflandırılabilir olması için bu konuda yapılan çalışmalar doğrultusunda literatürde yer alan göç kuramları ele alınmıştır. Ayrıca Suriyeli göçmenler konusu sadece Türkiye'yi değil Ortadoğu ve Avrupa ülkelerini de etkilediği için bu noktada ülkelerin göçmenleri değerlendirme durumuna açıklık getirmek amacıyla göçmenlik ve ilintili kavramların açıklaması yapılmıştır. Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin statülerinin açıklığa kavuşturulması adına Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ve bu konudaki ulusal mevzuatına yer verilmiştir. Çalışmanın devamında tez konusunun uygulama alanı olan sosyal medya kavramına ve bu kapsamda işlenen diğer konular ele alınmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL MEDYA KAVRAMI VE KULLANIM ALIŞKANLIKLARI

Bu bölümde yeni medya ve sosyal medyanın ne olduğu, tarihsel süreçteki gelişimi, sosyal medyanın özellikleri, önemi, bir yeni medya organı olarak geleneksel medyadan farkları ve sosyal medya platformları ele alınmıştır.

2.1. Yeni Medya Kavramı

21. yüzyıla gelinirken insan hayatının neredeyse rutini haline gelen dijital aygıtlar ve ortamlar beraberinde yeni medya kavramını da getirmiştir. Özellikle 21. yüzyılın ilk yıllarında oluşturulmaya başlanılan çeşitli sosyal medya platformları ve bu platformların uluslararası manada hızlı bir şekilde yayılması da yeni medyaya olan ilginin artmasında ana faktörlerden birisi olmuştur. Yeni medya; 1990'lı yılların ortalarında, işletme ve sanat alanlarındaki multimedya kavramının halefi olarak yerini almış bir kavramdır. Yeni medya, barındırdıkları ve ilişkileri kapsamında her ne kadar bilgisayarlaşma ile ciddi derecede ilişkili ise de tamamen dijital medya demek de değil, daha çok bilginin bağımsız bir ortamda dağıldığı bir dağıtım şeklidir (Keskin, 2013: 175).

Yeni medya; *“başta İnternet’i, web 2.0 uygulamaları olan sosyal medya ortamlarını, cep telefonlarını, dijital oyunlar ile oyun ortamlarını ve diğer ağ tabanlı/dolayımli iletişim ortamlarını ifade etmektedir”* (Binark, 2015: 9). Bu yeni iletişim ortamları insanların bilgiye erişme, haberleşme, irtibat oluşturma dinamiklerini değiştirmektedir. Günümüzde yeni medya aygıtları olarak isimlendirilen aygıtlardan önce kitlesel iletişimde bir taraf yayın yapan konumundayken diğer taraf izleyici konumunda olarak daha pasif bir kesimi oluşturmaktaydı. Esasında medyadaki gelişmeler başladığında önceki zamanlarda her bir yeniliğin kendisinden önce bulunan aracın yerini alacağı varsayılmışsa da zamanla bunun olmadığı, gerçekleşen her yeniliğin öncekilerle birlikte birbirine eklenerek ilerleme kaydedildiği görülmüştür. Buna örnek olarak radyodan daha sonra çıkan ve radyo ile aynı işlevleri gerçekleştirebilen televizyonun, radyonun yerini almadığı gösterilebilir. Yeni medya belirli bir düzeye kadar geleneksel medyadan farklı ve geleneksel medyanın bir anlamda yerini alsada aslında geleneksel medyayı tamamen ortadan kaldırmamakta, aksine tamamlamaktadır. Ancak yine

de yeni medyanın ve geleneksel medya arasında belli bariz farklılıklar mevcuttur. Geleneksel medya denildiğinde gazete, radyo, televizyon gibi araçlar geleneksel medya araçları olarak örnek gösterilebilir ve bu araçlar kaynaktan izleyiciye tek yönlü olarak çalışılırlar. Yeni medya ise tek yönlülükten ziyade çok yönlü bir iletişim temelini esas almaktadır. Bu çok yönlü iletişim ile yeni medya, kullanıcıların sadece kaynak ile değil aynı zamanda kendi aralarında da iletişim kurabilmelerine olanak sağlamaktadır.

Medya içerisinde dijitallik özelliği bulduran araçlar *“çok fazla enformasyonu aynı anda aktarabilme ve kullanıcının geri dönüşümünde bulunabilmesi olanağına sahiptirler”* (Binark, 2007: 21). Dijitallik bir taraftan fazlaca veri toplama ve biriktirme imkânını sunarken, diğer yandan toplanılan bu verilerin basit bir şekilde silinebilmesi riskini de yanında getirir. Etkileşimsellik kullanıcıların *“ulaştıkları görüntü ve metinlere doğrudan müdahale etme ve değiştirme yeterliliği anlamına gelir. Böylece yeni medya izleyicileri görsel kültür, film ve televizyonun ‘seyircisi’ ya da edebiyatın bir ‘okuyucusu’ olmak yerine kullanıcı olurlar”* (Lister vd. 2009: 22). Böylece kullanıcı önceki edilgen konumundan çıkarak etken bir konuma geçmiş olur.

Sosyal medya ise yeni medyanın bu özelliklerini daha görünür bir şekilde içeren kollardan birisidir. Sosyal medya kavramı dijital kodlarla işlev gören, sanal bir ortamda hemen her türlü içeriğin oluşturabildiği uygulamaların bütünü için kullanılır. Esasında dünyanın hemen her toplumunda sosyal medya kavramı yeni medya kavramından çok daha fazla bir şekilde bilinmekte ve kullanılmakta olmasına karşın yukarıda da belirtildiği gibi sosyal medya yeni medya kavramının içerisinde yer alır. Yeni medya, sosyal medya kavramında daha kapsamlı olarak sosyal medya platformlarının henüz oluşturulmadığı dönemlerin teknolojisi ile üretilen Mp3/CD çalar, DVD-Rom, Blue-Ray Player gibi dijital ortamları da kapsayan bir kavramdır. Bu bağlamda sosyal medyanın yeni medya kavramının içerisindeki rolü, internet bağlantısı temelli uygulamaları kapsayan bir kavram olması ile sınırlı kalmaktadır. Sosyal medya kavramı aşağıda *“Sosyal Medya Kavramı”* başlığında ve diğer alt başlıklarında daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

2.2. Sosyal Medya Kavramı

İnsanlık tarihinde, ilk insanlardan günümüze kadar insanın en büyük ihtiyaç ve çabalarından birisi birbirleri ile iletişim kurmak olmuştur. Bu iletişim kurma şekli dönemler arasında farklılıklar göstermiştir. Bu durum kimi zaman duman yolu ile kimi zaman posta güvercinleri ile kimi zaman ise daha teknolojik imkânların geliştiği dönemlerde telgraf, telsiz vb. aygıtlar ile ve nihayet günümüzde her gün farklı gelişmelerin yaşandığı teknolojinin sunduğu imkânlar neticesinde telefon, uydu cihazlar ve internet temelli uygulamalar gibi araçlar ile kendisini göstermektedir. Günümüzde internetin artık dünyanın neredeyse her köşesinde olmasıyla internet temelli uygulamalar, tüm dünya insanları tarafından erişilebilir hale gelmiştir. Bu durum ise aşağıdaki daha detaylı bir şekilde bahsedilecek olan yeni medya kavramının ve organlarının geleneksel medya karşısında üstün olmasını sağlamıştır (Toprak, 2018: 4). İnteraktifliğe ve iletişime dayalı bilginin hızlı ve özgürce paylaşımını mümkün kılan bu yeni web konseptine, web 2.0 adı verildi (Karahana, 2010: 13). Özellikle web 2.0 olarak isimlendirilen teknolojik gelişmeler süreci sonunda geleneksel medya organlarının insanlığın kullanımına sunduğu birçok unsurun daha kolay ve gelişmiş olarak sağlanması, yeni medyayı ve dolayısıyla da sosyal medyayı daha popüler bir hale getirmiştir (Kuyucu, 2015: 145-146).

Web 2.0 gelişmelerinin bu kadar önemli olmasının en belirgin özelliği kullanıcıların daha ön planda olmasını sağlamasıdır. Bu özellik aynı zamanda yeni medya ile geleneksel medya arasındaki en büyük farklardan birisidir. Web 2.0'ın olarak tanıdığı yüksek etkileşim imkânı beraberinde sosyal ağların sayısındaki artışı da getirmiştir. Sosyal ağların sayısındaki bu artışla ise yeni medya dünya çapında insanlar tarafından daha çok tanınan ve kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Nitekim bugün dünyada yüzlerce toplumsal paylaşım ağı ve bu ağların milyonlarca kullanıcısı mevcuttur (Toprak vd. 2014: 36).

Dünyanın farklı yerlerinde ve Türkiye'de bulunan internet temelli ağ uygulamaları arasında farklılıklar bulunsada bu uygulamaları dünya genelinde sosyal medya uygulamaları olarak isimlendirilirler (Babacan, 2017: 81). Sosyal medya kavramı günümüzde ciddi manada önemli hale gelen kavramlardan birisidir. Dolayısıyla bu kavramı daha iyi anlamak ve anlamlandırmak bu bakımdan önem taşımaktadır. Her geçen gün değişim ve gelişim gösteren iletişim teknolojileri sosyal medya kavramının da alanını büyütmemekte ve kavramın her geçen

gün yenilenmesine sebep olmaktadır. Her geçen gün daha da gelişen, hızlanan iletişim teknolojileri sayesinde insanların alışkanlıklar da değişmektedir. Bir insanın istediği hemen her bilgiye çok kısa bir sürede ulaşmasını sağlayan bu teknoloji ile birlikte oluşan platformlarda insanlar kendilerini yeniden keşfetme, kendilerini geliştirme hatta kendilerini yeniden var etmeye kadar imkânlar bulabilmektedir. Sağladığı imkânlar bakımından sadece bunlarla sınırlı kalmayan sosyal medya; medyanın tekelleşmesine karşı, bireylerin haber ve iletişim içeriklerini kendileri oluşturarak bir alternatif medya görevi görmektedir (Gündüz ve Pembecioğlu, 2016: 319-320).

Sosyal medya insanların bir farklılık oluşturmak adına varlık gösterdiği, kendisini belli etmek istediği ve bir bakıma böylece yalnızlık yaşayan insanların da bu yalnızlıklarını belli bir oranda giderdiği alanlar olarak da görülmektedir (Kuşay, 2010: 61). Bundan dolayı kullanıcılar sosyal medya platformlarında günlük hayatlarına dair yaşadıklarını paylaşmakta, gerçekleşen gelişmeler çerçevesinde düşüncelerini yazmakta ve bu konuda diğer insanlarla iletişim kurmaktadır. Ayrıca sosyal medya platformlarının sunduğu imkânlar çerçevesinde sadece fikir ve düşüncelerini beyan etmekle kalmamakta ve bunların yanı sıra çeşitli görseller de paylaşabilmekte, iş ilanları verebilmekte ya da iş arayabilmektedir. Kısaca değerlendirildiğinde insanlar, sosyal medya aracılığıyla gerçek dünyayı sanal dünyaya taşımakta ve orada yaşayabilmektedir (Vural vd. 2010). Sosyal medya platformlarında içerikler haber kaynakları, gazeteciler, muhabirler gibi profesyonel medyacılara aracılığıyla değil direkt olarak içeriği oluşturanların bizzat kendilerinin yaşadıkları ile oluşur. Dolayısıyla insanlar geleneksel medyadaki çoğu prosedürün olmadığı bu süreçte bilgiye birinci ağızdan ve çok daha hızlı bir şekilde ulaşabilmektedir. Bu durum sosyal medyayı; kendine has özelliklere sahip, kendi gündemi olan ve daha interaktif bir medya çeşidi olarak ön plana çıkarmaktadır.

Sosyal medya kavramına değinilirken bir yandan da verilen bu örnekler her ne kadar sosyal medyanın olumlu yanlarını göz önüne serse de aynı zamanda sosyal medyanın olumsuz taraflarının da var olduğunu göz ardı etmemek gerekir. Sosyal medya, kullanıcı merkezli yapısı ile her ne kadar kullanıcılara çok geniş alanlara erişim imanı sağlasa da bunların kontrolü aynı oranda bir hâkimiyet ile sağlanamamaktadır. Bu da tehlike arz edebilecek bilgi veya söylentilerin çok ciddi alanlara yayılabilmesi ve dolayısıyla toplumsal güvenlik ve düzenini korunması ve devamlılık gösterilmesi için çok büyük riskler oluşturmaktadır. Kullanıcılar, sosyal medya platformlarında paylaşılan bu tarz olumsuz içeriklerin

doğruluğunu araştırmadan paylaşılanlara inanabilmekte ve bunun sonucunda ise küçük ya da büyük ölçekli olaylar ile toplum düzenini tehdit edecek olaylar gelişebilmektedir (Poyraz, 2016: 82).

Sosyal medyanın meydana getirdiği olumsuzluklarda biri de topluma gözlemcilik durumunu aşılmasıdır. Çünkü platformlar üzerinden birbirini takip eden insanlar kimin ne yaptığını, ne söylediğini, nerelerde bulunduğunu vb. gibi birçok unsuru sosyal medya üzerinden takip ederek öğrenilmektedir. Dolayısıyla kullanıcıların yapmış olduğu paylaşımlar kendisini takip eden diğer kullanıcılar tarafından gözlemlenebilmektedir. Ancak burada esas önemli olan husus ise bu bilgilerin gözlemlenebilmesi imkânını paylaşımı yapan kullanıcı bilerek ve isteyerek diğer kullanıcılara sağlamaktadır (Toprak, 2018: 7). Bu bir yandan sosyal medya mecralarında her kullanıcının kendi atacak olduğu adımları düşünerek atması gerektiğini ortaya koyarken diğer yandan da kullanıcıların sosyal medya bağımlılığını tetikleyen ve günden güne daha da artıran bir unsurdur. Özellikle internetin bu denli yaygın hale gelmesi ve devamlı kullanımı öncesinde internet bağımlılığını buna bağlı olarak yaygınlaşan sosyal medya platformları ile de sosyal medya bağımlılığını oluşturmuştur. Bu bağımlılık hususunda ağırlıklı konuma bakıldığında ise daha çok çocuklar ve gençlerin bulunduğu görülmektedir. Teknolojik cihazları ve gelişmeleri takip etmek, hızlı öğrenme gibi unsurlar ise bunun en temel sebeplerindedir (Arısoy, 2009: 55). Ayrıca çocukluk yaşlarının ardından kişilerin iş sahibi olarak farklı bir hayat tarzına geçiş yapması sebebiyle yirmili yaşlardan itibaren ilerleyen yaşlarda da sosyal medya bağımlılığının olmadığı görülmektedir (Uslu, 2021: 390).

Genel itibari ile bakıldığında sosyal medya gerek artıları gerekse eksileri ile insanların hayatında artık ciddi manada yer kaplayan ve kimi kullanıcılarda bağımlılık oluşturabilen hayatın gerçeklerinden birisidir. Bu yüzden sosyal medya özellikleri ve kendi içerisindeki farklı platformlarla da ele alınmalı, içerikleri daha detaylı bir biçimde incelenmelidir. Bu çalışmada da bu aşamadan sonra sosyal medyanın özelliklerine ve çeşitli sosyal medya platformlarına değinilmiştir. Çalışmanın ana konusu olan Twitter ise ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

2.2.1. Sosyal Medyanın Özellikleri

Bir yeni medya ürünü olarak sosyal medya ile eski medya araçları karşılaştırıldığında arada birçok fark olduğu görülmektedir. Ancak bu farkların en belirgin olanı sosyal medyanın çok yönlü olması denilebilir (Aslan, 2020: 10). Burayı biraz daha açmak gerekirse sosyal medya mecraları henüz ortaya çıkmadan önce insanların bilgi alma yöntemi gazete, radyo ve televizyon kanalları üzerinden ve tek taraflı olarak gerçekleşmekteydi. Ancak bu durum sosyal medyanın gelişimi ile değişmiştir. Çünkü sosyal medya kullanıcılara sağlamış olduğu imkânlar ile bu bilgi alma yöntemini tek taraflıdan çift taraflıya çevirmiştir. Böylece kullanıcılar edindikleri bilgileri paylaşma ve paylaştıkları kişi ya da ortamlardan da dönüş alma imkânına sahip olmuştur. Sosyal medyanın geleneksel medyadan geleneksel medyadan farklı olarak öne çıkan bazı özellikler şu şekilde açıklanabilmektedir (Korkmaz, 2012: 2148). Sosyal medya diğer iletişim kanallarına göre daha düşük maliyetli ya da ücretsizdir ve bu mecra aracılığı ile çok büyük topluluklara ve hızlı bir şekilde ulaşım sağlanabilir. Sosyal medya kullanıcıları yaptıkları paylaşımlarda daha önceden yazdıkları içerikleri değiştirebilir, güncelleme yapabilir, yapılan paylaşımlara sınırsız şekilde yorumlar yapılabilir. Ayrıca, geçmiş zamanlara ait paylaşımlara erişmek isteyen kullanıcılar için arşive erişmek çok daha kolaydır. Hızlı bir şekilde popülerlik sağlanması ve her ne kadar denetimler gerçekleştirilse de bunlar genel anlamda şikâyet üzerinde yapılan denetimler olduğu için geleneksel medya araçlarına göre daha fazla özgürlük gibi daha birçok özelliği ile sosyal medya günümüzde geleneksel medyaya göre daha cazip bir alan olmaktadır (Akar, 2010).

Sosyal medya, kullanımı itibarıyla birçok avantaj ve dezavantaj meydana çıkarmaktadır. Sosyal medya uygulamalarının kullanımlarının kolay oluşu, herhangi bir ön bilgiye sahip olunmasa bile öğrenilmesinin de aynı şekilde kolay olması bu avantajların başlangıcıdır. Bunların yanı sıra Facebook, Instagram ve Twitter gibi kullanıcı sayısı bakımından diğer sosyal medya uygulamalarına göre çok daha önde olan bu uygulamalar, kullanıcılardan hesap oluşturma ve uygulamayı kullanma için herhangi bir ücret de talep etmemektedir (Sönmez, 2013: 36). İnternet veya sosyal medya platformlarının kullanıcılarının gerçek kimlikleri dışında oluşturdukları anonim hesaplarla da kullanım sağlayabilmeleri ve bu şekilde çevrimiçi olarak gerçekleştirilen iletişim kanalları ile kullanıcılar, kendilerine ait olan gerçek görünümünü önemsiz hale getirebilmektedir. Kullanıcıların gerçek hayatta yüz yüze olarak iletişim kurmada yaşadığı zorluk ve sıkıntıları da bu yöntemle pasif hale getirmesi de

sosyal medya uygulamalarını bu anlamda bir kaçış yolu olarak değerlendirmelerini sağlamaktadır (Aslan, 2020: 14).

Sosyal medyanın sahip olduğu özellikleri ile sadece bireysel kullanım değil toplulukların da faydalanabilecekleri yeni gelişmeleri de meydana getirmiştir. Özellikle eğitim alanında sıkça kullanılan bu yenilikler eğitim alanına birçok avantaj sağlamıştır. Eğitimde yeni modellerin oluşturularak yüz yüze eğitim alma imkânı olmayan öğrencilerin uzaktan eğitim alma imkânı edinmesi, yüz yüze yapılan eğitimlerde ise gerek web programlarının gerekse sosyal medya uygulamalarının kullanımı ile öğrenime yeni tekniklerin entegre edildiği görülmektedir. Teknolojik gelişmelerin sıkça yaşandığı bir zamanda büyüyen ve dolayısıyla da bu anlamdaki hemen her gelişmenin dikkatini çektiği öğrencilerin de bu tarz ortamlarda işlenen derslere daha fazla ilgi gösterdiği yapılan gözlemler arasındadır (Baloğlu, 2015: 10).

Sosyal medya, sağladığı bunca avantajın yanı sıra belli dezavantajları da maalesef beraberinde getirmektedir. Özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi, kullanıcıların kullanmakta oldukları sosyal medya uygulamalarında çok fazla vakit harcamasında kaynaklı olarak bağımlılık durumları ve hatta kimlik problemlerinin oluşması bunlardan yalnızca bazılarıdır. Bunların yanında adeta sonsuz bir alana sahip olan sosyal medya uygulamaları bu genişlik ile bilgi kirliliğine de sebep olmakta ve kullanıcıların devamlı olarak bu mecralarda vakit geçirmesinden kaynaklı olarak günlük yaşantılarındaki alışkanlıklarının değişmesine hareketsizlik sonucunda ise belli başlı sağlık problemlerine dahi yol açabilmektedir (Zenelaj, 2014: 83-84).

Sosyal medya uygulamaları kullanıcıların ve çevresindeki insanların sosyallik seviyelerini de indirgeyebilmektedir. Sosyal medyanın sunduğu sanal dünya içerisinde çok fazla zaman geçiren kullanıcılar bir süre sonra gerçek dünya ile sanal dünya arasında yapılması gereken ayrımı yapmakta zorlanmakta ya da yapamamaktadır. Bundan dolayı sosyal medyada kurulan ilişkilerde gerçek dünyada uygulanan unsurlardan kopularak yanlış hareketler yapılabilmektedir. Bu durum bazı zamanlar tehlikeli olaylara sebebiyet verebilmekte ve kullanıcılar bunların neticesinde maddi ya da manevi zararlar görebilmektedir (Demirel vd. 2012).

Yeni medyanın yeni bir türü olan sosyal medya aşağıdaki özelliklerle içermektedir (Mayfield, 2010: 6):

- Konuşma: Sosyal medya kullanıcıları, tanıması ya da tanımaması fark etmeksizin aynı mecrada yer alan farklı kişilerle iletişime geçebilmektedir.
- Açıklık: Sosyal medya mecralarında kullanıcılar herhangi bir engellemeyle karşılaşmadan paylaşımların içeriklerine kolayca erişim sağlayabilmekte ve fikir beyanında bulunabilmektedir.
- Katılım: Sosyal medya mecraları, kullanıcıların aktif olabilmesi için birçok imkân sağlamakta ve bu imkânlarla katılımı teşvik etmektedir.
- Topluluk: Sosyal medya vasıtası ile sosyal medya mecralarında bulunan topluluk oluşturma ya da var olan topluluklara katılım gibi imkânlar sayesinde kullanıcılar ekstra interaktif ortamlara erişme imkânı elde etmektedir.
- Bağlantısallık: Sosyal medya vasıtası ile kullanıcılar birbirleri ile bağlantı kurarak paylaşımlarda bulunabilmektedir.

2.2.2. Sosyal Medya Platformları

Şimdiye kadar aktarıldığı üzere teknolojinin gelişimi ile yeni medyanın en önemli ürünlerinden biri olarak ortaya çıkan ve eski medya araçlarının birçok alanda yerini alan sosyal medya, içeriğinde birçok platform bulundurmaktadır. Günümüzde kullanıcı sayısı ve popülerliğine göre en çok öne çıkan sosyal medya platformlarından bazıları şu şekildedir; Facebook, Instagram, YouTube, Messenger, WhatsApp ve Twitter (Barış, 2019: 45).

Facebook

2004 yılında Harvard Üniversitesi öğrencisi Mark Zuckerberg tarafından kurulan ve girişimcileri Eduardo Saverin, Andrew McCollum, Dustin Moskovitz, Chris Hughes olan bir sosyal medya platformudur. Önceleri sadece Harvard Üniversitesi içinde olan ve Harvard öğrencilerinin kullanabildiği Facebook, zamanla Boston civarındaki diğer üniversitelerin erişimine de açılarak ve Ivy League (ABD'nin kuzeydoğusundaki sekiz elit vakıf üniversitesinin oluşturduğu bir birliktir) içerisinde yer almıştır (Facebook'un Kuruluşu ve Gelişimi, 2020). Geliştirildiği yıl içerisinde kullanıcı sayısı 1 Milyona ulaşan Facebook, "The

Facebook” adıyla hareket etmekten çıkıp, “Facebook.com” adını almıştır. 2006 yılında artık üniversite öğrencilerinin kullanabildiği bir platform olmaktan çıkan Facebook, bazı yaş kısıtlamaları olmakla birlikte e-posta adresi sahibi herkes tarafından kullanılabilir hale gelmiştir. Sonraki dönemlerde de arama motoru Google’dan sonra en çok kullanılan internet sayfası olmuştur (Ergün, 2018: 27).

Kullanıcı olabilmek için öğrenci olma kısıtlamasının kaldırılması ve e-posta adresi olan herkesin Facebook kullanıcısı olabilmesi ile Facebook, 2006 yılında tüm dünya ile Türkiye’de de erişilebilir bir uygulama olmuştur (Facebook Ne Zaman Kuruldu? Türkiye’ye Giriş Tarihi, 2021). Kullanım alanlarına göre çok fazla içerik bulunduran Facebook, kullanıcılarına birçok eylemi gerçekleştirme imkânı sunmaktadır. Fotoğraf, video, mesajlaşma, oyun, görüntülü konuşma, sesli konuşma, konum bildirim, sohbet odaları oluşturma, canlı yayın yapma, reklam verme vb. daha birçok fonksiyona sahiptir. Ayrıca kullanıcılar hesap açmak için gerekli olan kişisel bilgiler haricindeki bilgilerini de Facebook kullanıcı profillerine girerek kendilerini tanımak isteyen insanlara da hiçbir iletişim kurmadan belli oranda kendini tanıtmaktadır. Ayrıca kullanıcı profilindeki bilgileri kimlerin görebileceğinin seçim imkânının kullanıcının kendisinde olması da kullanıcılar tarafından beğenilen bir özelliktir. Bu bilgilerden bazıları şu şekildedir; eğitim, yaş, cinsiyet, iş, akrabalar, ilişki durumu, ilgi alanları, dini inanç, siyasi görüş vb. şeklinde çoğalmaktadır. Facebook’u mobil cihazlara indirmek için kullanılan Google Play Store uygulamasından bakıldığında günümüzde 5 Milyardan fazla indirme almıştır (Android işletim sistemi kullanmayan cihazlar bu sayıya dâhil değildir). Günümüzde birçok ülkede en fazla kullanılan sosyal medya uygulaması olarak görülmekte ve kullanıcı sayısı her geçen gün artmaktadır (Köseoğlu, 2012: 63).

Instagram

Kevin Systrom ve Mike Krieger tarafından geliştirilen ve 2010 yılında kurulan ve ilk adı Burbn olan bir sosyal medya platformudur (Instagram’ın Kısa Tarihi, 2012). İlk kurulduğu zamanlarda sadece IOS işletim sistemine kullanan Apple marka cihazlarda kullanılabilen Instagram, 2012 yılında Google Play Store’daki yerini de aldı ve tüm işletim sistemlerine sahip cihazlar tarafından kullanılmaya başlandı (Barış: 2019: 47).

Fotoğraf ve videoları geçici ya da kalıcı olarak paylaşma, canlı yayın yapabilme, mesajlaşma, sesli ve görüntülü arama gibi özellikleri bulursa da Instagram, sahip olduğu ve ana özelliklerine entegre ettiği ekstra özelliklerle genellikle görselliğin olduğu bir sosyal medya platformu olarak öne çıkmaktadır. Facebook'un Instagram'ı 2012 yılında 1 Milyar \$ karşılığında satın aldı (Instagram Tarihi: Instagram Nedir? Nasıl Kullanılır? Ne İşe Yarar? 2018). Dolayısıyla dünyanın en çok kullanılan sosyal medya uygulamaların birisi daha Facebook bünyesinde yer almış oldu. Google Play Store uygulamasından incelendiğinde Instagram uygulaması günümüzde 1 Milyardan fazla indirme almıştır.

MSN Messenger

Microsoft şirketinin 1990'lı yıllarda geliştirmeye başladığı ve ilk defa 22.07.1999 tarihinde yayımlanan ve 2005'e kadar da geliştirmeye devam ettiği bir iletişim kanalı olan sosyal medya platformudur. 2006 yılında Microsoft bünyesinde ismi değişerek MSN Messenger isminden Windows Live Messenger ismine geçiş yapmıştır. 1999'dan 2007'ye kadar toplamda 10 kere güncelleme almış olan uygulama, ilk büyük güncellemesini 1999 yılında, son güncellemesini 12.09.2007 tarihinde almıştır. İlk güncellemede chat penceresi eklemelerinin yapılması özelliği gelmiştir. Bundan sonraki güncellemelerde ise sesli görüşme, anlık mesajlaşma, çeşitli efektler ve oyun oynama gibi çeşitli özellikler sunulmuştur (Özer, 2009: 81). Windows Live Messenger adıyla ise son güncellemesini 08.04.2013 tarihinde almıştır. Facebook'un tüm dünyaya yayılmış olması ve kendi Facebook Messenger uygulamasını da hayata geçirmesi ile MSN Messenger ya da güncel adıyla Windows Live Messenger popülaritesini kaybetmiştir. Windows Live Messenger, 15.03.2013 tarihinde genel hizmetini vermeyi durdurmuş ve kullanıcılarını Skype programına aktarmıştır. Sadece Çin sunucularından hizmet almakta olan Çin kullanıcıları uygulamayı 31.10.2014 tarihine kadar kullanmaya devam etmiştir (İşte Windows Live Messenger İçin Son Tarih, 2013).

Whatsapp

Akıllı telefonlarda kullanılmak üzere 2009 yılında Jan Koum tarafından geliştirilen bir anlık mesajlaşma ve haberleşme uygulamasıdır (WhatsApp'm Tarihçesi, 2016). Reklamsız ve tamamen ücretsiz bir iletişim imkânı sağlayan WhatsApp sadece bireysel değil grupça

yapılabilecek sohbetler için de imkân sağlamaktadır. Grup sohbeti için açılacak olan grupta grubu ilk açacak kişi aynı zamanda grubun yöneticisi olmakta ve bu doğrultuda gruba kişi ekleme, çıkarma, yöneticilik verme, geri alma vb. gibi bazı yetkilere sahip olmaktadır. Uygulama sayesinde dünyanın her yerinden kullanıcılar birbirlerine fotoğraf, video, ses ve çeşitli biçimlerde görsel içeriklerini hızlı ve ücretsiz bir şekilde ulaştırabilmektedir. “*En hızlı ve ucuz iletişim WhatsApp tarafından sağlanmaktadır*” (Bouhnik ve Deshen, 2014: 218). WhatsApp, 2014 yılında Facebook tarafından 19 Milyar \$ karşılığında satın alınmıştır.

Günümüzde WhatsApp uygulaması, sadece telefonlarda değil tablet bilgisayarlarda ve web.whatsapp.com uzantısıyla da bilgisayarlarda da kullanılabilir. Bu özelliklerinin yanı sıra sesli ve görüntülü konuşma özelliğini de kullanıcılara sunmaktadır.

YouTube

Chad Hurley, Steve Chen ve Jawed Karim tarafından 2004 yılında geliştirilen ve 2005 yılında kullanıma açılan, video paylaşımlarının yapılabildiği bir sosyal medya platformudur. Kuruculardan Jawed Karim, kuruluş fikri olarak meydana gelen büyük olayların görüntülerinin daha fazla insan tarafından daha kolay bir şekilde bulunabilmesi için böyle bir çalışma yapıldığını açıklamıştır. Çok küçük bir bütçe ve ortamda kurulan YouTube’a ilk video kuruculardan Jawed Karim tarafından 23.04.2005’te 19 saniyelik bir görüntü şeklinde yüklenmiştir. Aynı yılın Kasım ayında ABD’deki bir yatırım fonundan ciddi bir yatırım alan YouTube, bir yıl içerisinde en çok büyüyen internet sitelerinden birisi haline gelerek günlük ortalama video izlenme sayısını 100 Milyonun üzerine çıkarmıştır. Bu gelişmelerin üzerine 2006 yılında Google firması tarafından 1 Milyar 650 Milyon \$ karşılığında satın alınmıştır (YouTube Nasıl Kuruldu? 2020).

Günümüzde Youtube, neredeyse tüm güncel video içeriklerinin ilk kez servis edildiği bir alan olmaktadır (Yaraş, 2017: 55). Kullanıcılar; müzik, spor, oyun, haber, canlı video, eğlence vb. her çeşitten içerik ile ilgili yaptıkları videoları YouTube’daki kanallar ya da şahsi hesapları aracılığı ile paylaşımına sunabilmektedir. YouTube kullanım ve erişim açısından dünyada en çok tercih edilen dördüncü sosyal medya platformudur. Her geçen gün kullanıcı sayısı artan YouTube’da kullanıcılar arasından popülerlik durumuna göre internet fenomenleri

oluşmakta ve bu işten çok ciddi gelirler elde edilmektedir (Güllüdağ, 2012: 258). Günümüzdeki birçok internet fenomeni de bu popülariteyi ağırlık YouTube olmak üzere Instagram ve YouTube üzerinden elde etmiştir.

YouTube aynı zamanda kullanıcılarına film, dizi, belgesel ve video klip izleme imkanı da sunan bir sosyal medya uygulamasıdır. (Barış, 2019: 48) Diğer uygulamalardan en büyük farkı ise yaş kısıtlamaları uygulanan içerikler haricindeki her türlü içeriğin üyelik oluşturmadan internet sitesi üzerinden izlenebilmesidir. Bu durum günümüzde artık sadece YouTube üzerinden yayınlanan internet dizilerinin çekilmesine dahi yol açmıştır.

Twitter

Kullanıcıların “tweet” olarak adlandırılan mesajlarını paylaştığı ve dünyanın her yerinden insanların birbirleri ile etkileşim kurabildiği bir sosyal medya platformudur. Tweet’in Türkçe karşılığı “cıvılda” anlamına gelmektedir (Toprak, 2018: 42). Jack Dorsey, Noah Glass, Biz Stone ve Even Williams tarafından 2006 yılında geliştirilmiş ve aynı yılın Temmuz ayında kullanıma açılmıştır. Uygulamanın asıl fikri Jack Dorsey tarafından ortaya atılmış ve arkadaşları ile bu uygulama üzerine çalışmalara başlanılmıştır (Twitter’ın Kuruluşu ve Tarihi, 2020). 2006 yılının Mart ayında Noah Glass’ın vermiş olduğu öneri ile uygulamanın adı Twitter olarak belirlenmiştir (Ayan, 2016: 221). Mikroblogging siteleri kapsamında bakıldığında bu alandaki en iyi site olarak değerlendirilen Twitter’ın, mikro olarak isimlendirilmesi ise yapılacak olan paylaşımların 140 karakter ile sınırlı olmasından kaynaklıdır (GSB, 2013: 26). Yapılacak olan paylaşımlara başlangıçta 140 karakter kısıtlamasıyla kullanıcılara sunulmuş, sonraki yıllarda ise bu karakter sayısını iki katına çıkartarak 280 olarak yenilemiştir. *“Twitter; kullanıcılarının kısa cümleler, kişisel görüntü veya video bağlantıları değişik tokuş etmelerini sağlayan mikrobloglar olarak adlandırılan daha büyük internet-tabanlı uygulamaların şüphesiz en popüler üyesidir”* (Kaplan; Haenlein, 2011: 106). Kaplan ve Haenlein’in bu tanımlamasından da anlaşılacağı üzere Twitter, diğer uygulamalara göre daha farklı ve popüler bir uygulama olmaktadır. Burada ilk kez Twitter’ın ortaya koyduğu veya Twitter’ı farkı kılan özelliklere bakılacak olduğunda *“Twitter’ı önemli kılan temel özellikleri @kullanıcı (@user), @bahsetme (@mention), @yanıt (@reply), ve #etiket (#hashtag)”* olarak belirleyebileceğimiz karakteristik öğelerdir (Meriç, 2015: 44). Bu

özelliklerin yanı sıra Twitter'da “retweet” ve “favori” olarak adlandırılan ve işlev olarak paylaşım ve beğeni işlemlerini gerçekleştiren iki önemli özellik daha bulunmaktadır (Karamete, 2019: 75).

Twitter, kendisinden önce dünyada yayılan ve popüler hale gelen Facebook uygulamasının aksine kullanıcıların yaptığı paylaşımların görülebilmesi veya takip edilebilmesi için karşılıklı arkadaşlık ya da takip etme durumunu zorunlu tutmamaktadır (Aydın, 2019: 63). Twitter hesabına sahip bir kullanıcı, eğer gizli hesap statüsünde değilse başka bir kullanıcının sayfasını onu takip etmeden de görüntüleyebilir ya da karşı tarafın onayına ve geri takibine gerek kalmadan takip etmek istediği hesapları takip edebilir. Twitter'ın sunduğu bu imkânlar doğrultusunda belli bir hedef veya amaca yönelik hareket eden, benzer düşüncelere sahip insanların birbirlerini bulması, birbirleriyle etkileşime geçmesi ya da Twitter hesabına sahip olan kurum ve kuruluşların hedef kitlesine erişimi daha rahat olmaktadır (Barış, 2019: 54). Bu kurum ve kuruluşlar, devlet kurumları olabildiği gibi özel sektörde faaliyet gösteren işletmeler de olabilmektedir.

Twitter'ın bir web sitesi olmasının ötesinde geliştirilen mobil uygulaması sayesinde telefon ve tablet bilgisayar gibi mobil cihazlarda da kullanılabilir olması uygulamasının yaygınlaşması ve popülerliğine hız kazandırmıştır. Bu yolla kullanıcılar sadece bilgisayar vasıtası ile değil kullanım ve taşıma olarak çok daha kolay olan mobil cihazlarla da uygulamayı kullanarak internet bağlantısı olan hemen her yerde etkileşim sağlama imkânına sahip olmuştur (Toprak, 2018: 42). Twitter, kamuoyu oluşturma ve kamuoyunu etkileme anlamında da ciddi bir öneme sahip bir mecradır. Özellikle siyasi konularda gerek destekler nitelikte gerekse muhalif nitelikteki söylemlerin ortaya çıkışı anlamında ön plana çıkmakta ve kullanıcılara sunmuş olduğu imkânlarla bu söylemlerin hızlı bir şekilde yayılması ile çok geniş bir etkileşim alanı oluşturmaktadır (Timisi, 2015: 11). Bundan dolayı toplumun genelini ilgilendiren durumlarda insanlar geleneksel medya yöntemleri yerine yeni medya ürünlerinden birisi olan bu uygulama üzerinden fikirlerini beyan ederek birlik oluşturmaya çalışmaktadır. Bu sadece ulusal değil uluslararası gelişmeler için de geçerli olmaktadır. Bu doğrultu da verilebilecek en büyük örneklerden biri ise Suriyeli sığınmacıların ülkelerini terk etmesine neden olan, Kuzey Afrika ve Arap Yarımadası ülkelerinde çok ciddi toplumsal olaylara sebep olan Arap Baharı olayları ve bu olayların uluslararası yayılımı gösterilebilir.

Kamuoyu oluşturma ve etkileme anlamında geleneksel medyaya alternatif bir uygulama olan Twitter, bu özelliğinin yanı sıra aynı zamanda geleneksel medya için bir bilgi kaynağı niteliği de taşımaktadır. Twitter, kitlelere ulaşımın hızlı ve kolay olması sebebiyle hemen her siyasi karakter veya toplum nazarında öneme sahip kişilerin kullandığı bir uygulama olarak bu kişilerin yaptığı paylaşımlar, aktardığı bilgilerden dolayı medya kuruluşları için bir takip ve bilgi alma organı görevi de görmektedir (Aldemir, 2019: 98-99).

Hemen her sosyal medya platformunda olduğu gibi Twitter’da da aktivite sağlanabilmesi için kişilerin kullanıcı hesapları oluşturması gerekmektedir. Hesap oluşturma işlemleri esnasında kullanıcılar, öncelikler kendilerine isim belirlemektedir. “Kullanıcı adı” olarak isimlendirilen bu kısımda kullanıcılar, kendi isimleri ile bir profil oluşturabilecekleri gibi gerçek kimliğini ifşa etmek istemeyen kullanıcılar da takma isimler ile anonim hesaplar oluşturabilmektedir. Gerekli bilgileri kullanarak bir kullanıcı profili oluşturduktan sonra kullanıcılar kendi profillerini istekleri doğrultusunda şekillendirebilirler. Profil fotoğrafı, profil kapak fotoğrafı, profil teması, tema renkleri, konum bilgisi, internet sitesi, doğum tarihi ve kullanıcının kendini daha özel olarak tanıtan bilgilerini paylaşabileceği “kişisel bilgiler” bölümü gibi özellikler ile kullanıcılar profillerini şekillendirebilmektedir.

Twitter kullanıcılarının uygulamayı daha aktif ve verimli bir şekilde kullanabilmesi için bilmesi gereken belli başlı bazı özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler, Twitter’ın terminolojik yapısı içerisinde isimlendirilerek kavram haline gelmiştir. Bu kavramlar şu şekildedir;

Tweet: Tweet, kullanıcıların duygu ve düşüncelerini yazı ya da görsel olarak ifade ettiği ve 280 karakter ile sınırlı olan Twitter paylaşımlarının genel adıdır. Tweetler çoğunlukla yazı içerikli olmakta ancak bunun yanında görsellerle de oluşabilmekte ya da zenginleştirilebilmektedir (Toprak, 2018:45). Yazı olarak oluşturulan tweetler 280 karakter sayısıyla, görsel olarak oluşturulan ya da görsel eklemesi yapılan tweetlerde ise dört adet görselle kısıtlı bulunmaktadır.

Favori: Favori (Fav), Twitter kullanıcılarının diğer kullanıcılar tarafından paylaşılan gönderilerden beğendiği içerikleri tweetin alt kısmında bulunan kalp ikonunun üzerine tıklaması ile gönderiyi beğeni işleminin adıdır.

Retweet: Retweet (RT), Twitter kullanıcılarının diğer kullanıcılar tarafından paylaşılan gönderileri kendi profil sayfasında görünür hale getirerek kendisini takip eden kullanıcıların söz konusu gönderiyi görmesini sağlama, kısaca paylaşım işlemidir. Bu işlem sayesinde, bir kullanıcı tarafından yapılan bir paylaşım çok farklı yer ve özelliklerden insanlara ulaşabilmekte ve hızlı bir yayılım olanağı oluşturmaktadır. Twitter üzerinden paylaşılan bir gönderinin retweet edilme oranı paylaşım yapılan hesabın etkileşim ve takipçi sayısına göre de değişkenlik gösterebilmektedir (Barış, 2019: 55).

Hashtag: Twitter’da gönderilerin sınıflandırılması amacıyla kullanılan ve “#” işareti ile gösterilen, aynı konu hakkında fikir beyanında bulunan kullanıcıların diğer kullanıcıların paylaşımlarına erişim kolaylığı sağlayan bir özelliktir. Bir konu hakkında yapılacak olan bir paylaşımın konusunun yayılması, diğer insanların bu konuda fikirlerinin takip edilebilmesi için # işareti ve ardından boşluk bırakmadan yazılacak bir konu başlığı ile hashtag çalışması oluşturulabilir, bu sayede insanlar fikir beyanında bulunabilir hatta toplumun genelini ilgilendiren durumlarda seslerini daha hızlı ve kapsamlı bir şekilde hitap edilen kesimlere aktarabilirler.

Mention: Mention, Türkçe anlamı itibarıyla bir Twitter kullanıcısının tweet paylaşımında bir başka kullanıcıdan bahsetmesidir. Kullanıcının oluşturmuş olduğu tweet içerisinde bahsetmek istediği diğer kullanıcının, kullanıcı adını “@kullanıcıadı” şeklinde belirterek paylaşmış olduğu gönderi ve konusuna direkt olarak bahsettiği kullanıcıyı dâhil etmesini sağlar. Her ne kadar “reply” (yanıtlama) işlemi ile benzerlik gösterse de iki kavram esasında farklı işlevlere sahiptir ve karıştırılmaması gerekmektedir.

Reply: Reply, bir kullanıcı tarafından yapılan tweet gönderisini yanıtlama işlemidir. Kullanıcılar bu özellik sayesinde paylaşılan bir gönderi hakkındaki fikir ve yorumlarını direkt olarak paylaşımın altına ekleme yaparak ifade edebilmektedir. “Mention” özelliğinden temel farkı ise, Mention istenilen herhangi bir kullanıcı için kullanılacak bir özellik iken Reply sadece gönderinin sahibine yönelik kullanılacak bir özelliktir.

Direct Message: Direkt Message (DM) yani direkt mesaj kullanıcıların tweetler dışında birbirleri ile kısa mesaj formatında iletişime geçebildiği bir özelliktir. Buradaki içerikler sadece iki kullanıcı tarafından görülebilmektedir.

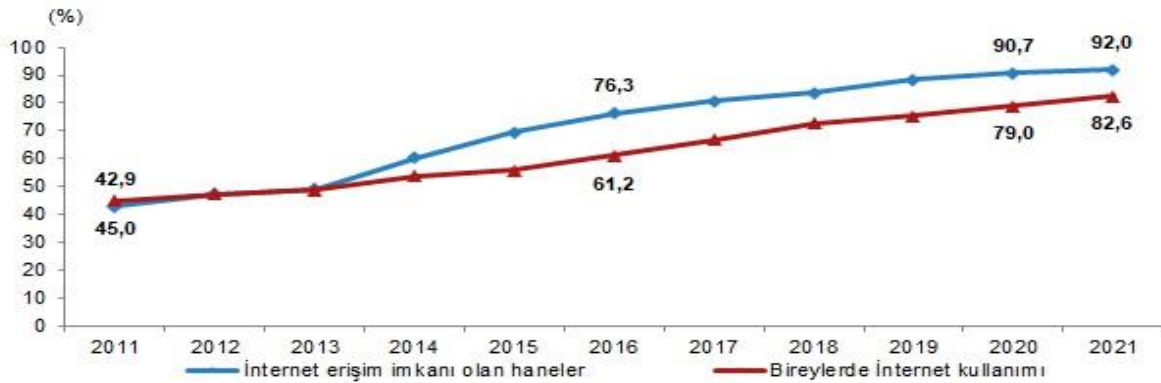
Trending Topic: Trending Topic (TT), Bir konuda kullanılan hashtag'ın çok fazla sayıda kullanılması sonucunda diğer kullanıcıların o konudaki tweetleri görebilmesini sağlayan bir özelliktir. Kullanılan konu başlığının yayılımı ile o konudaki paylaşımların yapıldığı zaman dilimi içerisinde paylaşım sayısı olarak öne çıkması neticesinde en çok konuşulan konular sıralaması girmekte ve bu da Trending Topic ya da "TT olmak" olarak da isimlendirilmektedir. Twitter'da her bölgenin veya ülkenin kendine özgü Trending Topic listesi bulunmakta ancak kullanıcı kendi bulunduğu bölge dışındaki listeleri de gerekli tercihleri yaparak görüntüleyebilmektedir.

2.3. Türkiye'de İnternet ve Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları

İnsanlık, internet ve internetin en büyük olanaklarından birisi olan sosyal medya platformları ile yeni bir kanal ile iletişim imkânı bulmuştur. Sosyal medya platformlarının başlangıç gelişmesi olan web 2.0 ile bu bilişim teknolojilerine ilgi artmış ve bilgisayarlar aracılığıyla kullanılabilen uygulama ve özelliklerin mobil cihazlara uyarlanması ile sosyal medya, insan hayatında çok daha ciddi bir yer almaya başlamıştır (Aydın, 2019: 68).

Tablo 5

İnternet erişim imkânı olan haneler ve bireylerde internet kullanımı, 2011-2021

Kaynak: [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437) Erişim Tarihi: 07.11.2021

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin 26.08.2021 tarihinde yayımladığı “*Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması*” raporuna göre bir önceki yıl %90,7 olan internete erişim imkânı olan hane oranı %92 seviyesine ulaşmıştır. İnternet kullanan 16-74 yaş aralığındaki bireylerin oranı ise bir yıl içerisinde %3,6 artış göstererek, %79’dan %82,6 seviyesine çıkmıştır. Cinsiyete göre internet kullanım oranına bakıldığında ise erkeklerde %87,7, kadınlarda ise %77,5 olduğu görülmektedir.

Tablo 6

Bireylerin ortalama internet kullanım sıklığı (%), 2020, 2021

	Toplam		Erkek		Kadın	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Hemen her gün	70,8	76,5	76,4	81,6	65,3	71,4
Haftada en az bir defa	5,6	4,0	5,7	4,0	5,6	4,0
Haftada bir defadan az	1,2	0,9	1,2	0,8	1,2	0,9

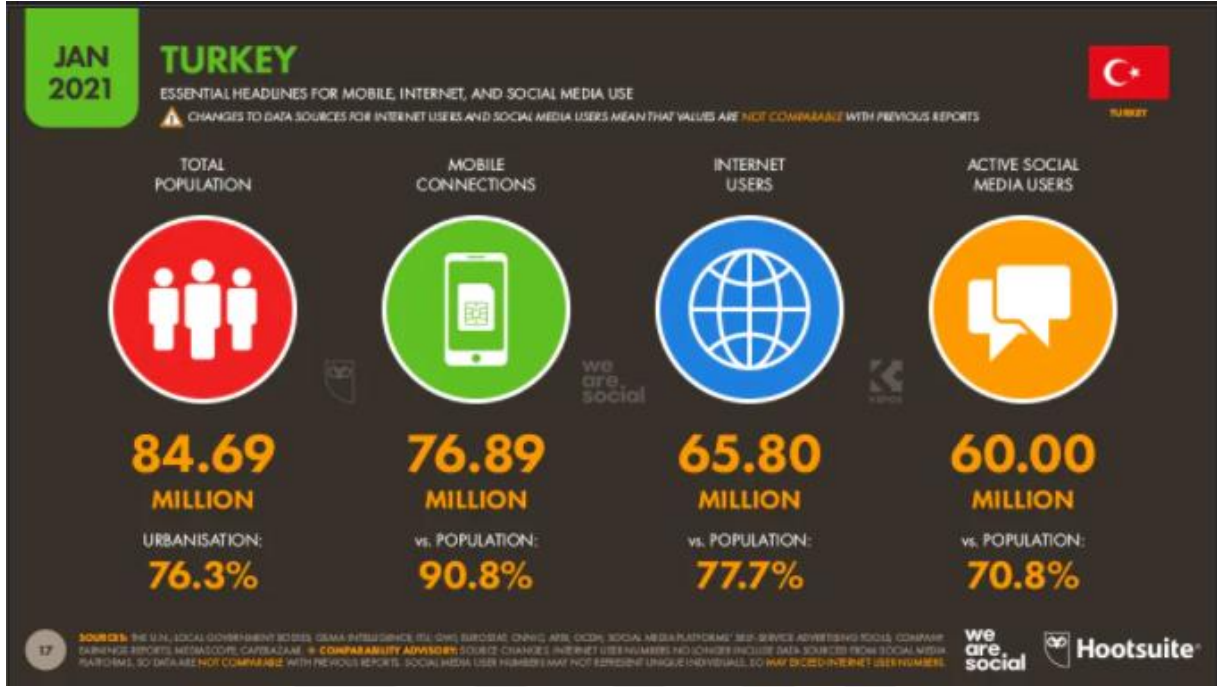
Kaynak: [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437) Erişim Tarihi: 07.11.2021

Bireylerin ortalama internet kullanım sıklığı verileri incelendiğinde 2020 yılında 16-74 yaş aralığındaki bireylerin %76,4'lük bir kesiminin interneti haftada en az bir kere ve daha fazla kullandığı görülmektedir. 2021 yılında ise bu oran %4 civarında bir artış göstermiş ve %80,5 olarak görülmektedir. Bireylerin internet kullanım sıklığı zamansal sınırlama yapılmadan genel anlamda incelendiğinde ise 2020 yılında toplan oranın %77,6 olduğu 2021 yılında ise %81,4 oranında olduğu görülmektedir.

TÜİK gibi istatistikler üzerine de çalışmalar yapan ve birden fazla ülkede temsilcilikleri bulunan online varlık yönetimi ve sosyal medya yönetimi alanında tanınmış We Are Social ve Hootsuite şirketlerinin çalışmaları doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlara göre Türkiye’de internet ve sosyal medya kullanımına yönelik istatistikler aşağıdaki gibidir.

Tablo 7

Mobil, internet ve sosyal medya kullanımı için önemli başlıklar

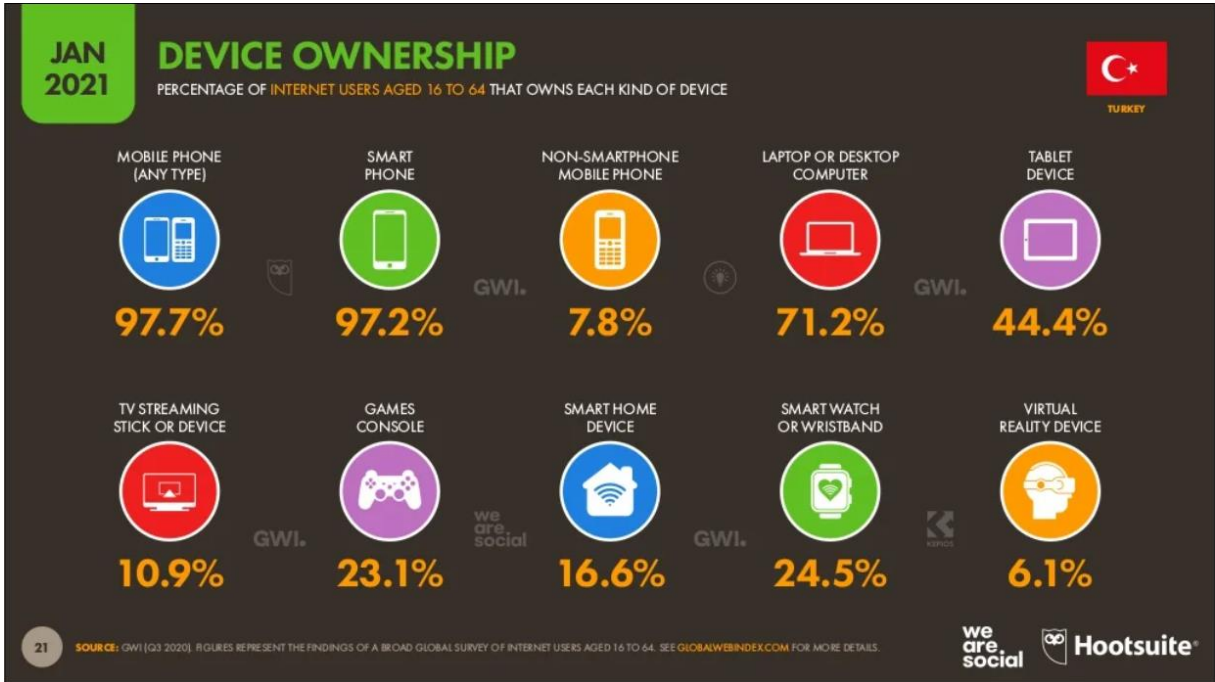
Kaynak: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-turkey> Erişim Tarihi: 19.11.2021

Yukarıdaki verilere göre toplam nüfusun 84,69 milyon kişi olarak gösterildiği Türkiye’de, 76,89 milyon kişi mobil iletişim cihazları kullanmaktadır. Buna göre toplam nüfusun % 90,8’i mobil iletişim cihazı kullanmaktadır. Bu 76,89 milyondan ise 65,80 milyon kişi internet servislerini kullanmaktadır. Bu sayının toplam nüfusa oranı da %77,7 olarak görülmektedir. Aktif sosyal medya kullanıcı sayısı ise 60 milyon kişi olarak tespit edilmiştir. Aktif sosyal medya kullanıcı sayısının toplam nüfusa oranı da %70,8 olmaktadır.

Tablo 9

Cihazlara göre 16-64 yaş aralığındaki internet kullanıcılarının yüzdesel oranı

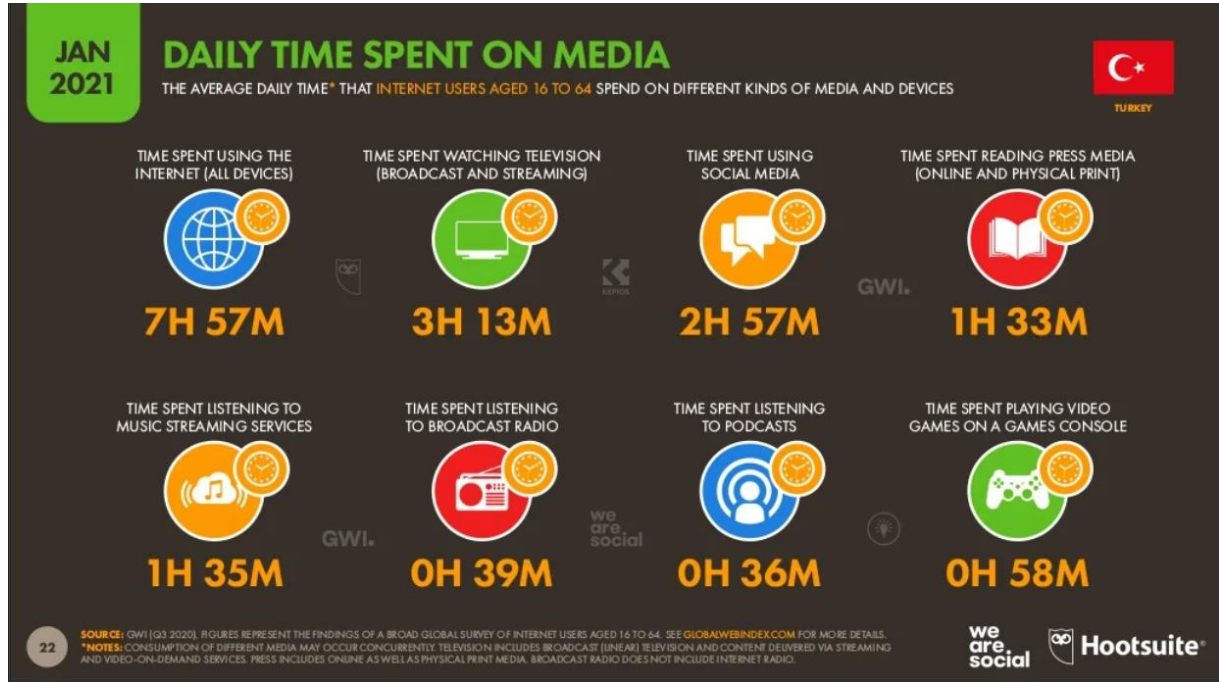

Kaynak: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-turkey> Erişim Tarihi: 19.11.2021

Yukarıdaki verilerde, 16-64 yaş arası nüfusun internet kullanımında kullandığı cihazların genele oranları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Buna göre; türü fark etmeksizin cep telefonu ile internet kullanımının %97,7 oranında olduğu görülmektedir. İnternet kullanımında ikinci sırada %97,2 oranıyla akıllı telefonlar bulunmaktadır. Akıllı olmayan statüdeki cep telefonlarının oranı ise %7,8 olarak belirlenmiştir. İnternet kullanımında dizüstü ve masaüstü bilgisayarlar toplam kullanımda %71,2, tablet bilgisayarlar %44,4 oranına sahiptir. Akıllı saat ve akıllı bileklik cihazları vasıtası ile %24,5 oranında, oyun konsolları ile %23,1 oranında, akıllı ev cihazları ile % 16,6 oranında, televizyon yayını sağlayan cihazları ile %10,9 oranında ve son olarak sanal gerçeklik olarak bilinen VR teknoloji cihazları ile %6,1 oranında internet kullanımı gerçekleşmiştir.

Tablo 10

16-64 yaş arası internet kullanıcılarının medyada günlük geçirdiği zaman

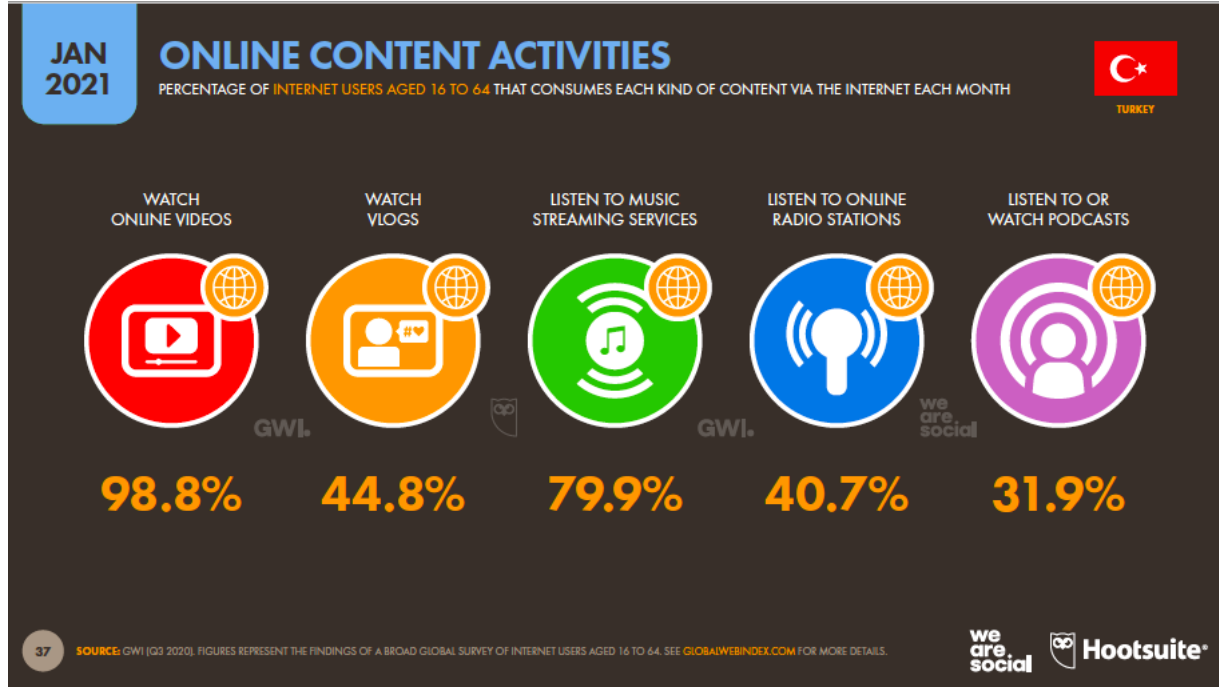

Kaynak: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-turkey> Erişim Tarihi: 19.11.2021

Yukarıdaki veriler, Türkiye’de 16-64 yaş arası internet kullanıcılarının medya araçlarında günlük olarak harcadığı zamanın araçlara göre dağılımını ortaya koymaktadır. Buna göre, internetin kullanıldığı tüm cihazlar değerlendirildiğinde günde ortalama internet kullanım süresi 7 saat 57 dakika internet kullanılmaktadır. Televizyon izlemek için harcanan toplam zaman 3 saat 13 dakika olarak, sosyal medya kullanımı ise 2 saat 57 dakika olarak tespit edilmiştir. Bunların haricinde günde 1 saat 35 dakika müzik yayını yapan servisleri kullanarak, 1 saat 33 dakika basın organlarını okuyarak, 58 dakika oyun konsolları ile video oyunları oynayarak, 39 dakika radyo yayınlarını dinleyerek ve son olarak 36 dakika podcast dinleyerek zaman geçirilmektedir.

Tablo 11

16-64 yaş arası internet kullanıcılarının internet içeriği aylık tüketim yüzdesi

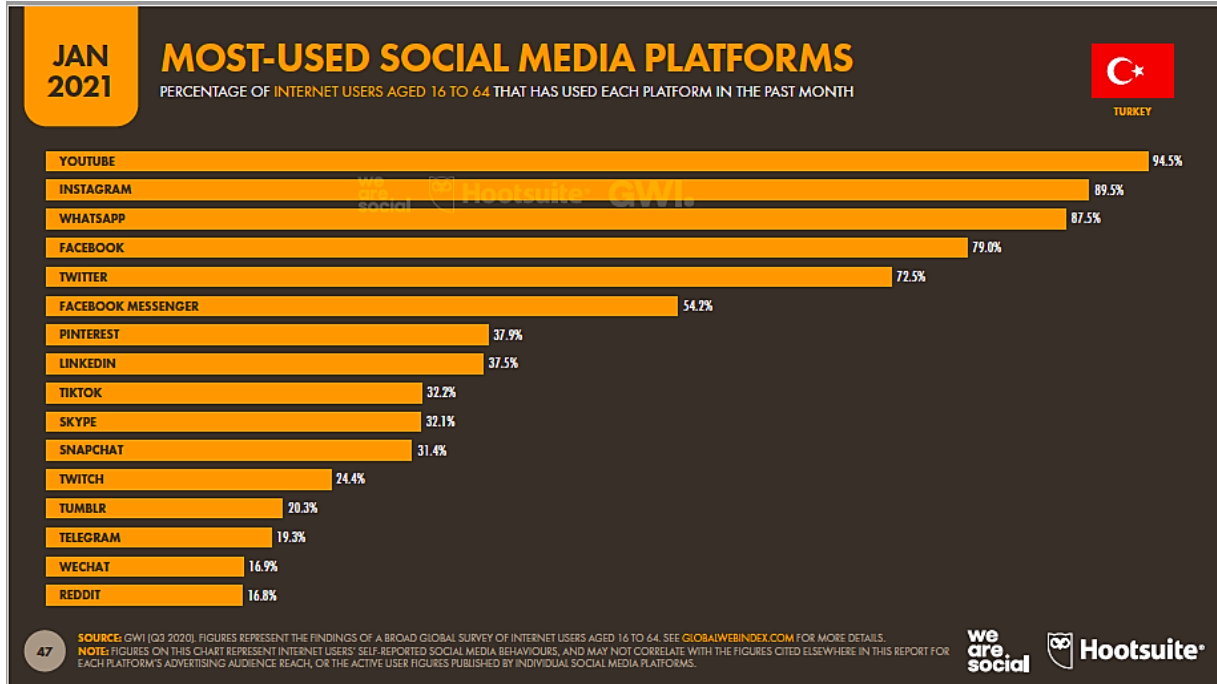
Kaynak: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-turkey> Erişim Tarihi: 19.11.2021

Yukarıdaki veriler, 16-64 yaş arasındaki internet kullanıcılarının çevrimiçi içerik kullanım alışkanlıkları ile ilgili bilgi vermektedir. Buna göre internet üzerinde kullanılan içerikler, online video izleme, vlog (video günlüğü) izleme, müzik dinleme, radyo yayını dinleme ve podcast yayını dinleme olarak görülmektedir. Bunlardan online video izlemenin %98,8 oranı olduğu, müzik dinlemenin %79,9 oranı olduğu, vlog (video günlüğü) izlemenin %44,8 oranında olduğu, online radyo istasyonlarından radyo yayını dinlemenin %40,7 oranında olduğu ve son olarak podcast yayını dinlemenin %31,9 oranında olduğu görülmektedir.

Tablo 12

En çok kullanılan sosyal medya platformları

Kaynak: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-turkey> Erişim Tarihi: 19.11.2021

Yukarıdaki veriler, 16-64 yaş aralığındaki kullanıcıların en fazla kullandığı sosyal medya platformlarını göstermektedir. Buna göre; en çok kullanılan sosyal medya platformu %94,5'lik oranıyla YouTube olmuştur. Instagram'ın %89,5 oranında, WhatsApp'ın %87,5 oranında, Facebook'un %79 oranında, Twitter'ın %72,5 oranında olduğu görülmektedir. En çok kullanılan beş sosyal medya platformu haricindeki uygulamaların oranları şu şekildedir;

- Facebook Messenger: %54,2
- Pinterest: %37,9
- LinkedIn: %37,5
- TikTok: %32,2
- Skype: %32,1
- Twitch: %24,4
- Tumblr: %20,3
- Telegram: %19,3
- WeChat: %16,9
- Reddit: %16,8

Tablo 13

En iyi sosyal medya ve video oyunu uygulamaları

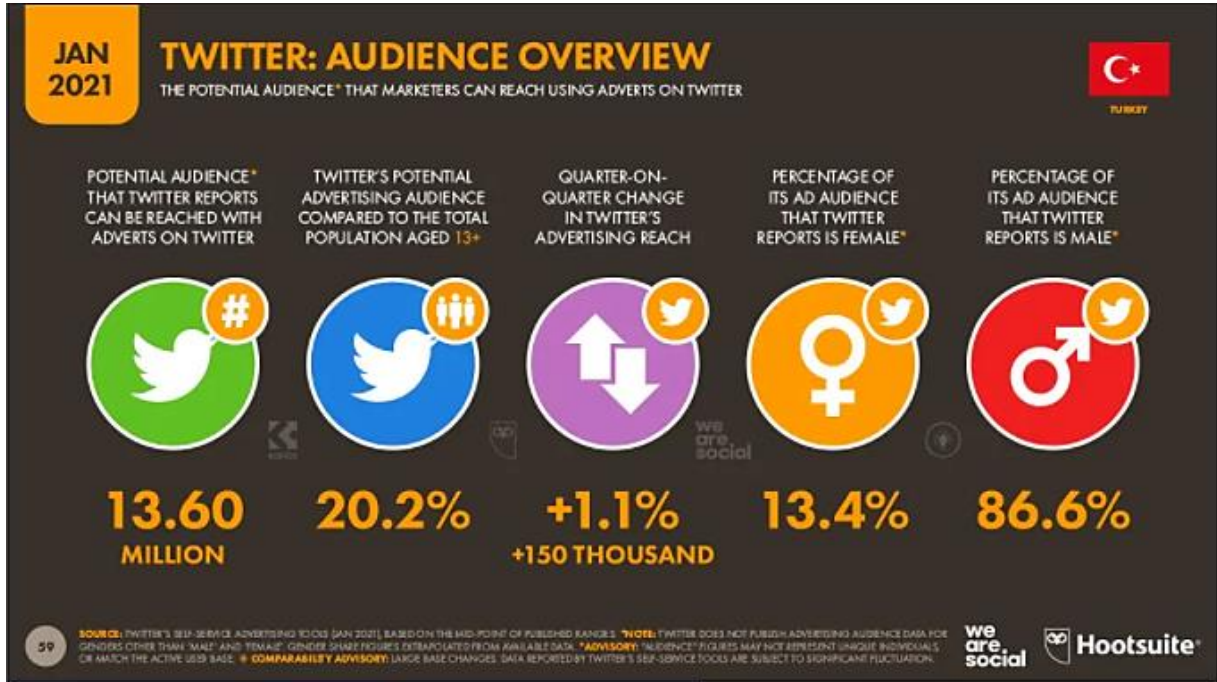
Kaynak: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-turkey> Erişim Tarihi: 19.11.2021

Yukarıdaki veriler, toplam harcanan süreye göre en çok tercih edilen sosyal medya uygulamaları ve video yayım platformlarını göstermektedir. Buna göre sosyal medya uygulamaları incelendiğinde kullanıcıların aylık ortalama geçirdiği süre, Instagram'da 19 saat 42 dakika, WhatsApp'ta 15 saat, Tiktok'ta 14 saat, Facebook'ta 13 saat 6 dakika, Twitter'da ise 7 saat 48 dakika olarak görülmektedir. Video yayım platformları incelendiğinde ise kullanıcıların aylık ortalama geçirdiği süre, YouTube'da 18 saat 48 dakika, YouTube Go'da 11 saat 36 dakika, Netflix'te 8 saat 24 dakika, Twitch'te 5 saat 48 dakika, MX Player'da 4 saat 12 dakika olarak görülmektedir.

Tablo 14

Twitter'ın Türkiye'deki potansiyel kullanıcı kitlesi

Kaynak: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-turkey> Erişim Tarihi: 19.11.2021

Yukarıdaki veriler, Twitter'da ulaşılabilecek potansiyel kitle ilgili çeşitli bilgiler vermektedir. Buna göre; Türkiye'de Twitter kullanan potansiyel kullanıcı sayısı 13,6 milyon olarak tespit edilmiştir. Twitter'ın, 13 yaş ve üzeri toplam nüfusa göre potansiyel kullanıcı oranı ise %20,2 olarak görülmektedir. 2020 yılının dördüncü çeyreğinde potansiyel kullanıcı kitlesi, aynı yılın üçüncü çeyreğine oranla 150 bin artış göstermiştir. Bu artış toplama oranla %1,1 seviyesine karşılık gelmektedir. Potansiyel kullanıcı sayısının cinsiyetlere göre dağılımı incelendiğinde; Twitter'ı kullanan kadın kullanıcı sayısının toplam kullanıcının %13,4'ünü, erkek kullanıcı sayısının ise %86,6'sını oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 15

Aylık aktif kullanıcı sayısına göre en İyi mobil uygulama ve video oyunu sıralaması

Kaynak: <https://dataportal.com/reports/digital-2021-turkey> Erişim Tarihi: 19.11.2021

Yukarıdaki veriler ise aylık aktif kullanıcı sayıları kapsamında değerlendirildiğinde en çok kullanılan sosyal medya platformları ve video oyunu uygulamalarını göstermektedir. Buna göre aylık bazda en çok aktif kullanıcıya sahip ilk on uygulama; WhatsApp, Instagram, Facebook, Facebook Messenger, Twitter, Trendyol, E-Devlet, Sahibinden.com, HES (Hayat Eve Sığar) ve Hepsiburada olarak görülmektedir. Yine aylık bazda değerlendirildiğinde en çok kullanıcıya sahip ilk on video oyunu; PUBG Mobile, Brawl Stars, Candy Crush Saga, Roblox, Among Us, 101 Okey Plus, Subway Surfers, Minecraft Pocket Edition, Head Ball 2 ve Words of Wonders olarak görülmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümü olan bu kısımda tez konusunun uygulama alanı olan sosyal medya kavramı incelenmiştir. Bu kapsamda öncelikle sosyal medya kavramını barındıran yeni medyanın ne olduğu sonrasında ise sosyal medyanın özellikleri ve popüler sosyal medya platformları ele alınmıştır. Uygulama bölümünde incelemelerin yapıldığı Twitter uygulamasının detaylı incelemesinin ardından Türkiye’de internet, bilişim teknolojileri cihazları ve sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile ilgili istatistiklere yer verilmiştir. Tezde

Çalışılan verilen Twitter üzerinden elde edildiği göz önüne alındığında sosyal medya kullanım alışkanlıkları bu kapsamda önem arz etmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu bağlamda Suriyeli sığınmacılar ile ilgili sosyal medya içeriklerinin bulunduğu çalışmalara bakıldığında birçok çalışmada ana temanın sığınmacılar tarafından oluşturulduğu, Türk vatandaşları tarafından ele alındığında ise spesifik olarak belirli duyguların veya unsurların konu alındığı görülmüştür. Bu çalışmanın amacı Suriyeli sığınmacılar ile ilgili Türk vatandaşlarının duygu ve düşüncelerini genel kapsamda irdeleyerek geçen süre içerisinde ne gibi değişimlerin olduğunu gözlemlemek ve ortaya koymaktır.

3.2. Araştırmanın Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, sosyal olguları etkileşimde oldukları alanda araştırmayı ve idrak edebilmeyi esas alan bir prensiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39).

3.2.1. Yöntem

İnternet, çıkış tarihinden bu yana her geçen gün insan hayatında daha fazla yer almakta ve insanlığa çeşitli fonksiyonlardan araştırma imkânlarına değin daha fazla seçenek sunmaktadır. Bu imkânlar çerçevesinde insanların kullanım alışkanlıkları ve amaçlarında da değişimler gerçekleşmiş, araştırma yolları basılı kaynaklarda elektronik ortama taşınmaya başlamış ve internet araştırmaları popüler hale gelmiştir. İnternet zemininde yapılan araştırmalar kullanıcı ve içerik temelli olarak iki biçimde irdelenmektedir. Kullanıcı temelli araştırmalar, kişilerin kullanım şekli, zamanı vb. unsurları ile ilgilenirken içerik temelli araştırmalarda kişilerin kullandıklarında ürettiği ve tükettiği içerikler incelenmektedir. Bu yöntemle gerçekleştirilen araştırmalar genel olarak içerik analizi yapılarak gerçekleştirilmektedir (Karamete, 2019: 97). Bu çalışmada da, yukarıda verilen bilgilere uyum doğrultusunda içerik analizi yapılmıştır.

Yapılan çalışmada, Suriyeli sığınmacıların ilk göç hareketlerinin başlangıç zamanı sonrasında “#Suriyeliler” etiketi kullanılarak 2013 yılının ilk altı ayı, 2016 yılının ilk altı ayı ve 2019 yılının ilk altı ayında atılan tweetlerden gerçek kişiler adına açılan gerçek kişiye ait hesaplardan paylaşılan tweetler ele alınmıştır. Bu noktada özellikle “#Suriyeliler” etiketinin kullanılması çalışmanın teması ve kapsamı gereğidir. Çalışmada Suriyeli sığınmacıları ile ilgili Türk halkının sosyal medyaya yansıttığı düşüncelerinin geneli incelenmiş olduğundan herhangi bir duygu ya da düşünceyi direkt olarak içeren bir etiket kullanılması çalışmanın kapsamını ve gidişatını etkileyecektir. Bu doğrultuda daha genel ve nesnel bir ifade olan “#Suriyeliler” tercih edilmiştir. Suriyeli sığınmacıları ile ilgili yapılan Twitter paylaşımlarındaki içerik değişimi yönünün gözlenebilmesi adına 2013 yılı başlangıç yılı olarak kabul edilerek üçer yıllık periyotlar belirlenmiş 2013, 2016 ve 2019 yıllarının ilk altı aylarında yapılan Twitter paylaşımları ayrı ayrı irdelenmiştir. En son olarak, tüm veriler topluca incelenmiş ve elde edilen sonucun bulguları da çalışmada sunulmuştur.

3.2.2. Veri Toplama Yöntemi

Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar İle İlgili Sosyal Medya Paylaşımlarının Zaman İçindeki Değişimi: Twitter Örneği başlıklı yüksek lisans tez çalışması, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu’nun almış olduğu kararla, tez çalışmasının Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul ilkelerine uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Çalışma kapsamında, verilere ulaşılması ve üzerine çalışılacak verilen elde edilmesi sürecinde doküman analizi yönetimine başvurulmuştur. Doküman analizi, özellikle görüşme ve gözlem tekniklerinin uygun olmadığı araştırmalarda veri elde etme anlamında tek başına da bir araç olabilmektedir. Bu yöntem vesilesi ile araştırmacı, zaman ve maliyet anlamında verimlilik ve tasarruf kazanımları da elde etmektedir (Karataş, 2015: 63).

Daha önceden belirlenen “#Suriyeliler” etiketi “https://twitter.com/explore” sayfası kullanılarak “Twitter’da Ara” başlıklı arama çubuğunda aratılmış ve yukarıda belirtilen kıstaslar çerçevesinde değerlendirilen gönderiler veri olarak alınmıştır. Bu veriler, tarih

aralıkları olarak sınıflandırmaya tabi tutulmuş ve her bir tarih aralığındaki veriler içeriklerine göre tematik olarak sınıflandırılmıştır.

Şekil 1. Twitter'da ara sekmesi

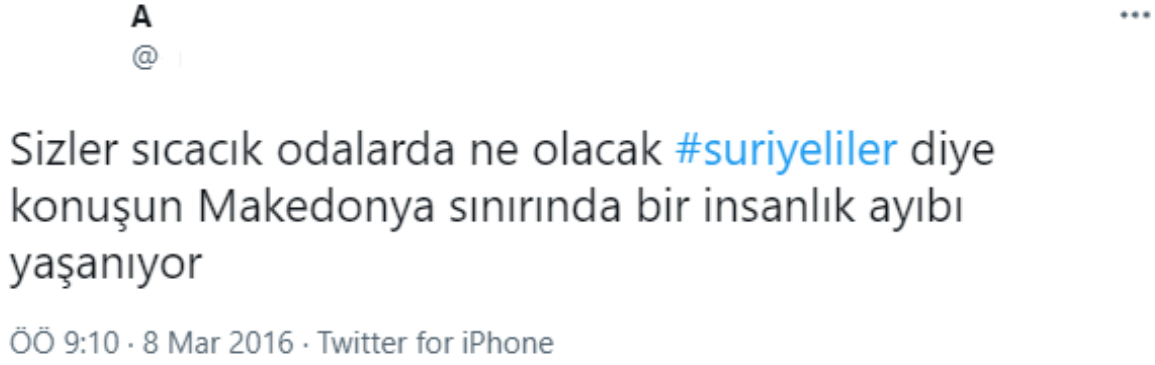
Kaynak: <https://twitter.com/explore> Erişim Tarihi: 16.01.2022

Bu görselde tweetlerin elde edilmesi için yapılan aramanın yöntemi gösterilmiştir.

Şekil 2. 2013 yılının ilk altı ayı içerisinde #Suriyeliler etiketi ile atılan bir tweet

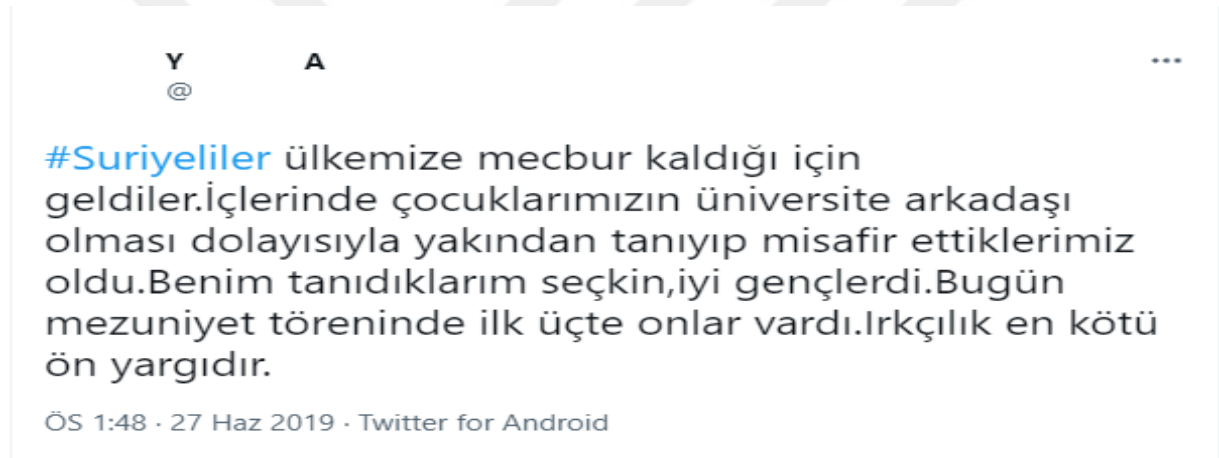
Kaynak: https://twitter.com/search?q=%23Suriyeliler&src=typed_query&f=live Erişim Tarihi: 16.01.2022

Şekil 3. 2016 yılının ilk altı ayı içerisinde #Suriyeliler etiketi ile atılan bir tweet

Kaynak: https://twitter.com/search?q=%23Suriyeliler&src=typed_query&f=live Erişim

Tarihi: 16.01.2022

Şekil 4. 2019 yılının ilk altı ayı içerisinde #Suriyeliler etiketi ile atılan bir tweet

Kaynak: [Kaynak: https://twitter.com/search?q=%23Suriyeliler&src=typed_query&f=live](https://twitter.com/search?q=%23Suriyeliler&src=typed_query&f=live)

Erişim Tarihi: 16.01.2022

Şekil 1’de gösterilen arama yöntemi ile elde edilen verilerden 2013, 2016 ve 2019 yıllarının ilk altı aylarına ait olmak üzere birer örnek Şekil 2, Şekil 3 ve Şekil 4’te verilmiştir.

3.2.3. Analiz Yöntemi

Çalışmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi, yapılacak olan çalışmalar ile oluşturulacak temalar doğrultusunda üzerine çalışılan verileri, karşı tarafın anlayabileceği biçimde yorumlama olarak açıklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek,

2008). Bu analiz türünde hedeflenen öncelikli unsur, elde edilen verileri açıklayabilmek adına doğru kavram ve ilişkileri oluşturabilmektir (Selçuk vd., 2014).

Verilerin analiz edilmesi sürecinde MAXQDA isimli akademik, bilimsel ve ticari kurumlara hitaben oluşturulan, bilgisayar destekli veri analiz programı kullanılmıştır. Uygulanan içerik analizi türü kapsamında temalar ve bunlara bağlı alt kodlar oluşturulmuştur. Bu süreçte, geçerlilik ve inandırıcılık hususlarının sağlanabilmesi adına uzman görüşü alınmıştır. Oluşturulan tema ve alt kodlar MAXQDA programının güncel hali olan MAXQDA 2022 programına entegre edilmiş ve elde edilen verilen oluşturulan alt kodlarla eşleştirilmiştir. Bu bağlamda Suriyeli sığınmacıları ile ilgili yapılan Twitter paylaşımları için iki ana tema ve on yedi alt kod oluşturulmuştur. Temalardan birisi “*Destekleyici Görüşler*” alt kodları ise incelenen dönemlere göre farklılık göstermekle birlikte nihayetinde “*Dayanışma, Empati, Hoşgörü, Merhamet, Objektif Düşünme, Savunma ve Yardımcı Olma*” olarak belirlenmiştir. Diğer tema “*Karşıt Görüşler*” başlığı altında yine döneme göre değişmekle birlikte sonuç olarak; “*Antipati, Ekonomik Kaygı, Gelecek Kaygısı, Güvenlik Kaygısı, Hak İhlali, Huzursuzluk, Irkçılık, Kalıcılık, Kızgınlık ve Oy Politikası*” olarak belirlenmiştir.

Ortaya çıkan materyaller, programın sunduğu imkânlar çerçevesinde verilerin yorumlanması şekiller haline getirilmiş, bu kapsamda bar grafikleri, kelime bulutları ve tek-vaka modellenmiş haritalar elde edilmiştir. Son olarak, her alt kod ile eşleştirilen verilerden birer örnek seçilerek çalışmaya eklenmiş ve yorumlanması yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

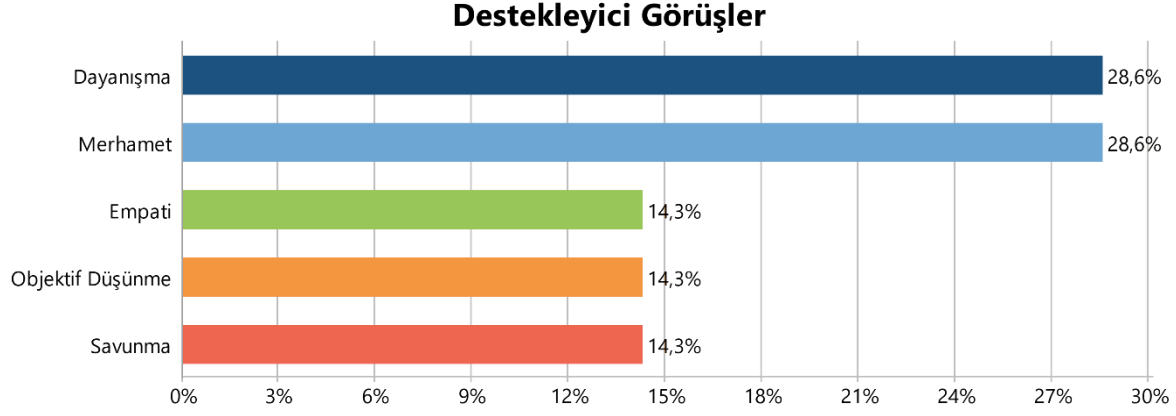
4.1. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde çalışmaya konu olan veriler ve bu verilerin işlenmesi için oluşturulan tem ve alt kodlarla işlenmesi sonucunda ortaya çıkan durum ve bilgilere dair istatistiklere yer verilecektir. Çalışma içerisinde üç farklı dönem ele alınarak elde edilen verilerin doğrultusunda iki tema ve on yedi alt kod ile yüz yirmi iki veri işlenmesi gerçekleştirilmiştir. Ayrıntılı bilgiler ve istatistikler bölümün devamında verilmiştir.

4.1.1. 2013 Yıllarında Paylaşılan Twitter Gönderilerinin İncelenmesi

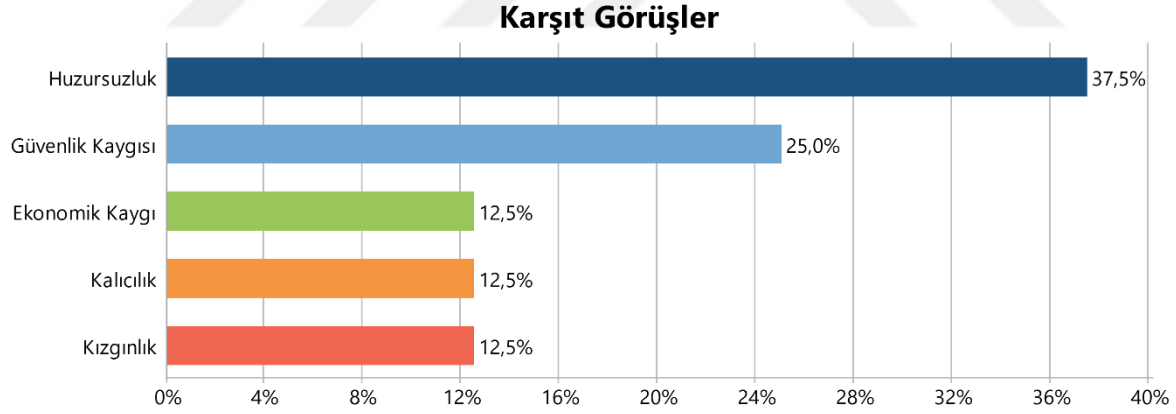
Araştırma doğrultusunda, Arap Baharı olaylarının Suriye'ye sığramasını takiben Suriyeli sığınmacılar, 2011 yılının Nisan ayından itibaren Türkiye'ye göç etmeye başlamıştır ("Göç İdaresi Başkanlığı", Kitleli Akınlar). "#Suriyeliler" etiketi ile bot hesap (gerçek kişi tarafından kullanılmayan) olmayan, gerçek kişiler adına açılan hesaplardan yapılan paylaşımlar incelenmiş ve elde edilen veriler, oluşturulan tema ve alt kodlarla işlenmiştir. Bu kapsamda 2013 yılında paylaşılan tweetler, destekleyici görüşler temasına ait aşağıdaki alt kodlarla işlenmiştir;

- Dayanışma
- Merhamet
- Empati
- Objektif Düşünme
- Savunma

Şekil 5. 2013 yılındaki paylaşımların destekleyici görüşler teması grafiği

Şekil 5'te görülmekte olan grafikten anlaşılacağı gibi, 2013 yılındaki tweet paylaşımlarının destekleyici görüşler teması ile işlenme seviyesi tema altında oluşturulan alt kodlardan dayanışma, merhamet ve yardımcı olma üzere beş alt koda yöneliktir. Buna göre, yapılan paylaşımların %28,6'sı dayanışma olması gerekliliği, diğer %28,6'sı merhamet duygusu, %14,3'ü empati, %14,3'ü objektif düşünce ve son %14,3'lük dilim de savunma duygusu ile paylaşımlarda bulunmuştur.

Şekil 6. 2013 yılındaki paylaşımların karşıt görüşler teması grafiği

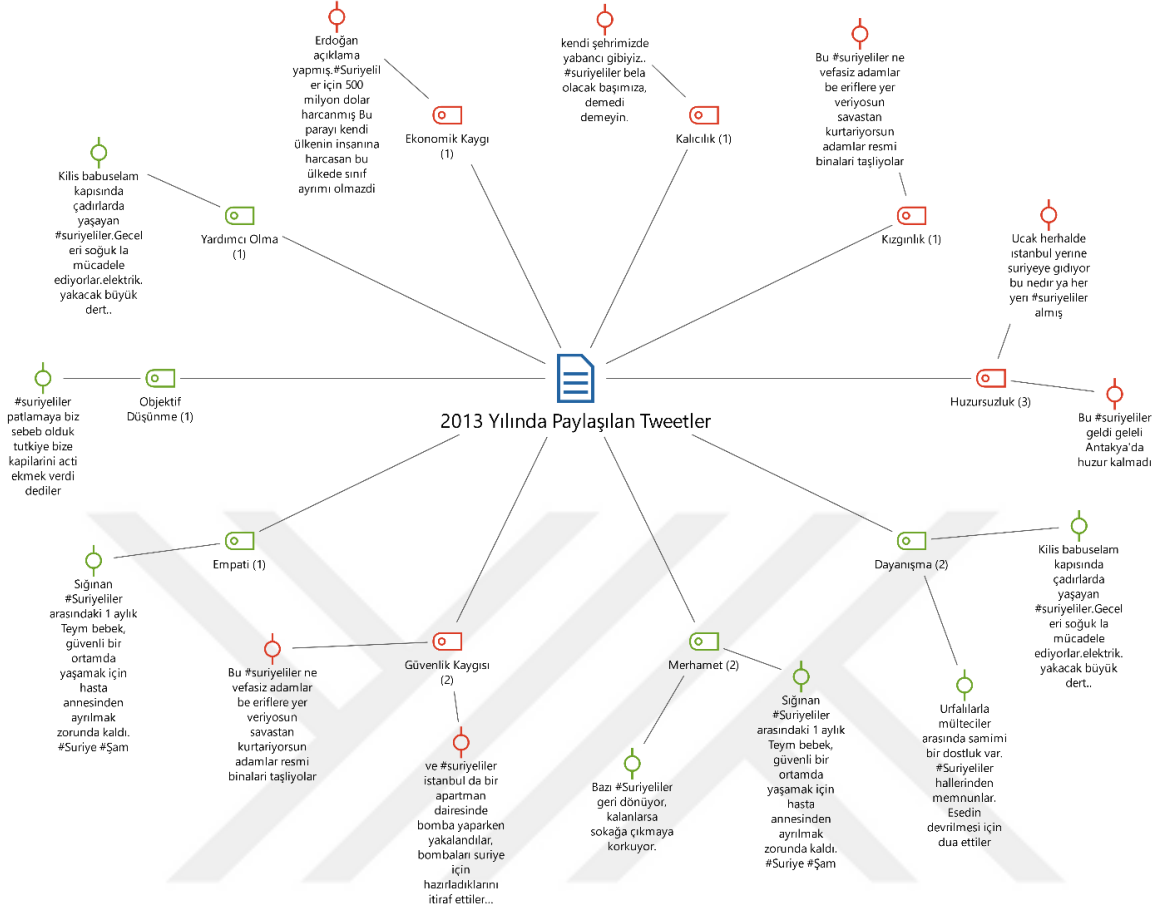
Şekil 6'da görülmekte olan grafikten anlaşılacağı gibi, 2013 yılındaki tweet paylaşımlarının karşıt görüşler teması ile işlenme seviyesi tema altında oluşturulan alt kodlardan huzursuzluk, güvenlik kaygısı, ekonomik kaygı, kalıcılık ve kızgınlık olmak üzere beş alt koda yöneliktir. Buna göre yapılan paylaşımların %37,5'i huzursuzluk hissi, %25'i güvenlik kaygısı ile yapılmıştır. Ekonomik kaygı, kalıcılık ve kızgınlık içerikleri de %12,5 oranında kullanılmıştır.

Şekil 7. 2013 yılındaki paylaşımların içerdiği genel kelime bulutu

Şekil 7’de görülmekte olan kelime bulutu, 2013 yılında yapılan paylaşımların sıklık oranlarına göre içerdiği kelimelerin gösterildiği bir görsel niteliği taşımaktadır. Buna göre; özel isimle belirtilen olarak belirtilen bölge ve şehir isimlerinden kızgınlık belirten ifadelere, temel ihtiyaçlardan merhamet belirten ifadelere kadar birçok kelime görülmektedir.

Tek-Vaka Modeli

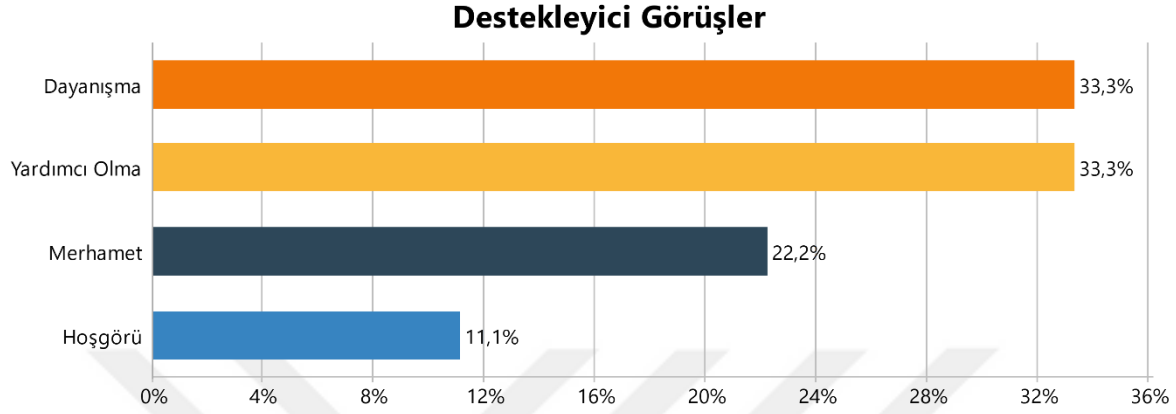
Şekil 8. 2013 yılındaki paylaşımların tek-vaka model grafiği

Şekilde 8’de görülmekte olan tek-vaka modeli doğrultusunda 2013 yılında paylaşılan tweetlerin en çok etkileşimde olduğu tema ve bağlı alt kodları görülmektedir. Bunun yanı sıra bu noktada alt kodlarla etkileşimde olan tweetlerin içerikleri de görülmektedir.

4.1.2. 2016 Yılında Paylaşılan Twitter Gönderilerinin İncelenmesi

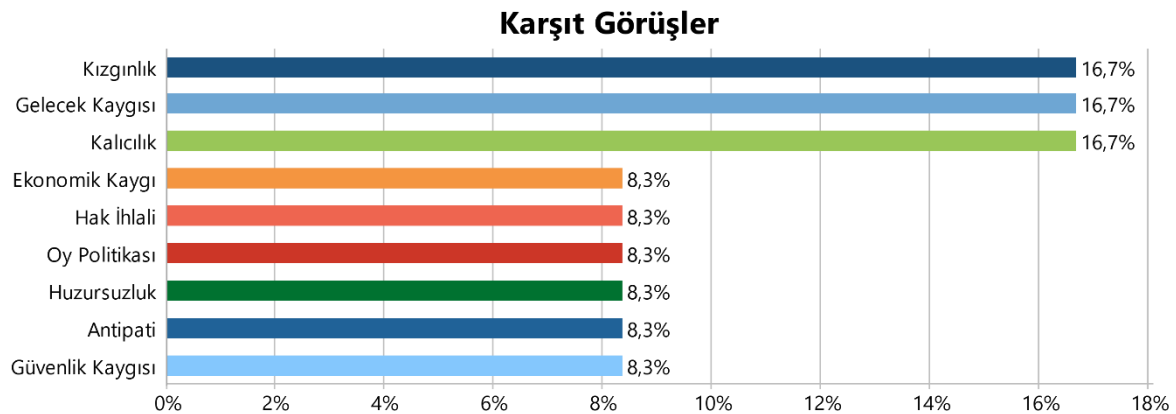
Araştırma doğrultusunda, incelemesi yapılan 2013 yılında paylaşılan Twitter gönderilerinin ardından 2016 yılında paylaşılan tweetler incelenmiştir. “#Suriyeliler” etiketi ile bot hesap olmayan, gerçek kişiler adına açılan hesaplardan yapılan paylaşımlar incelenmiş ve elde edilen veriler, oluşturulan tema ve alt kodlarla işlenmiştir. Bu kapsamda 2016 yılında paylaşılan tweetler, destekleyici görüşler temasına ait aşağıdaki alt kodlarla işlenmiştir;

- Dayanışma
- Hoşgörü
- Merhamet
- Yardımcı Olma

Şekil 9. 2016 yılındaki paylaşımların destekleyici görüşler teması grafiği

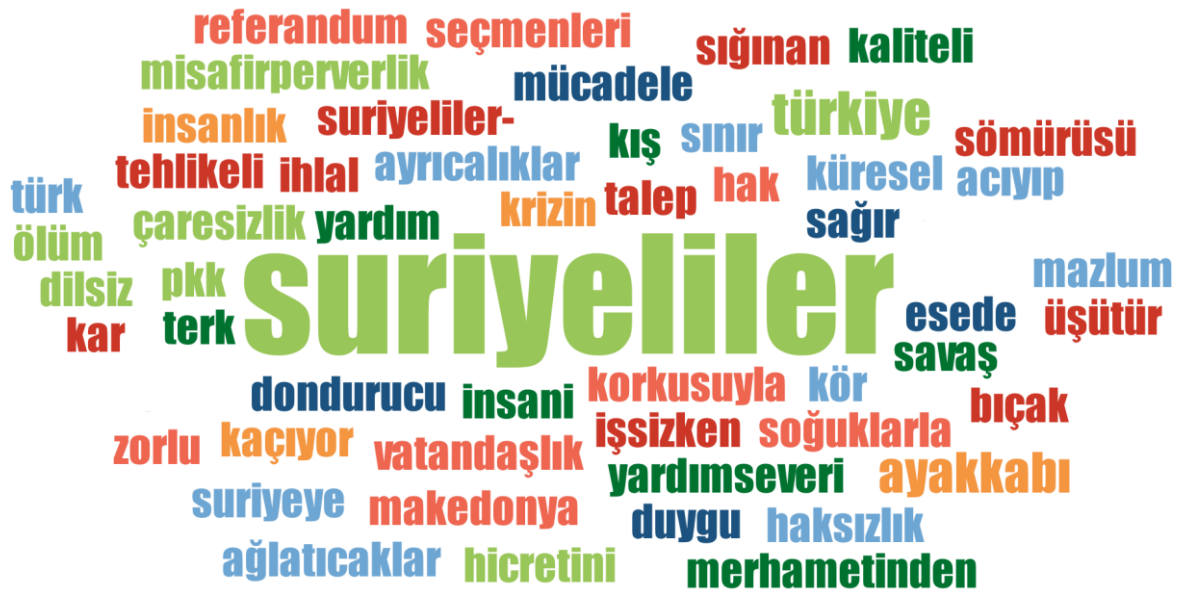
Şekil 9’de görülmekte olan grafikten anlaşılacağı gibi, 2016 yılında yapılan tweet paylaşımlarının destekleyici görüşler teması ile işlenme seviyesi tema altında oluşturulan alt kodlardan dayanışma, hoşgörü, merhamet ve yardımcı olma olmak üzere dört alt koda yöneliktir. 2013 yılında yapılan paylaşımlarla karşılaştırıldığında kullanıcıların farklı bir duygu ile hareket ettiği görülmektedir. Buna göre yapılan paylaşımların %33,3’ü dayanışma olması gerekliliği, %33,3’ü yardımcı olma isteği, %22,2’si de merhamet duygusu ve son olarak %11,1’i de hoşgörülü olma düşüncesi ile paylaşımlarda bulunmuştur.

Şekil 10. 2016 yılındaki paylaşımların karşıt görüşler teması grafiği

Şekil 10'da görülmekte olan grafikten anlaşılacağı gibi, 2013 yılındaki tweet paylaşımlarının karşıt görüşler teması ile işlenme seviyesi tema altında oluşturulan alt kodlardan antipati, ekonomik kaygı, gelecek kaygısı, güvenlik kaygısı, hak ihlali, huzursuzluk, kalıcılık, kızgınlık ve oy politikası olmak üzere dokuz alt koda yöneliktir. 2013 yılında yapılan paylaşımların sonuçları ile karşılaştırıldığı 2016 yılında kullanıcıların Suriyeli sığınmacılara olumsuz ağırlıkta bir tavır takındığı ve duygu ve düşüncelerinin çeşitlendiği görülmektedir.

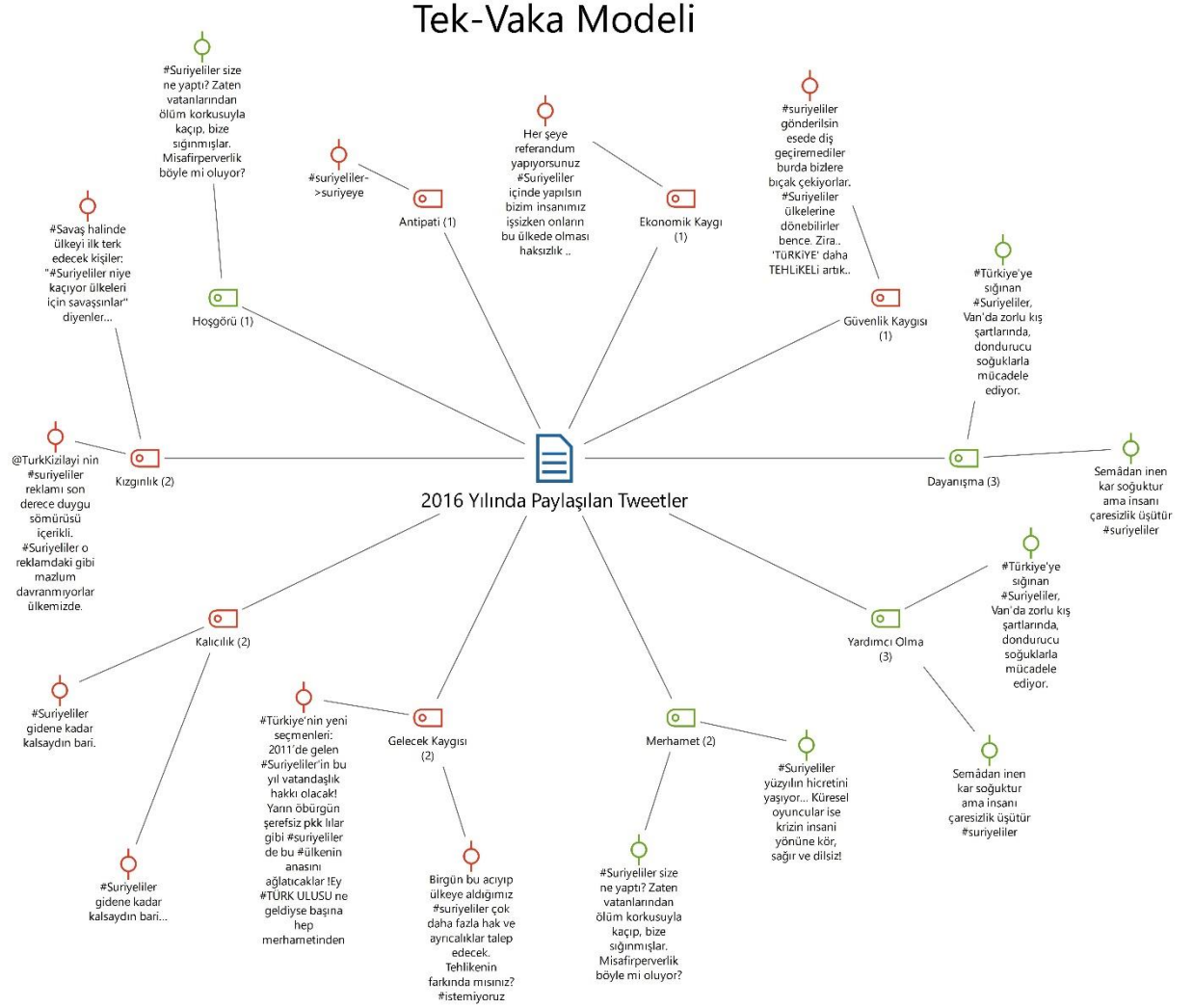
Buna göre yapılan paylaşımlardan kızgınlık, gelecek kaygısı ve kalıcılık duygu ve endişeleri %16,7'lik oranlara sahip iken; ekonomik kaygı, hak ihlali, oy politikası, huzursuzluk, antipati ve güvenlik kaygısı alt kodları ise %8,3'lük oranlara sahiptir.

Şekil 11. 2016 yılındaki paylaşımların içerdiği genel kelime bulutu

Şekil 11'de görülmekte olan kelime bulutu, 2016 yılında yapılan paylaşımların sıklık oranlarına göre içerdiği kelimelerin gösterildiği bir görsel niteliği taşımaktadır. Buna göre; 2013 yılında yapılan paylaşımlardaki kelime oranlarına göre içeriklerde artış olduğu görülmektedir. Burada, yine özel isimlere, temel ihtiyaç maddelerine ve çeşitli duygu ve düşünceleri ifade eden kelimelere yer verilmiştir. Ancak ilk incelemeye ait kelime bulutundan farklı olarak, Suriye ve Türkiye haricinde başka bir ülke olan Makedonya, terör örgütü PKK,

insani durum ve hakları çağrıştıran çeşitli kelimeler ve halen Suriye Devlet Başkanı olarak görev yapmakta olan Beşşar Hafız el-Esad'ın söyleyiş farkından dolayı oluşan değişimle esed şeklinde yazılmış farklı kelimeler görülmektedir.

Şekil 12. 2016 yılında yapılan paylaşımların tek-vaka model grafiği

Şekilde 12'de görülmekte olan tek-vaka modeli doğrultusunda 2016 yılında paylaşılan tweetlerin en çok etkileşimde olduğu tema ve bağlı alt kodları görülmektedir. Bunun yanı sıra bu noktada alt kodlarla etkileşimde olan tweetlerin içerikleri de görülmektedir.

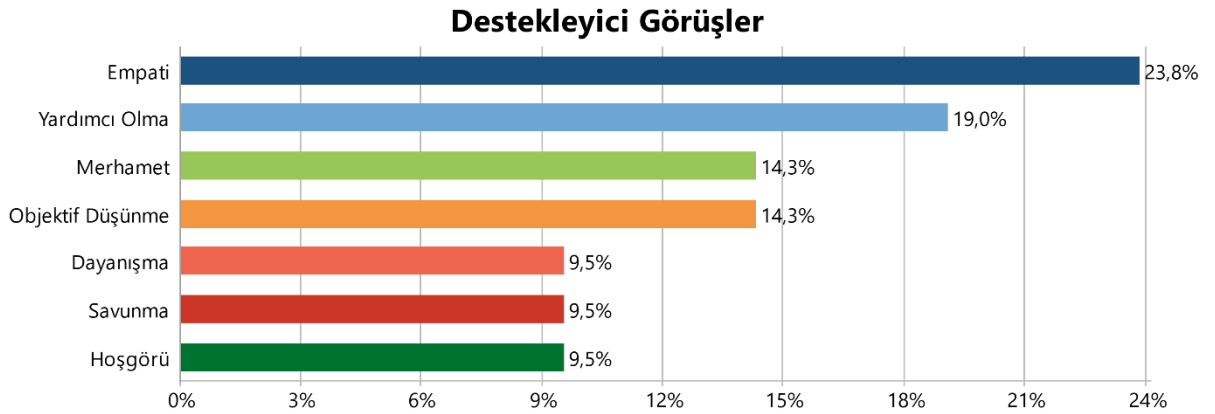
Önceki şekillerde olduğu gibi bu şekilde de görülmektedir ki, 2016 yılında hem içerik hem de veri sayısı anlamında 2013 yılına göre artış bulunmaktadır. Böyle bir gelişmenin elbette birçok farklı unsuru bulunmaktadır. Ancak bu gelişmenin gerçekleşmesi genel bir sebep sonuç ilişkisi çerçevesinde, internet ve sosyal medya kullanım istatistiklerinin artışı,

Twitter'ın yaygınlaşması ve gerçekleştirilen güncellemeler ile Twitter'ın daha fazla içeriğe sahip olması gibi sebepler gösterilebilir.

4.1.3. 2019 Yılında Paylaşılan Twitter Gönderilerinin İncelenmesi

Araştırma doğrultusunda, incelenmesi yapılan 2013 ve 2016 yıllarında paylaşılan Twitter gönderilerinin ardından 2019 yılında paylaşılan tweetler incelenmiştir. “#Suriyeliler” etiketi ile bot hesap olmayan, gerçek kişiler adına açılan hesaplardan yapılan paylaşımlar incelenmiş ve elde edilen veriler, oluşturulan tema ve alt kodlarla işlenmiştir. Bu kapsamda 2019 yılında paylaşılan tweetler, destekleyici görüşler temasına ait aşağıdaki alt kodlarla işlenmiştir;

- Dayanışma
- Empati
- Hoşgörü
- Merhamet
- Objektif Düşünme
- Savunma
- Yardımcı Olma

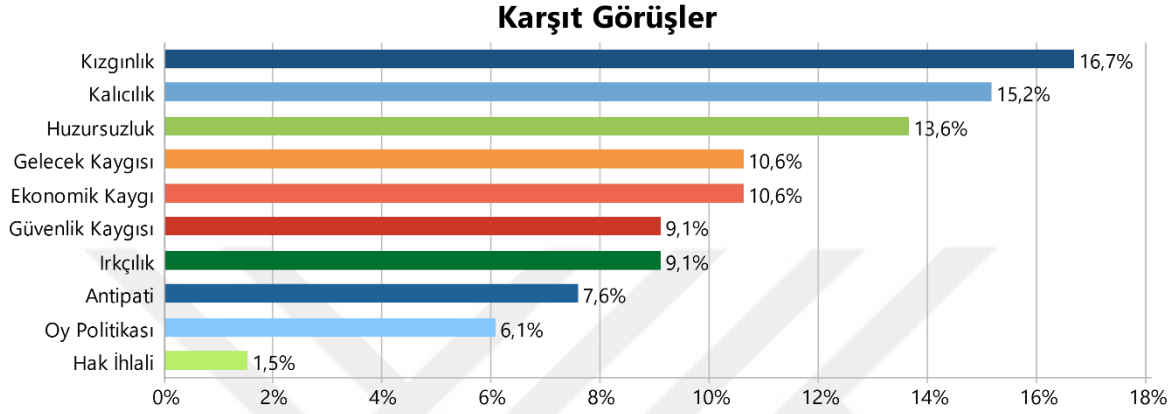

Şekil 13. 2019 yılındaki paylaşımların destekleyici görüşler teması grafiği

Şekil 13'te da görüldüğü üzere, 2019 yılında yapılan tweet paylaşımlarının destekleyici görüşler teması ile işleme seviyesi tema altında oluşturulan alt kodlardan dayanışma, empati, hoşgörü, merhamet, objektif düşünme, savuma ve yardımcı olma olmak

üzere yedi alt koda yöneliktir. 2019 yılından önceki zaman dilimlerinde yapılan paylaşımlarla karşılaştırıldığında kullanıcıların duygu ve düşüncelerinde daha da artış olduğu görülmektedir. Buna göre yapılan paylaşımların %23,8'i empati ile yaklaşımın gerekliliği, %19'u yardımcı olma isteği, %14,3'ü' merhamet duygusu ve objektif yaklaşım gerekliliği, son olarak da %9,5'i de dayanışma, savunma ve hoşgörülü olma duygu ve düşüncesi ile paylaşımlarda bulunmuştur.

Şekil 14. 2019 yılındaki paylaşımların karşıt görüşler teması grafiği

Şekil 14'te görülmekte olan grafikten anlaşılacağı gibi, 2019 yılında yapılan tweet paylaşımlarının karşıt görüşler teması ile işlenme seviyesi tema altında oluşturulan alt kodlardan antipati, ekonomik kaygı, gelecek kaygısı, güvenlik kaygısı, hak ihlali, huzursuzluk, ırkçılık, kalıcılık, kızgınlık ve oy politikası olmak üzere on alt koda yöneliktir. 2019 yılından önceki zaman dilimlerinde yapılan paylaşımlarla karşılaştırıldığında 2019 yılında kullanıcıların tavırlar çeşitliliğinde çok büyük bir fark gerçekleşmemiş, 2016 yılındaki paylaşımların işlendiği alt kodların yanına ırkçılık içeriği eklenmiştir.

Buna göre; yapılan paylaşımlardan kızgınlık %16,7, kalıcılık %15,2, huzursuzluk %13,6, gelecek ve ekonomik kaygılar %10,6, güvenlik kaygısı ve ırkçılık %9,1, antipati %7,6, oy politikası %6,1 ve hak ihlali düşüncesi de %1,5'lik oranlarla görülmektedir.

Şekil 15. 2019 yılındaki paylaşımların içerdiği genel kelime bulutu

Yukarıdaki Şekil 15’te görülmekte olan kelime bulutu, 2019 yılında yapılan paylaşımların sıklık oranlarına göre içerdiği kelimelerin gösterildiği bir görsel niteliği taşımaktadır. 2019 yılından önceki zaman dilimlerinde yapılan paylaşımlarla karşılaştırıldığında olumsuz anlamda sergilenen tavır ve sahip olunan duygu ve düşüncelerde artış olduğu görülmektedir. Burada, önceki kelime bulutundan farklı olarak Ancak ilk iki incelemeye ait kelime bulutlarından farklı olarak, siyasi parti isimleri, #Suriyeliler etiketinden farklı olarak #SuriyelilerSuriyeye içerikli bir başka etiketin olduğu, ırkçı söylemlere örnek olarak “Türk”, “Kürt”, “Arap”, “ırkçılık” gibi kelimelerin bulunduğu görülmektedir.

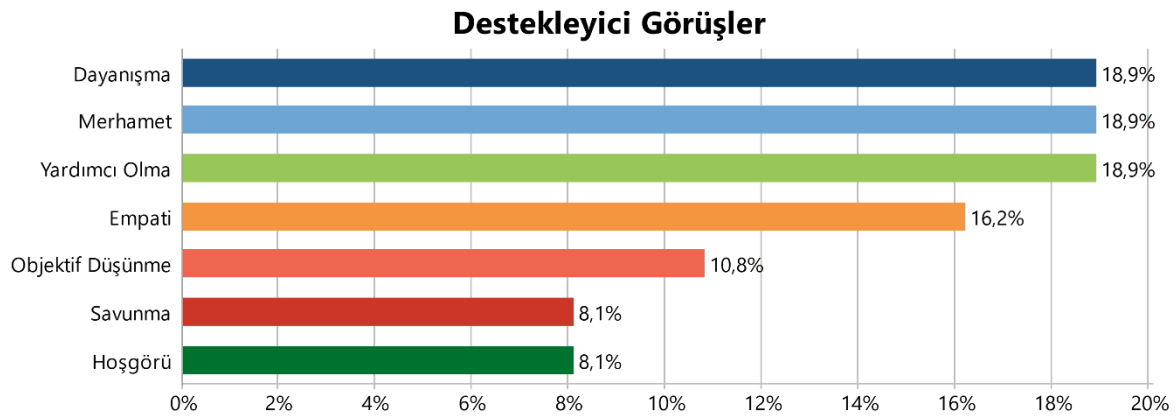

edilen veriler, oluşturulan tema ve alt kodlarla işlenmiştir. Bu kapsamda belirlenen tüm zaman dilimleri paylaşılan tweetler, destekleyici görüşler temasına ait aşağıdaki alt kodlarla işlenmiştir;

- Dayanışma
- Empati
- Hoşgörü
- Merhamet
- Objektif Düşünme
- Savunma
- Yardımcı Olma

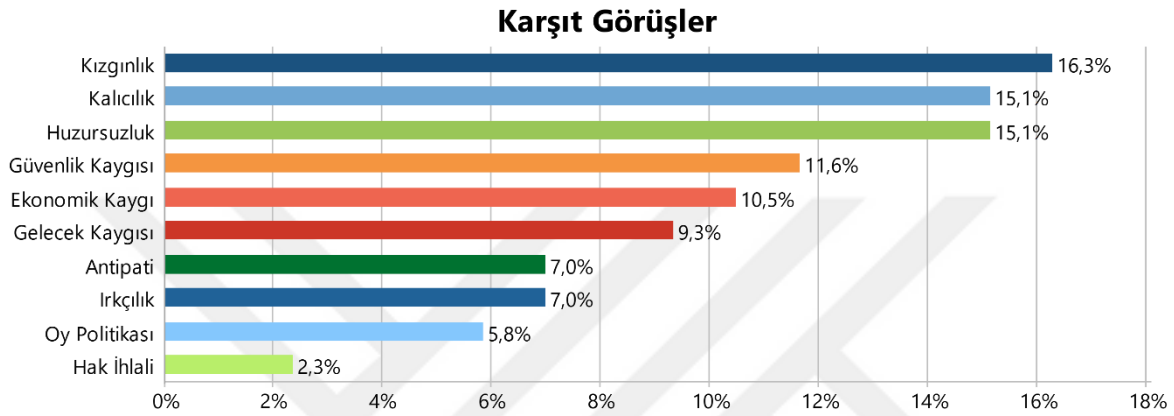
Karşıt görüşler temasına ait alt kod işlemleri ise şu şekildedir;

- Antipati
- Ekonomik Kaygı
- Gelecek Kaygısı
- Güvenlik Kaygısı
- Hak İhlali
- Huzursuzluk
- Irkçılık
- Kalıcılık
- Kızgınlık
- Oy politikası

Şekil 17. Tüm zaman dilimlerindeki paylaşımların destekleyici görüşler teması grafiği

Şekil 17’de görülmekte olan istatistikler, araştırma kapsamında belirlenen tüm zaman dilimlerinde yapılan kullanıcıların Twitter üzerinden “#Suriyeliler” etiketi ile yapmış olduğu paylaşımların destekleyici görüşler teması ile işlenme durumunu göstermektedir. Buna göre, genel ifade ile Suriyeli sığınmacılara destek içerikli, anlayışla yaklaşım ve savunucu tutumun olduğu tweetlerin içerisinde kullanıcıların en fazla orana sahip unsurlar %18,9’luk oranları ile dayanışma, merhamet ve yardımcı olma’dır. Bunu %16,2 ile empati, %10,8 ile objektif düşünce ve %8,1’lik oranlarla savunma ve hoşgörü duyguları takip etmektedir.

Şekil 18. Tüm zaman dilimlerindeki paylaşımların karşıt görüşler teması grafiği

Şekil 18’de görülmekte olan istatistikler ise araştırma kapsamında belirlenen tüm zaman dilimlerinde yapılan kullanıcıların Twitter üzerinden “#Suriyeliler” etiketi ile yapmış olduğu paylaşımların karşıt görüşler teması ile işlenme durumunu göstermektedir. Buna göre, genel ifade ile Suriyeli sığınmacılara karşıt tutumun olduğu tweetlerin içerisinde en fazla kullanıcı %16,3 ile Suriyeli sığınmacılara kızgınlığını gösteren paylaşımlar yapmıştır. Bunu %15,1’lik oranlarla sığınmacıların kalıcı olacağı düşüncesi ve huzursuzluk hissi, %11,6 ile güvenlik kaygısı, %10,5 ile ekonomik kaygı, %9,3 ile geleceğe dönük kaygı, %7’lik oranlarla antipatik ve ırkçı tutuma sahip paylaşımlar, %5,8 ile hükümetin oy kazanmak için sığınmacılar ile ilgili farklı politikalar yürüttüğü düşüncesinde olan kullanıcıların paylaşımları takip etmektedir. Grafiğe göre Suriyeli sığınmacılara karşıt görüşlerin içerisinde en az seviyede olan ise %2,3’lük oran ile sığınmacılara sağlanan imkânların Türk vatandaşlarının hakkı olan hizmetleri tam ya da hiç alamaması düşüncesine dayanarak hak ihlali yapıldığı düşüncesi üzerine kuruludur.

Kod Sistemi	2013 Yılında Paylaşılan Tweetler	2016 Yılında Paylaşılan Tweetler	2019 Yılında Paylaşılan Tweetler	TOPLAM
Destekleyici Görüşler				0
Dayanışma	■	■	■	8
Empati			■	5
Hoşgörü		■	■	3
Merhamet	■	■	■	7
Objektif Düşünme			■	3
Savunma			■	2
Yardımcı Olma	■	■	■	11
Karşıt Görüşler				0
Antipati		■	■	6
Ekonomik Kaygı	■	■	■	9
Gelecek Kaygısı		■	■	9
Güvenlik Kaygısı		■	■	7
Hak İhlali		■	■	2
Huzursuzluk	■	■	■	13
İrkçilik		■	■	6
Kalıcılık		■	■	12
Kızgınlık	■	■	■	14
Oy Politikası		■	■	5
TOPLAM	14	21	87	122

Şekil 19. Suriyeli sığınmacılara yönelik paylaşımların genel kod dağılımı

Şekil 19’da Suriyeli sığınmacılar ile ilgili Türk vatandaşlarının yaptığı Twitter paylaşımlarının içerik bakımından incelenerek belirlenen tema ve alt kodlarla işlenmesini görülmektedir. Burada verilen şekil ve içerdiği bilgiler yapılan paylaşımların, hangi zaman dilimlerinde, hangi tema ve alt kodlarla işlendiği, bunların yoğunlukları ve toplamalarının görülebilmesi açısından ayrıca bir önem taşımaktadır. Şekilde yer alt kodlar ve yılların kesişiminde yer alan karelerin büyüklüğü ve renkleri bu dönemlerdeki yoğunlukları göstermektedir. Buna göre görülmektedir ki 2013 yılında paylaşılan içerikler ve bunlara bağlı içerik işlemleri diğer dönemlere göre daha az bir yoğunluğa sahipken 2016 ve özellikle 2019 yılında paylaşılan içeriklerin sayıları ve içerik işlemlerindeki yoğunluk artarak ilerlemiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

Dünya tarihinde çağlardan beri süregelen ve günümüzde de görülmeye devam eden bir süreç olan göç olgusu, sebepleri ve sonuçları itibariyle birbirinden ayrılmaktadır. İç, dış, gönüllü ve zorunlu göçler olarak karşımıza çıkan bu olgu yalnızca göç kişi veya kişileri değil aynı zamanda göç veren ve göç alan yerleri de birçok unsurda etkilemektedir. Türkiye de gerek coğrafi konumu gerekse yakın ülkelere nazaran yaşamsal unsurlardaki artı değerleri ile göçmenlerin öncül tercihlerinden birisi konumundadır. 2010 yılında Tunus'ta başlayan Arap Baharı'nın Suriye'ye sığraması ve oluşan iç savaş ortamı da Suriye halkını zorunlu bir dış göç kapsamında çevre ülkeler başta olmak üzere farklı ülkelere göç etmek durumunda bırakmıştır. 2011 yılından beri Suriye'de istikrar ve barış ortamının sağlanamaması, göçmenlerin ülkelerine geri dönmesini engellemiş ve Türkiye'deki göçmen sayısını da giderek artırmıştır. Bu durum ise göçmenlerin barınma merkezleri dışında şehirlere yönelmelerinin önünü açmıştır. Göçmenlerin şehirlere yerleşmesi ile birlikte yerleşik halk ile göçmenler arasında doğrudan bir etkileşim alanı oluşturmuş ve Türk halkının bu konudaki fikir ve düşüncelerinde yoğunluk ve farklılıklar meydana gelmiştir. Bu fikir ve düşüncelerinin değişimini incelendiği çalışmanın bu bölümünde genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmada öncelikle göç olgusu literatür kapsamında ele alınmıştır. Buna göre; göç olgusu ilk gerçekleştiği tarihten bu yana devam edegelen bir süreçtir. Tarihte ve günümüzde farklı sebeplere dayalı olarak gerçekleşen ve yine farklı sonuçlar ortaya çıkartan göç hareketlerinin olduğu görülmektedir. Bu yüzden göç olgusunun iyi anlaşılması adına, göçün sebepleri, sonuçları ve literatürde yer edinen göç kuramlarını öncelikli olarak ele alınmıştır. Yakın tarihte ve günümüzde göç hareketleri ve göç eden kişiler hakkında farklı uygulamalar mevcuttur. Bu yüzden göç eden kişilerin hukuki olarak durum ve haklarının düzenlenmesi ve devletler tarafından bu çerçevede muamele yapılması adına birçok çalışma yapılmıştır. Günümüzde Türkiye'nin de içerisinde olduğu göçmenlerin bulunduğu ülkelerde göçmenlerin hangi unsurlara göre ve nasıl muamele gördüğü ile ilgili konuların anlaşılması adına bölümün devamında bu düzenlemelere yer verilmiştir. Bunun sonucunda ise görülmektedir ki; Türkiye, taraf olduğu anlaşmalar kapsamında koruma ihtiyacı olan ve gerekli özellikleri taşıyan herkese koruma sağlamak adına çalışmalarını sürdürmektedir. Ancak statü bakımından

değerlendirildiğinde Türkiye, mültecilik statüsünü yalnızca Batı'dan gelen göçmenlere tanımakta, diğer ülkelerden gelen göçmenleri ise geçici sığınmacı olarak değerlendirmektedir.

Devam eden süreçte Türkiye'de yaklaşık on yıldır varlık gösteren bir Suriyeli sığınmacı kitlesi bulunmaktadır. 2012 yılından itibaren ülkeye giriş yapan sığınmacıların sayısı günümüzde dört milyona yaklaşmış durumdadır. Bu durum, sığınmacıların barınma merkezleri dışında metropol şehirler ve sınıra yakın şehirler başta olmak üzere ülkedeki diğer şehirlere de göç etmesine neden olmuştur. Yerleşim alanlarına göç eden Suriyeli sığınmacılar ile yerel halk arasında doğal bir etkileşim ortamı oluşturan bu durum neticesinde yerleşik halkın sığınmacılar hakkındaki fikirleri çeşitlenmeye başlanmış ve bu çeşitliğin sayısı da zaman geçtikçe artış göstermiştir. Daha önceleri sözlü bir şekilde ya da basılı medya organları aracılığıyla beyan edilen bu fikirler teknolojik yenilikler ile insan hayatında gün geçtikçe daha sağlam bir yer edinen sosyal medya mecralarında tartışılmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda internet ve sosyal medyanın nasıl ve ne için kullanıldığı, insan hayatında ne kadar bir zaman dilimini kapladığı, insanlığa ne gibi kolaylıklar ve avantajlar getirdiği önem arz etmektedir. Çalışmanın ikinci kısmında esas uygulamaya konu olan sosyal medya kavramının literatür çalışması yapılmıştır. Sosyal medya kavramı kapsamı içerisinde sosyal medyanın ortaya çıkışını sağlayan yeni medya kavramı, sosyal medyanın özellikleri, başta Twitter ve yapısı olmak üzere en çok kullanılan sosyal medya platformlarından çalışmanın veri bankası görevi gören Twitter olmak üzere Facebook, Instagram, YouTube gibi hem ses hem görüntü anlamında her türlü paylaşımın yapıldığı popüler sosyal medya platformları ele alınmış ve Türkiye'deki internet ve sosyal medya kullanım istatistikleri incelenmiştir. Yapılan incelemelerde sosyal medya ve doğal olarak internet kullanımının tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de her geçen gün arttığı gözlemlenmiş, sosyal medya araçlarının geleneksel medya araçlarının yerini aldığı, geleneksel medyanın kaybettiği popüleriteyi internet ve web 2.0 ile birlikte gelişen sosyal medya kavramının devraldığı görülmüştür.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, araştırmaya dair genel bilgilere yer verilmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı ve yöntemine, araştırma kapsamında elde edilen verilerin toplama ve analiz yöntemlerine yer verilmiştir. Bu doğrultuda araştırmada, can güvenliğini sağlamak başta olmak üzere çeşitli sebeplerle Suriye'deki iç savaş ortamından kaçarak on yıla yakın bir süredir Türkiye'de bulunan Suriyeli sığınmacılar hakkında Türk halkının sosyal medyadaki görüşleri ve bu görüşlerinin değişiminin ölçülmesi amaçlanmıştır. Sosyal medya

mecralarının kullanım oranının her geçen gün artması, çalışmanın uygulama alanının sosyal medya olarak belirlenmesinde etkili olmuştur. Twitter üzerinden etiket taraması ile elde edilen verilen içerik analizi yapılarak işlenmiş ve devam eden uygulama bölümünde bunlara yer verilmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümü olan uygulama bölümünde Twitter üzerinden elde edilen veriler, veri analizi yazılım programı olarak işlev gören MAXQDA programının son güncel hali olan MAXQDA 2022 programı üzerinden içerik analizi ve tematik kodlama yapılarak işlenmiştir. Bu kısımda veriler ile ilgili belli başlı zaman, etiket vb. kıstaslar konulmuş, kıstaslara uygun olan tweetler araştırmada veri olarak kullanılmıştır. Bu noktada MAXQDA 2022 programı üzerinde “Destekleyici Görüşler” ve “Karşıt Görüşler” olmak iki ana tema ve bu temalara bağlı toplamda on yedi alt kod oluşturulmuş ve elde edilen veriler bu alt kodlar ile işlenmiştir.

Yapılan işlemler neticesinde önceden belirlenen tarihler aralığında Twitter’da #Suriyeliler etiketini kullanarak gönderi paylaşımı yapan ve gerçek kişilere ait olan hesap kullanıcılarının Suriyeli sığınmacılar konusunda yapmış olduğu paylaşımların içeriklerinin zaman içerisinde değiştiği ve karşıtlığının arttığı görülmüştür. 2013 yılında paylaşılan destek içerikli tweetler ile karşıt içerikli tweetlerin aralığı sonraki dönemlere göre daha dar bir alana yayılmışken, iki tema arasındaki bu aralık 2016 yılında biraz daha artmış ve 2019 yılında ise 2013 ve 2016 yıllarının ilk altı aylarında paylaşılan verilerden elde edilen sonuçlara göre daha geniş bir alana yayılmış bir aralık gözlemlenmiştir. Süreç içerisinde sığınmacılara destek veren içerik sayısı ve bu içeriklerle yapılan paylaşımların sayısında artış görülmüş olsa da aynı şekilde karşıt görüşlü tweetlerin içerik sayıları ve tweet sayılarında da artık görülmüştür. Bu iki tema karşılaştırmasında ortaya çıkan fark aralığı, zaman ilerledikçe artış göstermiştir.

Bu duruma bir dayanak aranacak olursa, elde edilen veriler incelendiğinde görülmektedir ki, zaman içerisinde barınma merkezlerinden şehir merkezlerine taşınan sığınmacı yoğunluğu toplumsal huzuru ve güvenliği tehdit edecek rahatsızlık unsurlarının içerisinde bulunmuşlar ve bu durumların medyaya yansımaları neticesinde toplumsal olarak tepki toplamışlardır. Özellikle ekonomik, güvenlik, sosyal ve kültürel kaygıların bu anlamda ön planda olduğu görülmüştür. Diğer yandan ise insani yaklaşımların ağır bastığı duygu ve

düşünceler ile sığınmacılara yardım edilmesi, sahip çıkılması vb. gibi unsurları savunan kullanıcılar da bulunmaktadır. Bunun, kimi zaman ortak kültürel geçmiş, kimi zaman ortak dini yaşam gibi manevi unsurlara kimi zaman ise tamamen insani değerler çerçevesinde ön plana çıktığı görülmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışmada göç olgusu, göçün sebepleri, sonuçları, türleri üzerinden yapılan incelemeler ile 2012 yılından itibaren Türkiye'ye göç eden Suriyeli sığınmacıların göç hareketleri hakkında temel bilgilerin ve her geçen gün kullanıcısı sayısı artan sosyal medya platformlarında göç ve göçmenler konusu ile ilgili halkın düşüncelerinin öğrenilerek analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu analizler neticesinde elde edilen sonuçlar toplumun genelinin görüşünü yansıtmamakla birlikte sosyal medya platformlarından Twitter kullanıcılarından bu konuda görüş bildiren kişilerin çoğunluğunun rahatsız olduğu birçok unsur olduğu görülmektedir. Suriyeli sığınmacıların şahsına ya da ırkına karşı yapılan eleştirilerin yoğunluğunun çok az olduğu göz önüne alındığında buradaki esas tedirgin olunan noktanın kişilerin Suriyeli olmasından ya da Türk olmamasından kaynaklı olmadığını, farklı sebeplerden tedirginlik oluşturabilecek ya da suç unsuru gibi nedenlerden kaynaklı olduğu görülmektedir. Yanı sıra olumsuz yorumların yoğunlukla yapıldığı tarihlerdeki ulusal ya da uluslararası gelişmeler de takip edildiğinde yorumlardaki yoğunluğun bu gibi çevrelerdeki olumsuz durumlardan da etkilendiği gözlemlenmiştir. Elde edilen veriler neticesinde Suriyeli sığınmacılar konusundaki genel kanının, sığınmacıların Türkiye'de misafir olarak görüldüğü, kalıcı olabilme durumlarının kabul görmeyeceği ve Suriye'deki iç savaş ortamının bitişine ülkelerine geri dönemeyecek olan sığınmacıların daha fazla kontrol altında tutulması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, N. (2002). *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi*. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- Akan, Y. ve Arslan, İ. (2008). *Göç Ekonomisi: Türkiye Üzerine Bir Uygulama*. Ekin Yayınevi: Ankara.
- Akar, E. (2010). *Sosyal Medya Pazarlaması-Sosyal Web'te Pazarlama Stratejileri*. Efil Yayınevi: Ankara.
- Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). "Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme Göç ve Toplumsal Kabul". *Göç Araştırmaları Dergisi*. 1(2), 58-83
- Aksoy, Z. (2012). "Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(20), 292-303.
- Aldemir, S. (2019). *Bir Siyasal İletişim Aracı Olarak Sosyal Medya Kullanımı: 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı ve Genel Seçimleri Twitter Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, İzmir.
- Arı, T. (2012). *Geçmişten Günümüze Ortadoğu: Siyaset, Savaş ve Diplomasi*. Marmara Kitap Merkezi Yayınları: İstanbul
- Arısoy, Ö. (2009). "İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi". *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 55-67.
- Aslan, T. (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kaygılarının Sosyal Medya Bağımlılıklarını Yordayıcı Rolünün İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Mersin.
- Ayan, B. (2016). *Sosyal Ağlar Tarihi*. Abaküs Kitap: Ankara.
- Aydın, Ş. (2019). *Çatışma Dönemlerinde Sosyal Medyada Görsel Propaganda Savaşı: Suriye Rejiminin Askeri Propaganda Faaliyetleri Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Genel Gazetecilik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Babacan, M. E. (2017). *Sosyal Medya ve Gençlik*. Bir Yayıncılık: İstanbul.
- Baloğlu, A. (2015). *Sosyal Medya Madenciliği*. Beta Yayınları: İstanbul.

- Barış, Ö. (2019). *Sosyal Medyada İtibar Olgusu ve Twitter Gündeminde İtibar Suikastı*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Kayseri.
- Başak, C. (2011). *Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasa Dışı Göçmenler*. Ankara: İçişleri Bakanlığı Genel Yayını No: 686.
- Başel, H. (2007). “Türkiye’de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri”. *Sosyal ve Siyaset Konferansları Dergisi*, (53), 515-542.
- Batır, K. (2017). “Avrupa Birliği’nin Geri Kabul Anlaşmaları: Türkiye İle AB Arasında İmzalanan Geri Kabul Anlaşması Çerçevesinde Hukuki Bir Değerlendirme”. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(30), 585-604.
- Binark, M. (2007). *Yeni Medya Çalışmaları*. Dipnot Yayınları: Ankara.
- Binark, M. (2015). “Yeni Medya Çalışmaları Özel Sayısı Hakkında: Neden?”. *Folklor/Edebiyat*, 21(83), 124-157.
- BM. (1951). *Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme*. Md. 1.
- Bouhnik, D and Deshen, M. (2014). *WhatsApp Goes to School: Mobile Instant Messaging Between Teachers and Students*. *Journal of Information Technology Education: Research*.
- Buz, S. (2004). *Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul Mültecilik*. SGDD Yayınları: Ankara
- Cizreli, B. (2015). “Dünya Sistemleri Kuramı Bağlamında Batının Göç Haritası”. *Sosyoloji Divanı Dergisi*, Yıl: 6, 31-54.
- Çağlayan, S. (2006). “Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi”. *Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17).
- Çakı, A. (2018). *Geçmişten Bugüne Türkiye’nin Göç Politikası ve Suriyeli Göçmenler Bağlamında Göç Yönetişimi*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Karaman.
- Çalık, T. (2015). “Sığınma Hakkının Korunması”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23(1), 117-146.
- Çelik, D. (2020). *Barınma Merkezlerindeki Suriyeli Kadınlara Yönelik Hizmetlerin Çözümlemesi: Yayladağı Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart

Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Çanakkale.

- Çiçekli, Bülent (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü*. Uluslararası Göç Örgütü, Yayın No: 18.
- Demirel, M., Yörük, M. ve Özkan O. (2012). “Çocuklar İçin Güvenli İnternet: Güvenli İnternet Hizmeti ve Ebeveyn Görüşleri Üzerine Bir Araştırma”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. (7), 54-68.
- Deniz, O. (2009). “Mülteci Hareketleri Açısından Van Kentinin Durumu ve Kentteki Mültecilerin Demografik Profili”. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22).
- Digital 2021: Turkey (2021, 11 Şubat). Erişim Adresi: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-turkey?rq=turkey> Erişim Tarihi: 19.11.2021
- Dirik, M., Taşkesen, E., Ekin, İ. ve Alp, D. (2012). “Bilişim Çağında Sanal Yaşamın Gerçek Yaşama Yansıması”. *Batman Üniversitesi, Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(2).
- Dönmez-Kara, C. Ö. (2015). *Göç Bağlamında Uluslararası İşbirliği ve Türkiye'nin Politikaları*. Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Dünya Mültecilerinin Durumu, Bir İnsanlık Sorunu*, (1997). Amerika Birleşik Devletleri: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği.
- Ekici, S. ve Tuncel, G. (2015). “Göç ve İnsan”. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 14.
- Ergün, G. (2018). *Türkiye’de Sosyal Medya ve Yeni Politika Yapma Biçimleri*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Programı, Eskişehir.
- Ergüven, N. S. ve Özturanlı, B. (2013). “Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 62(4), 1007-1061.
- Erten, S. (2018). *Türkiye’de Göç Sorunsalı Suriye’den Göçün Etkileri Reyhanlı Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Hatay.
- Eş, M. ve Ateş, H. (2004). “Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (48), 206-248.

Facebook Ne Zaman Kuruldu? Türkiye'ye Giriş Tarihi (2021, 21 Eylül). Erişim Adresi: <https://www.sosyalmedyaofisi.com/facebook-ne-zaman-kuruldu/> Erişim Tarihi: 07.11.2021

Facebook'un Kuruluşu ve Gelişimi (2020, 23 Mart). Erişim Adresi: <https://medyaakademi.com.tr/2020/03/23/facebookun-kurulusu-ve-gelisimi/> Erişim Tarihi: 07.11.2021

Geçici Koruma Yönetmeliği. Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/evraklar/mevzuat/Gecici-Koruma.pdf> Erişim Tarihi: 12.03.2022

Gençlik ve Sosyal Medya Araştırma Raporu, (2013). Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı.

Gezgin, M. F. (1991). "İşgücü Göçü Teorileri". *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, (23).

Gönüllü, M. (1996). "Dış Göç". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 94-104.

Gözen, R. (2011). "Türkiye ve Arap Baharı: Değişimi Açıklamak ve Anlamak". *Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 6-8.

Güler, A.E. (2017). *Uluslararası Hukuk Perspektifinde Türkiye'de Göç ve Sığınmacı Sorunu: Suriyeli Sığınmacılar Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Hatay.

Güllüpcinar, F. (2012). "Göç Olgusunun Ekonomi-Politigi ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme". *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 53-85.

Gündüz, U. ve Pembecioğlu, N. (2016). "Bilgi Kaynağı Olarak Sosyal Ağlar ve Sosyal Medya". M. Demir (ed.) içinde *Yeni Medya Üzerine* (s. 309-306). Literatürk Academia: Konya.

Güneş, V. (2019). *İnsan Hakları Bağlamında Göç ve Mülteciler*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnsan Hakları Anabilim Dalı, İstanbul.

Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2021 (2021, 26 Ağustos). Erişim Adresi: [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Survey-on-Information-and-Communication-Technology-\(ICT\)-Usage-in-Households-and-by-Individuals-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Survey-on-Information-and-Communication-Technology-(ICT)-Usage-in-Households-and-by-Individuals-2021-37437) Erişim Tarihi: 17.11.2021

- Hootsuite ve We Are Social 2021 Dijital Türkiye Raporu (2021, 16 Şubat). Erişim Adresi: <https://www.webolizma.com/hootsuite-ve-we-are-social-2021-dijital-turkiye-raporu/>
Erişim Tarihi: 19.11.2021
- Instagram Tarihi: Instagram Nedir? Nasıl Kullanılır? Ne İşe Yarar? (2018, 3 Mart). Erişim Adresi: <https://www.brandingturkiye.com/instagram-tarihi-instagram-nedir-nasil-kullanilir-ne-ise-yarar/> Erişim Tarihi: 17.11.2021
- Instagram'ın Kısa Tarihi [Infografik] (2012, 11 Nisan). Erişim Adresi: <https://sosyalmedya.co/instagram-infografik/> Erişim Tarihi: 17.11.2021
- IOM Dictionary (Uluslararası Göç Örgütü Sözlüğü). Erişim Adresi: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf Erişim Tarihi: 13.05.2021
- İnsan Hakları Işığında Türkiye’de Bulunan Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasadışı Göçmenlerin Sorunları*, (2010). Ankara: TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu.
- İşte Windows Live Messenger İçin Son Tarih (2013, 9 Ocak). Erişim Adresi: https://www.chip.com.tr/haber/iste-windows-live-messenger-icin-son-tarih_38031.html Erişim Tarihi: 17.11.2021
- Kaplan, A.M. and Haenlein, M. (2011). “*The early bird catches the news*”. Business Horizons, 105-113.
- Karamete, F. (2019). *Twitter’da Suriyeli Mültecilere Yönelik Nefret Söylemi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Karataş, Z. (2015). “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”, *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1).
- Karpat, K. (1978). *Kentleşme ve İnsan: Kentleşme Sürecinde İnsan, Tutum ve Davranışlarında Meydana Gelen Değişmeler*. No: 175. TODAİE Yayınları: Ankara.
- Karpat, K. (2013). *Osmanlıdan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler*. Timaş Yayınları: İstanbul.
- Kayalarlı, T. (2019). *Kamu Politikaları Açısından Türkiye’nin Göç Politikası: Suriyeli Sığınmacılar*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.

- Keleş, R. (1998). *Kent Bilim Terimler Sözlüğü*. İmge Kitabevi: Ankara.
- Keskin, F.B. (2013). *Sosyal Medyanın Etkisinde Orta Doğu'da Sivil İnisyatif*. İlmek Yayınları: İstanbul.
- Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). "Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri". *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(3), 163-185.
- Korkmaz, A. (2012). "Arap Baharı Sürecinde İnternet ve Sosyal Medyanın Rolü". *International Symposium On Language and Communication Research Trends and Challenges (ISLC)*, İzmir University, İzmir. 2147-2153.
- Köseoğlu, Ö. (2012). "Sosyal Ağ Sitesi Kullanıcılarının Motivasyonları: Facebook Üzerine Bir Araştırma". *Selçuk İletişim Dergisi*, 7(29), 63.
- Kuşay, Y. (2010). "Sosyal Medyanın Gücü ve Uygulama Önerileri". F. Aydoğan, A. Akyüz (ed.) içinde *İkinci Medya Çağında İnternet*. (s. 61-89). Alfa Yayıncılık: İstanbul.
- Kuyucu, M. (2015). "Web 2.0 Haçlı Seferleri Twitter İle Ana Akım Medyanın Erişim Savaşı". S. Ersöz Karakulakoğlu ve Ö. Uğurlu (ed.) içinde *İletişim Çalışmalarında Dijital Yaklaşımlar*. (s. 145-181). Heretik Yayınları: Ankara.
- Lister, M., Dovey, J., Giddens, S., Grant, I. and Kelly, K. (2009). *New Media: A Critical Introduction*. New York: Routledge.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaci, A., Pellegrino, A. and Taylor, J.E. (1993). "Theories of International Migration: A Review and Appraisal". *Population and Development Review*, 19(3), 431-466.
- Meriç, Ö. (2015). "140 Karakter ile Siyaset Konuşmak: Twitter'da Siyasetçi-Yurttaş Etkileşimi". S. Ersöz Karakulakoğlu ve Ö. Uğurlu (ed.) içinde *İletişim Çalışmalarında Dijital Yaklaşımlar*. (s. 33-58). Heretik Yayınları: Ankara.
- Oğuzlu, T. (2011). "Arap Baharı ve Yansımaları". *Ortadoğu Analiz Dergisi*, 3(36), 8-16.
- Özcan-Ela, E. D. (2016). "Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme". *İş ve Hayat Dergisi*, 2(4), 183-215.
- Özer, K. (2009). *Womm (Ağızdan Ağıza Pazarlama) İletişimi ve MSN (Messenger) Reklamları*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler Anabilim Dalı, Konya.

- Özyakışır, Deniz (2013). *Göç, Kuram Ve Bölgesel Bir Uygulama*. Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Poyraz, E. (2016). “Sistem Kuramı Bağlamında Sosyal Medyanın İletişime Etkisi”. A. Büyükaslan, A. M. Kırık (ed.) içinde *Sosyal Medya Araştırmaları 3*. (s. 61-91). Çizgi Yayınevi: Konya.
- Sağiroğlu, A.Z. (2016). “Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespit ve Öneriler”. A. Esen ve M. Duman (ed.) içinde *Türkiye’de Merkezi Göç Yönetimi*. Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı (WALD): İstanbul.
- Sağlam, S. (2006). “Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme”. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (5), 31-45.
- Sayın, Y., Usanmaz, A. ve Aslangiri, F. (2016). “Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği”. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18(31), 1-13.
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M. ve DüNDAR, H. (2014). “Eğitim ve Bilim Dergisinde Yayımlanan Araştırmaların Eğilimleri: İçerik Analizi”, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39(173), 430-453.
- Sever, H. (2009). *Yasadışı Göçmenlerin Profili: İstanbul İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, Ankara.
- Sevgili, A. (2020). *Arap Baharı Sürecinde İnsan Hakları anlamında Türkiye’nin Suriye Politikası*. Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler. Mardin.
- Somuncu, B. (2006). *Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Tam Üyelik Sürecinde Uluslararası Göç Politikası*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, İzmir.
- Sönmez, B. (2013). *Sosyal Medya ve Ortaöğretim Öğretmenlerinin Facebook Kullanım Alışkanlıkları*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Antalya.
- Şen, Y. (2013). “Suriye’de Arap Baharı”. *Yasama Dergisi*, (23), 54-79.

- Tamer, M. (2019). *Türkiye'nin Göç ve Sığınmacı Politikaları: Hatay İli Örneği*. Doktora Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Hatay.
- Taşçı, F. (2009). "Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç". *Kamu-İş Dergisi*, 10(4), 177-204.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, Geçici Koruma. Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> Erişim Tarihi: 14.03.2022
- T.C. Göç İdaresi Başkanlığı, Kitlemel Akınlar. Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/kitlemel-akinlar> Erişim Tarihi: 02.11.2021
- Tekeli, İ. (1975). "Göç Teorileri ve Politikaları Arasındaki İlişkiler". *Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 1(1), 153-173.
- Tekeli, İ. (2008). *Göç ve Ötesi*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları: İstanbul.
- Temizyürek, T. (2019). *Türkiye ve Avrupa Birliği'nin Göç Politikaları: Suriyeli Sığınmacılar Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Bolu.
- Timisi, N. (2015). "Önsöz". S. Ersöz Karakulakoğlu ve Ö. Uğurlu (ed.) içinde *İletişim Çalışmalarında Dijital Yaklaşımlar: Twitter*. (s. 12). Heretik Yayınları: Ankara.
- Toksöz, G. (2006). *Uluslararası Emek Göçü*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Toprak, A., Yıldırım, A., Aygöl, E., Binark, M., Börekçi, S. ve Çomu, T. (2014). *Toplumsal Paylaşım Ağı Facebook: Görülüyorum Öyleyse Varım*. Kalkedon Yayınevi: İstanbul.
- Toprak, M. (2018). *Sosyal Medyada Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Nefret Söylemi: Twitter Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Malatya.
- Töre, N. (2016). *Uluslararası Göç Hukuku*. Turhan Kitapevi: Ankara.
- Tunç, Ayşe Şebnem (2015). "Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme". *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 30.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 13.05.2021
- Türkiye - AB Arasında 18 Mart'ta Varılan Mutabakata İlişkin Soru-Cevaplar*. Erişim Adresi: https://www.mfa.gov.tr/turkiye-ab-arasinda-18-mart_ta-varilan-mutabakata-iliskin-soru-cevaplar.tr.mfa Erişim Tarihi: 12.03.2022

Türkiye - AB Arasında 18 Mart'ta Varılan Mutabakata İlişkin Türkiye – AB Zirve Bildirisi.

Erişim

Adresi:

https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/18_mart_2016_turkiye_ab_zirvesi_bildirisi_.pdf Erişim Tarihi: 12.03.2022

Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma. Erişim Adresi: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0507\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0507(01)&from=EN) Erişim Tarihi:

12.03.2022

Türkiye’de İnternet ve Sosyal Medya Alışkanlıkları Raporu (2021, 28 Nisan). Erişim Adresi:

<https://recrodigital.com/turkiye-internet-ve-sosyal-medya-aliskanliklari-raporu-ocak-2021/> Erişim Tarihi: 19.11.2021

Türkiye’de İnternet ve Sosyal Medya Kullanım İstatistikleri - 2021 (2021, 26 Nisan). Erişim

Adresi: <https://ersoyhasan.com/2021/04/26/turkiyede-internet-ve-sosyal-medya-kullanim-istatistikleri-2021/> Erişim Tarihi: 19.11.2021

Türkiye’de İnternet ve Sosyal Medya Kullanım İstatistikleri 2021 (2021, 21 Mayıs). Erişim

Adresi: <https://dijilopedi.com/turkiye-internet-sosyal-medya-ve-mobil-kullanim-istatistikleri-2021/> Erişim Tarihi: 19.11.2021

Türkiye’deki Suriyeliler Özel Rapor, (2018). T.C. Kamu Denetçiliği Kurumu. Ankara.

Twitter’in Kuruluşu ve Tarihi (2020, 23 Mart). Erişim Adresi:

<https://medyaakademi.com.tr/2020/03/23/twitterin-kurulusu-ve-tarihi/> Erişim Tarihi: 18.11.2021

Uslu, M. (2021). “Türkiye’de Sosyal Medya Bağımlılığı ve Kullanımı Araştırması”. *Turkish Academic Research Review*, 6(2), 370-396.

Ünal, M.C. (2017). “Arap Baharı Sonrası Avrupa Komşuluk Politikasının Geleceği”. *Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 16(2).

Ünsal Çakmak, S. (2018). *Türkiye’nin Göç Politikaları: Suriyeli’lerin Yerleştirilmesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.

Vural, B.A. ve BAT, M. (2010). “Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma”. *Journal of Yaşar University*, 20(5).

- Wallerstein, I. (2000). “Kapitalist Dünya Ekonomisinde Hane Yapıları ve Emek Gücü Oluşumu”. Nazlı Ökten (çev.). E. Balibar ve I. Wallerstein (ed.) içinde *Irk, Ulus, Sınıf: Belirsiz Kimlikler*. (s. 134). Metis Yayıncılık: İstanbul.
- Wallerstein, I. (2003). “Dünya-Sistemleri Kavramına Karşı Dünya Sistemi Kavramı: Bir Eleştiri”. Esin Soğancılar (çev.). A. G. Frank, B. K. Gills (ed.) içinde *Dünya Sistemi Beş Yüzyıllık mı, Beş Binyıllık mı?*. (s. 523-531). İmge Kitabevi: Ankara.
- WhatsApp’ın Tarihçesi (2016, 4 Mayıs). Erişim Adresi: <https://www.techworm.com/whatsappin-tarihcesi/> Erişim Tarihi: 17.11.2021
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu*. Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm> Erişim Tarihi: 14.03.2022
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Yaraş, N. (2017). “Yeni Medya Trendleri: YouTube Güzellik ve Moda Vloggerlığı Örneği”, *Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı*, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul. 55.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı)*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Yıldız, M.S. (2012). *Isparta’ya Gelen Yabancı Sığınmacıların Sosyal Çevre Farklılıklarından Kaynaklanan Uyum Sorunları*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta.
- Yılmaz, A. (2014). “Uluslararası Göç Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri”. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 9(2), 1685-1705.
- YouTube Nasıl Kuruldu? (2020, 14 Şubat). Erişim Adresi: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51508126> Erişim Tarihi: 17.11.2021
- Zenelaj, B. (2014). *Pazarlama Stratejisi Olarak Sosyal Medya İletişimi İle Kurumsal İtibarı Oluşturmak: İletişim Sektöründe Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Konya.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

İsim SOYİSİM :

Doğum Yeri :

Doğum Tarihi :

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi :

Yüksek Lisans Öğrenimi :

Bildiği Yabancı Diller :

İLETİŞİM

E-posta Adresi :

ORCID :